

Χάρις Κανελλοπούλου

ΛΑΜΠΡΟΣ ΟΡΦΑΝΟΣ

Με την οξύτητα
της παρατήρησης

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ

Χάρις Κανελλοπούλου

ΛΑΜΠΡΟΣ ΟΡΦΑΝΟΣ

Με την οξύτητα
της παρατήρησης

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Κέντρο Πολιτισμού, Έρευνας και Τεκμηρίωσης

Ελ. Βενιζέλου 21, 102 50 Αθήνα

Τηλ.: 210 320 35 62

Λάμπρος Ορφανός — *Με την οξύτητα της παρατήρησης*

Συγγραφέας: Χάρις Κανελλοπούλου

Γλωσσική επιμέλεια: Ευτυχία Παναγιώτου

Γραφιστικός σχεδιασμός: Μαρία Παναγιωτίδη

Σχεδιασμός εξωφύλλου: Χαρά Αντωνάτου

Μοντάζ και εκτύπωση: Ίδρυμα Εκτύπωσης Τραπεζογραμματίων και Αξιών
της Τράπεζας της Ελλάδος

Βιβλιοδεσία: Ίδρυμα Εκτύπωσης Τραπεζογραμματίων και Αξιών της Τράπεζας
της Ελλάδος και Γ. Ηλιόπουλος & Σία ΕΕ

ISBN: 978-618-5536-88-6 (print)

ISBN: 978-618-5536-89-3 (online)

<https://doi.org/10.52903/ccrd.a4.2026>

Απαγορεύεται η εγγραφή, η άμεση ή έμμεση, προσωρινή ή μόνιμη αναπαραγωγή ή διανομή του περιεχομένου του βιβλίου και των έργων με κάθε μέσο και μορφή, εν όλω ή εν μέρει, καθώς και η μετάφραση, διασκευή, παραμόρφωση, περικοπή ή τροποποίηση της αρχικής τους μορφής χωρίς την άδεια της Τράπεζας της Ελλάδος.

Τα κείμενα που δημοσιεύονται στην έκδοση απηχούν τις απόψεις της συγγραφέως και όχι κατ' ανάγκην της Τράπεζας της Ελλάδος.

Τα έσοδα από την πώληση αυτού του βιβλίου διατίθενται εξ ολοκλήρου σε φιλανθρωπικούς σκοπούς

© ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ – Απρίλιος 2026

Περιεχόμενα

Χαιρετισμός	7
Πρόλογος	9
Ζωγραφική – Χαρακτική	11
Έργα	31
Εικονογραφήσεις	169
Χαράξεις τραπεζογραμματίων και νομισμάτων	177
Τραπεζογραμμάτια – Νομίσματα	189
Ευχетήρια	217
Βιβλιογραφία	224
Κατάλογος έργων	226

Χαιρετισμός

Με ιδιαίτερη χαρά προλογίζω την παρούσα αφιερωματική έκδοση για τον ζωγράφο και χαράκτη Λάμπρο Ορφανό, ο οποίος συνέδεσε τη δημιουργική του έκφραση με την υψηλή αποστολή του Ιδρύματος Εκτυπώσεων Τραπεζογραμματίων και Αξιών της Τράπεζας της Ελλάδος (ΙΕΤΑ).

Ο τόμος εντάσσεται στη σειρά εκδόσεων του Κέντρου Πολιτισμού, Έρευνας και Τεκμηρίωσης της Τράπεζας προς τιμήν των καλλιτεχνών που εργάστηκαν στο ΙΕΤΑ και επιτελεί διπλό σκοπό: παρουσιάζει το ελεύθερο εικαστικό έργο τους και αναγνωρίζει τη συμβολή τους στη διαμόρφωση της αισθητικής ταυτότητας του ελληνικού νομίσματος. Ειδικά μέσα από την τελευταία δραστηριότητα, και καθώς στη σημερινή εποχή τα χρηματικά μέσα συναλλαγής αποκτούν ολοένα και περισσότερο άυλη ψηφιακή μορφή, αντιλαμβανόμαστε πως η τέχνη του χαρτονομίσματος και του νομίσματος – σε όλα τα στάδια της – αξίζει να μελετάται εντονότερα ως φορέας ανάδειξης της δεξιοτεχνίας, της πολιτισμικής ταυτότητας και της ιστορικής μνήμης, υπενθυμίζοντας τη διαχρονική σχέση της κοινωνίας με το υλικό αποτύπωμα της οικονομικής ζωής.

Όλα τα παραπάνω αντικατοπτρίζονται στην εργασία του Λάμπρου Ορφανού στο ΙΕΤΑ, στοιχεία της οποίας προέρχονται από τη Νομισματική Συλλογή της Τράπεζας της Ελλάδος και από το υλικό που θησαυρίζεται στο Ιστορικό Αρχείο της Τράπεζας. Για την ανά χειράς έκδοση, πολύτιμη υπήρξε ακόμη η προσφορά υλικού για το ζωγραφικό και χαρακτηριστικό έργο του καλλιτέχνη, αλλά και προσωπικών τεκμηρίων, από τον γιο του Μίνωα Ορφανό. Τον ευχαριστούμε θερμά, όπως και όσες και όσους συνέβαλαν στη συγκρότηση αυτού του αξιόλογου τόμου.

Γιάννης Στουρνάρας

Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος

Πρόλογος

Ο Λάμπρος Ορφανός (1916-1995) εργάστηκε στο Ίδρυμα Εκτύπωσης Τραπεζογραμματίων και Αξιών της Τράπεζας της Ελλάδος (ΙΕΤΑ) από το 1949 έως το 1977, προσφέροντας δημιουργικά στην τέχνη του ελληνικού τραπεζογραμματίου. Παράλληλα, υπήρξε ένας πολύπλευρος καλλιτέχνης, που ασχολήθηκε με τη ζωγραφική και τη χαρακτηριστική από τα μέσα του 20ού αιώνα και μετά, καταθέτοντας ένα έργο με ιδιαίτερη εικαστική υπογραφή.

Στις σελίδες της ανά χείρας έκδοσης αναδεικνύεται με πληρότητα τόσο το ελεύθερο εικαστικό έργο του Λάμπρου Ορφανού όσο και οι εφαρμοσμένες δημιουργίες του στον απαιτητικό και ιδιαίτερο χώρο της εκτέλεσης τραπεζογραμματίων. Όπως και στις προηγούμενες εκδόσεις του Κέντρου Πολιτισμού, οι οποίες αφιερώνονται στο έργο των καλλιτεχνών του ΙΕΤΑ Αλέξανδρο Κορογιαννάκη (1906-1966) και Γιάννη Στίνη (1914-2001), έτσι και εδώ αυτή η διττή προσέγγιση στοχεύει να αποκαλύψει διαφορετικές πτυχές της καλλιτεχνικής προσωπικότητας ενός δημιουργού, ο οποίος άλλοτε κινήθηκε με πληθωρικότητα και ελευθερία στον εικαστικό καμβά, και άλλοτε με πειθαρχία και αυστηρότητα προς όφελος της λειτουργικότητας και των κανόνων που απαιτούνται στο ορισμένο πλαίσιο των νομισματικών αντικειμένων.

Παρότι οι δύο κατευθύνσεις φαντάζουν ετερόκλητες, γίνεται εντέλει φανερό ότι κοινές αρετές τις διακατέχουν: δεξιοτεχνία, αισθητική αρτιότητα, λεπτομερειακή καθαρότητα ανήκουν στον πυρήνα της εικαστικής γλώσσας του Λάμπρου Ορφανού, εμποτίζοντας με ουσιαστικό τρόπο την καλλιτεχνική γραφή του.

Χάρης Κανελλοπούλου

Επιστημονική υπεύθυνη και επιμελήτρια

της Συλλογής έργων τέχνης της Τράπεζας της Ελλάδος

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ – ΧΑΡΑΚΤΙΚΗ

Πολυδιάστατος δημιουργός, ο Λάμπρος Ορφανός κατά τη διάρκεια της πορείας του κινήθηκε σε ευρύ φάσμα καλλιτεχνικής έκφρασης.

Ζωγραφική, χαρακτική και εφαρμοσμένες τέχνες ανήκουν στα μέσα με τα οποία μάς παρέδωσε ένα έργο υψηλής επιδεξιότητας και συναισθηματικής οξύνοιας για την απόδοση και την ερμηνεία της ανθρώπινης φύσης και του περιβάλλοντός της.

Ο Λ. Ορφανός στα χρόνια των γυμνασιακών σπουδών του στο Πειραματικό Σχολείο του Πανεπιστημίου Αθηνών.
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Πρώτα χρόνια διαμόρφωσης και δημιουργίας

Ο Λάμπρος Ορφανός γεννήθηκε στην Αθήνα το 1916. Μετά τις γυμνασιακές σπουδές του στο Πειραματικό Σχολείο του Πανεπιστημίου Αθηνών, χάρη στο εγγενές καλλιτεχνικό ταλέντο του, εντάχθηκε ως σπουδαστής στο Προκαταρκτικό Τμήμα της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών. Κατά τη διάρκεια αυτής της προπαρασκευής, μάλιστα, εξέθεσε ορισμένα από τα πρώτα έργα του στην Α' Ετήσια Έκθεση του Συλλόγου Σπουδαστών στην ΑΣΚΤ.¹ Το 1938 εισήχθη στο Εργαστήριο Ζωγραφικής της ΑΣΚΤ, όπου σπούδασε το αντικείμενο μέχρι το 1943, με δασκάλους τους Ουμβέρτο Αργυρό (1882 ή 1884-1963) και Επαμεινώνδα Θωμόπουλο (1878-1976). Συνέχισε τις σπουδές του στη Χαρακτική (1943-1947) με δάσκαλο τον Γιάννη Κεφαλληνό (1894-1957), και έπειτα στην Ιστορία της Τέχνης με τον Παντελή

Ζωγραφίζοντας στο αρχαίο θέατρο του Διονύσου στη νότια πλευρά της Ακρόπολης το 1934.
Συλλογή Πινακοθήκης Δήμου Αθηναίων

Ο Λ. Ορφανός με το καβαλέτο του σε ύψωμα της Πεντέλης. Όψεις αυτού του τοπίου παρουσιάστηκαν σε έργα του που εξέθεσε στην Α' Ετήσια Έκθεση του Συλλόγου Σπουδαστών στην ΑΣΚΤ το 1936.
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Πρεβελάκη (1909-1986). Μετά την απόκτηση του διπλώματος θεωρητικών και ιστορικών σπουδών, διετέλεσε επιμελητής αυτού του Τμήματος.

Με την αποφοίτησή του από την ΑΣΚΤ, ο Ορφανός διορίστηκε καθηγητής Τεχνικών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην Κοζάνη, θέση στην οποία παρέμεινε για ένα έτος, για να επιστρέψει στην Αθήνα το 1948. Έναν χρόνο αργότερα, έλαβε μέρος σε διαγωνισμό και προσελήφθη ως χαρακτήρας τραπεζογραμματίων στην Τράπεζα της Ελλάδος. Την ίδια περίοδο ξεκίνησε η παρουσία του σε σειρά ομαδικών εκθέσεων, αρχικά στην Ελλάδα και έπειτα στο εξωτερικό, με πρώτη τη συμμετοχή του στη Γ' Πανελλήνιο Έκθεση του 1948. Σε αυτή την έκθεση, όπως και στις αμέσως επόμενες – στην έκθεση

Ο Λ. Ορφανός δίπλα σε έργα του που παρουσιάστηκαν στην καλλιτεχνική έκθεση στην αίθουσα Λέσχης του Συλλόγου Υπαλλήλων Τραπέζης της Ελλάδος (ΣΥΤΕ) το 1951.
ΙΑΤΕ Α8S1Y1F106T4

του Συλλόγου Υπαλλήλων της Τράπεζας της Ελλάδος στην αίθουσα της Λέσχης Σίνα 16 το 1951, καθώς και στη Δ' Πανελλήνιο Έκθεση το 1952 – ο καλλιτέχνης παρουσίασε ζωγραφικά έργα, κυρίως υδατογραφίες (σελ. 40-50). Πρόκειται για τοπία, που παρουσιάζουν αφαιρετικές και ιμπρεσιονιστικές τάσεις ως προς τη διαχείριση του χρώματος και της ρέουσας ύλης τους. Δεν περνούν απαρατήρητα από τους κριτικούς τέχνης της εποχής, καθώς «ξεχωρίζουν από το πλήθος των εκθεμάτων». ² Ο Άγγελος Προκοπίου γράφει ειδικότερα: «Επιθυμώ να σταθώ με ιδιαίτερη συγκίνηση στις υδατογραφίες του Λάμπρου Ορφανού. [...] Είναι το ευτυχέστερο ταλέντο της ακουαρέλλας απ' όσα έχω γνωρίσει στις τελευταίες εκθέσεις. Και τα έργα

Επίσκεψη του Α. Μπενάκη στην καλλιτεχνική έκθεση του ΣΥΤΕ το 1951. Ο Ορφανός εικονίζεται μαζί με συναδέλφους του καλλιτέχνης, μεταξύ των οποίων οι Μ. Αξελός, Γ. Στίνης, Γ. Βελισσαρίδης και Υ. Βαρβαρέσου-Ζαχαροπούλου.
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Το χαρακτηριστικό έργο *Βάρκες* στο περιοδικό *Νέα Εστία* (1 Ιανουαρίου 1946, τεύχος 444).
Βιβλιοθήκη Εθνικής Πινακοθήκης – Μουσείου Αλεξάνδρου Σούτσου

Το χαρακτηριστικό έργο *Παράγκες* στο περιοδικό *Νέα Εστία* (Δεκέμβριος 1944, τεύχος 419-420).
Βιβλιοθήκη Εθνικής Πινακοθήκης – Μουσείου Αλεξάνδρου Σούτσου

του αποτελούν ανθήσεις τεχνικής και ευαισθησίας». ³ Η αναφορά στο στοιχείο της προσεγμένης δεξιοτεχνίας στη δουλειά του συνδυάζεται με περιγραφές της όπως «αισθηματική», ⁴ «θαρραλέα», ⁵ με «καθαρή δράση και ψυχική ρώμη», ⁶ χαρακτηρισμοί που συνταιριάζουν με το λεπτό λυρικό πνεύμα της εργασίας του Ορφανού σε κάθε συνακόλουθη έκφασή της. Ταυτόχρονα, σε ελαιογραφίες της εποχής (σελ. 59-61), στις οποίες επικρατούν ζωηρά χρώματα και η νατουραλιστική αποτύπωση τοπίων, αυτή η ιδιαίτερη ποιητική ερμηνεία της φύσης δεν εκλείπει.

Την ίδια περίοδο, δημιουργεί πορτρέτα ζωγραφικά (σελ. 63-64), αλλά κυρίως χαρακτηριστικά, όπως εκείνο της συζύγου του και εικαστικού Έλλης Μουρέλου (1922-2011) το 1951 (σελ. 67), της Βάσως Μουρέλου (1909-1996), αδελφής της, την ίδια χρονιά (σελ. 65) ή του διακεκριμένου φιλόλογου Ιωάννη Συκουτρή (1901-1937) το 1948-1950 (σελ. 66). Σε αυτά τα χαρακτηριστικά μορφές προσεγγίζονται με ευαισθησία και ψυχογραφική διάθεση, μαρτυρώντας τη δέσμευση του Ορφανού σε αξίες όπως η βαθιά παρατήρηση, η ακρίβεια στην απόδοση και η οξύτητα της περιγραφής. Παράλληλα, αυτά τα πορτρέτα προαναγγέλλουν την προτίμηση του Ορφανού να εμβαθύνει εφεξής στη χαρακτηριστική – αξιοποιώντας την τεχνική της ξυλογραφίας και της χαλκογραφίας –, δίνοντας μάλιστα μεταγενέστερα ειδικό βάρος στην ελευθερία της επιλογής και της απόδοσης των θεμάτων του.

Είναι αλήθεια ότι η σπουδαστική θητεία του Ορφανού στο εργαστήριο του Κεφαλληνού επηρέασε καταλυτικά την πορεία του και τον κατατάσσει στην ομάδα των χαρακτών – των γεννημένων το διάστημα μεταξύ 1898 και 1922 – οι οποίοι έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην επιβολή και στην ανάπτυξη της χαρακτηριστικής μέσα από πιο «ολοκληρωμένες διατυπώσεις». ⁷ Ο ίδιος ο Κεφαλληνός ανήκει στους πρωτοπόρους και θεμελιωτές της ελληνικής χαρακτηριστικής, οι οποίοι προσέδωσαν στο μέσο καλλιτεχνική

Το χαρακτηριστικό έργο *Παλιά Αθήνα* στην τριμηνιαία έκδοση *Καλλιτεχνική Ελλάδα* (Απρίλιος-Ιούνιος 1945, φυλλάδιο 4-6).
Βιβλιοθήκη Εθνικής Πινακοθήκης – Μουσείου Αλεξάνδρου Σούτσου

Το έργο *Το άσπρο άλογο* στο περιοδικό *Ο Κύκλος* (Απρίλιος 1967, τεύχος 70)

αυτοτέλεια και δυναμική λειτουργία, ενώ ανέπτυξαν επίσης την ανεξαρτησία, τη δυνατότητα να κινούνται με ευχέρεια ανάμεσα στα διαφορετικά είδη της. Ως πρώτος καθηγητής της χαρακτηριστικής στην ΑΣΚΤ (1931-1957), ο Κεφαλληνός δημιούργησε με τους σπουδαστές του ιδιαίτερη σχέση, σε ένα εργαστήριο που λειτουργούσε ως χώρος ανταλλαγής ιδεών και σπουδής για θεωρητικά ζητήματα τέχνης. ⁸ Και βέβαια, τους μετέδωσε την αγάπη για την αναπαράσταση της υλικής ιδιομορφίας του φυσικού κόσμου ⁹ και τους καθοδήγησε με πληθωρικότητα στις τεχνικές του μέσου, καθώς στο εργαστήριό του διδάσκονταν ξυλογραφία, χαλκογραφία και λιθογραφία, όπως και τυπογραφία και εικονογράφιση βιβλίου.

Επομένως, και ο Ορφανός, πέρα από τις ελεύθερες εικαστικές χαρακτηριστικές δημιουργίες του, εισήγαγε, όχι τυχαία, τη χαρακτηριστική και στις εφαρμοσμένες τέχνες, εικονογραφώντας με έργα του βιβλία και περιοδικά (σελ. 170-173) και φιλοτεχνώντας έντυπα και αφίσες (σελ. 175). Στα πρώτα χρόνια της καλλιτεχνικής δραστηριότητάς του ανήκουν επίσης οι ξυλογραφίες που δημοσιεύθηκαν στα τεύχη του μακροβιότερου ελληνικού λογοτεχνικού περιοδικού *Νέα Εστία*: πρόκειται για τα έργα *Παράγκες* στο τεύχος 419-420 του 1944 (σελ. 16), *Τα δέντρα* στο τεύχος 435 του 1945, και *Βάρκες* στο τεύχος 444 του 1946 (σελ. 16), ως μια αμφίδρομη προσπάθεια συνδυαστικής υποστήριξης της χαρακτηριστικής και της λογοτεχνικής γραφής μέσα από το εν λόγω έντυπο. Αντίστοιχα, το έργο *Παλιά Αθήνα* συμπεριλήφθηκε στο περιοδικό *Καλλιτεχνική Ελλάδα* του 1945 (σελ. 17). Με ανάλογο πνεύμα, συναντάμε αργότερα, κατά τη δεκαετία του 1960, αντίστοιχες ενσωματώσεις χαρακτηριστικών και ζωγραφικών έργων του Ορφανού και στο περιοδικό των υπαλλήλων της Τράπεζας της Ελλάδος *Ο Κύκλος* (π.χ., σελ. 17).

Ο ζωγράφος Π. Τέτσης, η Έ. Μουρέλου Ορφανού και ο Λ. Ορφανός έξω από το ανάκτορο των Βερσαλλιών το 1953. Συλλογή Πινακοθήκης Δήμου Αθηναίων

Η Έ. Μουρέλου Ορφανού και ο Λ. Ορφανός, μαζί με την εικαστικό Γ. Σίμωσι στη Γαλλία το 1954. Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Στα ελεύθερα χαρακτηριστικά έργα των τελευταίων χρόνων της δεκαετίας του 1940 και των αρχών του 1950, από την άλλη, ο Ορφανός ασχολείται καταρχάς με την ξυλογραφία. Έχοντας δεχθεί επιρροές από τον δάσκαλό του Κεφαλληνό, παρουσιάζει μέσω αυτής της τεχνικής κυρίως τοπία, τα οποία ακολουθούν το κλασικό σχέδιο και τις λεπτές πειθαρχημένες γραμμές, ενώ η ατμόσφαιρά τους μας μεταφέρει στις εσώτερες αναζητήσεις του ρομαντισμού (σελ. 51-58).

Παρατηρητής των τόπων και της ανθρώπινης φύσης

Το 1952 – ως επόμενο βήμα, και επιδιώκοντας τη μετεκπαίδευση – ο Ορφανός μετέβη στο Παρίσι με υποτροφία του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών. Στη γενέτειρα των μοντέρνων κινημάτων, σπούδασε τρία χρόνια στο Εργαστήριο Χαρακτικής της Σχολής Καλών Τεχνών (École des Beaux-Arts) με καθηγητή τον χαράκτη και σχεδιαστή γραμματοσήμων Ρομπέρ Καμί (Robert Cami, 1900-1975), όπου τιμήθηκε με το δεύτερο και τρίτο Βραβείο Χαρακτικής το 1953 και το πρώτο το 1954.¹⁰ Παράλληλα, φοίτησε τρία χρόνια στο Τεχνικό Κολέγιο Εστιέν (Collège Technique Estienne – Arts et industries du livre) και ειδικεύτηκε στην τέχνη του βιβλίου, αλλά και των γραμματοσήμων, των γραμμάτων, των τραπεζογραμμάτων και αξιών, έχοντας καθηγητή τον ζωγράφο, χαράκτη και σχεδιαστή γραμματοσήμων Ρενέ Κοτέ (René Cottet, 1902-1992). Επίσης, συμπλήρωσε τις γνώσεις του στις εκτυπωτικές εργασίες στο Εθνικό Τυπογραφείο Γραμματοσήμων του Παρισιού (Imprimerie Nationale des Timbres Postes).

Κατά την παραμονή του στο Παρίσι, και δίπλα στον Καμί, ο Ορφανός σχεδίασε γραμματόσημα: τρία ως δείγμα εργασίας για τα Ελληνικά

Ο Ορφανός μαζί με τον εικαστικό Γ. Γαϊτη και τη Γ. Σίμωσι στον Πύργο του Άιφελ το 1954. Συλλογή Πινακοθήκης Δήμου Αθηναίων

Αναχώρηση από το Παρίσι στις 23 Απριλίου 1955. Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Ταχυδρομεία και τρία γαλλικά, τα οποία κυκλοφόρησαν με την υπογραφή του δασκάλου του, καθώς ο ίδιος, ως αλλοεθνής, δεν είχε το δικαίωμα να υλοποιήσει κρατική παραγγελία (σελ. 174).¹¹ Όμως πολύ περισσότερο από την ευκαιρία μιας νέας δραστηριότητας, η παραμονή στη Γαλλία άνοιξε για τον καλλιτέχνη έναν διαφορετικό δρόμο παρατήρησης και κατανόησης τόσο του εξωτερικού κόσμου όσο και του ανθρώπινου ψυχισμού, που απέδωσε άμεσα καρπούς στα ζωγραφικά και χαρακτηριστικά του έργα.

Βλέποντας τα ζωγραφικά τοπία του από την πόλη του φωτός, αντιλαμβανόμαστε πώς ο Ορφανός μετατρέπεται σταδιακά σε έναν φιλοπερίεργο περιηγητή, ο οποίος αποτυπώνει στο έργο του διαφορετικές όψεις του αστικού περιβάλλοντος και της καθημερινότητας των ανθρώπων. Με έντονη χρωματική παλέτα, άμεση εστίαση στη σύνθεση και στη ρεαλιστική περιγραφικότητα, παραθέτει γειτονιές και κατοικίες του Παρισιού, όχθες του ποταμού Σηκουάνα και ποταμόπλοια, σταθμούς και αμαξοστοιχίες, ανθοκομικές αγορές, πάρκα, λούνα παρκ (σελ. 78-93). Αρκετές από αυτές τις σκηνές περνούν και στα χαρακτηριστικά του, τα οποία είναι, ως επί το πλείστον πια, χαλκογραφικά (σελ. 73-77): ιδιαίτερα οι εικόνες από το λούνα παρκ αποτελούν πρόσφορα θέματα για μορφολογική και ψυχογραφική έρευνα. Ο Ορφανός κατορθώνει έτσι να αποδώσει με εξαντλητική ακρίβεια τα χαρακτηριστικά των χώρων, αλλά και να εισχωρήσει στον χαρακτήρα των πρωταγωνιστών του. Τα έργα αυτά διακρίνονται καταρχάς για την πυκνή καταγραφή του περιβάλλοντος όπου δρουν οι μορφές τους. Το φόντο γεμίζει από πληθώρα αντικειμένων που χαράσσονται με δεινό σχέδιο και γραφική τελειότητα μέχρι την παραμικρή λεπτομέρεια, ενώ οι επίπεδες επιφάνειες και η πρωτότυπη σύνθεση φέρνουν στο προσκήνιο την επίδραση από ιαπωνικές ξυλογραφίες. Όπως οι ιμπρεσιονιστές, ο Ορφανός επιλέγει να παρουσιάσει

Η Έ. Μουρέλου Ορφανού στην Πλατεία ντελ Πότρο στην Κόρδοβα το 1953.
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

τόπους δημόσιας ψυχαγωγίας και καθημερινής αστικής ζωής, εντός των οποίων κυριαρχεί η φυσιογνωμία των απεικονιζόμενων προσώπων.

Έτσι, στο έργο *Mazetti* (1954· σελ. 96) πρωταγωνιστούν η ευλύγιστη φόρμα και η άνετη δεξιοτεχνία του θηριοδαμαστή· στο *Le Tir*¹² (1954· σελ. 94) ξεχωρίζουν η αυτοπεποίθηση και η προκλητικότητα του κοριτσιού στη σκοποβολή· στο *Madame Marthe* (1954· σελ. 95) μονοπωλεί η ρέμβη και η υπόσχεση στο βλέμμα της γηραιάς χειρομάντισσας, ενώ στα *Πουλιά* (1955· σελ. 97) το πονηρό βλέμμα της ηλικιωμένης εμπόρου. Ακόμη, στα έργα *Πωλήτρια βοτάνων* (1954-1955· σελ. 98), *Clochards* (1954-1955· σελ. 99) και *Το ζευγάρι* (1954· σελ. 98), παρά το «κλειστό» και ενίοτε σκυθρωπό θυμικό των μορφών, ο Ορφανός αποπειράται να εισχωρήσει δυναμικότερα στην ανάγνωση της ανθρώπινης ύπαρξης. Η τέχνη του μαρτυρεί προσπάθεια προσέγγισης της πραγματικότητας με οδηγό τη σκωπτική διάθεση, τη σάτιρα ή την κριτική στάση απέναντι στα ανθρώπινα ήθη.

Αντίθετα, ένα ταξίδι στην Ισπανία το 1953 έδωσε την ευκαιρία στον καλλιτέχνη να δημιουργήσει μια σειρά από περισσότερο λυρικές χαλκογραφίες – μεταξύ των οποίων το *Πορτρέτο γυναίκας – Η Έλλη Ορφανού στην Ισπανία* (1953-1954· σελ. 104), οι *Κάκτοι – Ισπανία* (1953-1954· σελ. 103) και η *Γρανάδα – Ισπανία* (1953-1954· σελ. 102) – στα οποία φαίνεται να συνενώνονται το πληθωρικό αρχιτεκτονικό και φυσικό τοπίο μαζί με το ευχάριστο αίσθημα της αναψυχής.

Παρά ταύτα, με την ολοκλήρωση των σπουδών, η επιστροφή του Ορφανού στην Αθήνα το 1955 σηματοδοτείται με μια ενότητα χαρακτηριστικών έργων, στην οποία το ύφος της παρισινής περιόδου όχι μόνο συνεχίζεται αλλά προχωρά σε βαθύτερο εξπρεσιονιστικό και δραματικό τόνο. Τα θέματα εμπνέονται και πάλι από τον κόσμο του λούνα παρκ, του τσίρκου ή και

Ο Π. Τέτσης, η Έ. Μουρέλου Ορφανού και ο Λ. Ορφανός έξω από το Μουσείο του Πράδο στη Μαδρίτη τον Ιούλιο του 1953.
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Εισιτήριο εισόδου στο Μουσείο του Πράδο στο όνομα του Λ. Ορφανού.
Οικία & Ατελιέ Τέτση (Υδρα), Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

της καθημερινής ζωής, όμως τώρα ο καλλιτέχνης μεταφέρεται από τον κόσμο της παρατήρησης σε εκείνον της ενδοσκόπησης, καθώς σε ορισμένα έργα εμφανίζονται έντονα το αίσθημα της απειλής, ο φόβος της περιθωριοποίησης, και ταυτόχρονα μια ατμόσφαιρα ηδονής και ηθικής παρακαμής. Για έργα όπως *Το άσπρο άλογο* (1957· σελ. 105), *Σκοποβολή – Το τέλος του παιχνιδιού* (1956-1957· σελ. 111), *Ακορντεονίστας* (1958· σελ. 115), *Καρναβάλι* (1956 και 1959· σελ. 106 και 114), *Πόρνες* (1959· σελ. 116), *Η παράτα* (1958-1959· σελ. 113), η πρότερη τεχνική του καλεμιού (burin) εμπλουτίζεται με την ακουατίνα και γενικά την οξυγραφία, το μαύρο χρώμα γίνεται

πυκνότερο και εναλλάσσεται βίαια με το λευκό, η σκιά συγκρούεται με το φως, ενώ τα πρόσωπα διαβάζονται και σαν προσωπεία, είναι μεν ανθρώπινα αλλά απεικονίζονται και με γκροτέσκο τρόπο.¹³

Στο έργο *Το κορίτσι με τον κόκορα* (1958· σελ. 118) ο Ορφανός επιστρέφει στη ρεαλιστική αναπαράσταση της μορφής αποδίδοντας πυκνά το φυτικό περιβάλλον και επιδιώκοντας την αγνότητα των συναισθημάτων· στη *Γοργόνα* (1955-1959· σελ. 119), πάλι, συνδέει τη νατουραλιστική απεικόνιση με τον μυστικιστικό και ονειρικό κόσμο του συμβολισμού, ενώ στα *Μπουζούκια* (1957· σελ. 117) αναδεικνύεται δεινός φυσιογνωμιστής και ικανός να μεταφέρει τον θεατρικό παλμό και τον χαρακτήρα του πάγκου.

Συνοψίζοντας, όσον αφορά την τοπιογραφία, ο Ορφανός παρέδωσε, κατά τη διάρκεια περίπου μίας εικοσιπενταετίας (1935-1959), έργο που διακρίνεται ανά περιπτώσεις από τις αρχές του νατουραλισμού, της ιμπρεσιονιστικής εντύπωσης και της λυρικότητας. Στη ζωγραφική διατηρεί την καθαρότητα της παρατήρησης και την απόδοση μιας μεσογειακής ατμόσφαιρας, που άλλοτε εκφράζεται με ένταση χάρη στο χρώμα και στο φως κι άλλοτε διαλύεται μέσα από τη διαφάνεια της ακουαρέλας. Περνώντας στην αποτύπωση της ανθρώπινης μορφής και στην ψυχογραφική διερεύνηση, ο καλλιτέχνης μάς μεταφέρει προοδευτικά στον κόσμο της εξπρεσιονιστικής γραφής. Από εκεί αντλεί σκληρά κι αντιθετικά μορφολογικά χαρακτηριστικά που φαίνονται καθαρά σε δίπολα σχήματα, όπως του λευκού και του μαύρου, του φωτός και της σκιάς· παράλληλα, το εξπρεσιονιστικό λεξιλόγιο χαρίζει στο έργο του εκπληκτική δύναμη, ερμηνευτικό βάθος και συμβολικές διαστάσεις όσον αφορά την ανθρώπινη φύση, τα πάθη και τις συνήθειές της. Σε κάθε περίπτωση, ο θεατής αναγνωρίζει στη δουλειά του Ορφανού τη σιγουριά του χεριού, τη γραφική τελειότητα, τη βαρύτητα του σχεδίου, την απόλυτη ακρίβεια και τη λεπτομερή προσέγγιση είτε πρόκειται

Ο Λ. Ορφανός το 1961-1962.
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

για την καταγραφή σκηνών του εξωτερικού κόσμου είτε πρόκειται για μια αναζήτηση μύχων συναισθημάτων του ανθρώπινου ψυχισμού.

Η εικαστική δημιουργία ως πράξη προσωπική

Ο Ορφανός εξέθεσε πολλά από τα χαρακτηριστικά έργα που αναφέρθηκαν στην Ελλάδα¹⁴ και στο εξωτερικό λαμβάνοντας μέρος σε ομαδικές εκθέσεις από το 1957 έως το 1975. Στην Ε' Πανελλήνιο Έκθεση του 1957 παρουσίασε τα έργα *Μπουζούκια*, *Madame Marthe* και *Le Tir*, για τα οποία σημειώνεται ότι διακρίνονται «σε ποιότητα και σύνθεση», «σε χαρακτήρες, χιούμορ και απλότητα εκφραστικών μέσων», και εκδηλώνουν «μια κάποια επίδραση Μίνου Αργυράκη». ¹⁵ Κι αλλού, «περισσότερο από τους χαρακτήρες των ηρώων, ο Ορφανός μάς δίνει το μέτρο της ικανότητας ενός χαρακτήρα που το καλέμι του παίζει με αξιοθαύμαστη σιγουριά στο ακροβατικό κορδόνι της τεχνικής. Μαθητής του Κεφαλληνού και του Καμύ δικαιώνει τις προσδοκίες των δασκάλων του με τις γνώσεις του και το ταλέντο του». ¹⁶

Την ίδια εποχή, ο Ορφανός συμμετείχε με αξιώσεις σε σειρά διεθνών εκθέσεων, σε ορισμένες εκ των οποίων διακρίθηκε, όπως στη Β' Μεσογειακή Έκθεση Καΐρου το 1958, όπου έλαβε το τρίτο Βραβείο Χαρακτικής,¹⁷ και στην Μπιενάλε της Αλεξάνδρειας, όπου έλαβε τιμητική διάκριση για το έργο *Πουλιά*.¹⁸ Παράλληλα, έλαβε μέρος και σε εκθέσεις, οι οποίες διοργανώθηκαν ειδικότερα με γνώμονα την εξωστρέφεια και τη διεθνοποίηση της ελληνικής εικαστικής δημιουργίας, όπως η έκθεση «Art Grec Contemporain» στην γκαλερί Raymond Creuze στο Παρίσι (1959).¹⁹ Συμμετείχε και στις εκθέσεις Ελλήνων καλλιτεχνών που πραγματοποιήθηκαν στο Ισραήλ το 1962²⁰ και στο Πανεπιστήμιο

του Όρεγκον το 1963,²¹ στις οποίες επιζητούνταν η προβολή καλλιτεχνών που συγχρόνισαν «τον πολιτιστικό [...] βηματισμό με την αισθητική δημιουργία του δημοκρατικού κόσμου της Δύσης».²²

Πέρα όμως από τη συμμετοχή του σε σημαντικές ομαδικές εκθέσεις, ο Ορφανός παρέμεινε πιστός καθ' όλη την πορεία του στην απόφαση να μην παρουσιάσει το έργο του σε ατομική έκθεση, γεγονός που έχει αποδοθεί κυρίως στον σεμνό και ερμητικά κλειστό χαρακτήρα του.²³ Η απόφαση, παρότι οδήγησε στην όψιμη αναγνώριση της προσφοράς του στη νεοελληνική τέχνη, του έδωσε την ευχέρεια μιας αυτοδιαχείρισης της καλλιτεχνικής δημιουργίας του με γνώμονα προσωπικούς όρους. Πραγματοποίησε μόνο μία ατομική έκθεση το 1994,²⁴ όπου παρουσίασε τη χαρακτηριστική εργασία του σε εύρος πενήντα ετών. Στα χρόνια που ακολούθησαν, αφιερωματικές εκθέσεις με αναφορά στην τέχνη της χαρακτηριστικής χάρισαν τη δυνατότητα της εντατικότερης παρουσίασης έργων του Ορφανού και της ουσιαστικότερης αποτίμησής του ως χαρακτήρα με δυναμική προσωπική γραφή στις θεματικές επιλογές, στην τεχνική δεξιοτεχνία και στην εκφραστική δεινότητα.

Διατηρώντας την αντίληψη ότι η εικαστική δημιουργία είναι πράξη προσωπική και υπόθεση εσωτερικότητας, ο Ορφανός, από το 1975 και έπειτα, δεν συμμετείχε ούτε και σε ομαδικές εκθέσεις. Ήδη από τη δεκαετία του 1960 άρχισε να συμβαίνει και μια τελευταία μετατόπιση· η επιστροφή του αποκλειστικά στη ζωγραφική, με θέματα που δείχνουν τη σύνδεση της τέχνης του με τους κόσμους που αγάπησε: τον πυρήνα της οικίας και της οικογένειάς του, και τα φυσικά τοπία που τον ξεκούραζαν από την επαγγελματική καθημερινότητα.

Η πρόσκληση για την ατομική έκθεση του Λ. Ορφανού στην γκαλερί Υάκυνθος το 1994. Απεικονίζεται το έργο Παλιά Αθήνα (1945). Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Η εικαστική γλώσσα του για τις επόμενες δεκαετίες, μέχρι τον θάνατό του το 1995, διαφοροποιήθηκε ανάλογα με τη θεματική του. Στις απεικονίσεις εσωτερικών χώρων και στα πορτρέτα των οικείων του παρέμεινε ζωντανά ρεαλιστικός ως προς την απεικόνιση, με στοιχεία αφαιρετικότητας κυρίως ως προς τα προσωπικά χαρακτηριστικά των απεικονιζομένων, κοντά στο πνευματικό ύφος και τη χρωματική ένταση μεταϊμπρεσιονιστών ζωγράφων όπως οι Ναμπί, και ειδικότερα ο Pierre Bonnard (1867-1947) (σελ. 120-130). Τα έργα παρουσιάζουν εσωτερικές όψεις του σπιτιού – κυρίως του γραφείου – με τη σύζυγό του Έλλη, τον γιο του Μίνωα ή άλλους συγγενείς, σε καθημερινές δραστηριότητες ή σε στάσεις σιωπηλές, εσωτερικών σκέψεων και διεργασιών.

Ο Λ. Ορφανός τη δεκαετία του 1980. Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Όσον αφορά τα τοπία, υπάρχει ένα θέμα που επίμονα επιστρέφει από το παρελθόν, εκείνο του λούνα παρκ (σελ. 132-136). Στις σκηνές αυτές, παρότι χρωματικά πιο έντονες από όποια άλλη φορά, επικρατούν η απόκοσμη σιωπή και το «πάγωμα» του χρόνου, καθώς η ανθρώπινη παρουσία πλέον λείπει, ενώ κυριαρχούν ανενεργά τα μοτίβα των παιχνιδιών, δίχως τη σπίθα της διασκεδαστικής λειτουργίας τους.

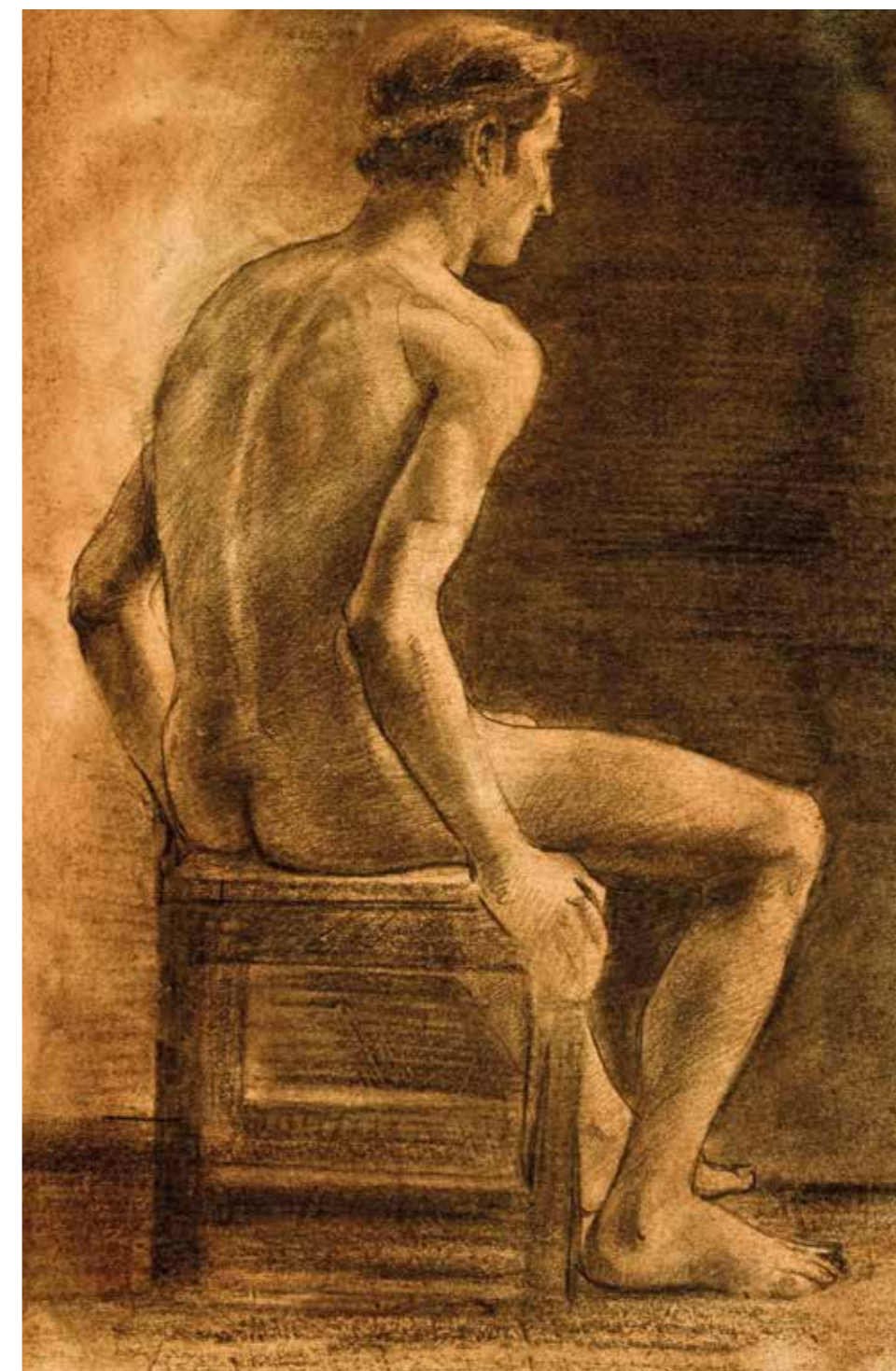
Οι αναπαραστάσεις, όμως, της τελευταίας περιόδου προέρχονται κυρίως από φυσικά τοπία της Κορινθίας ή της Καισαριανής, περιοχές που ο ίδιος ο καλλιτέχνης είχε επιλέξει ως τόπους απόδρασης, για ξεκούραση και επαφή με τη φύση (σελ. 137-144 και σελ. 145-167 αντίστοιχα). Ο Ορφανός εμφάνισε δείγμα αυτής της γραφής τοπιογραφιών σε μια από τις τελευταίες εκθεσιακές παρουσίες του, στην ομαδική έκθεση του Συλλόγου Υπαλλήλων της Τράπεζας της Ελλάδος στην αίθουσα της Λέσχης Σίνα 16 το 1969, όπου τα τοπιογραφικά έργα *Εντυπώσεις* (σελ. 146) διακρίνονται για το «τελείως προσωπικό ύφος».²⁵ Σε κάθε τοπιογραφία, ο ζωγράφος αποδεσμεύεται πια από την προσεκτικά σχεδιασμένη φόρμα, ανοίγεται σε πιο ελεύθερους χρωματικούς σχηματισμούς, χαράσσει διαφορετική οπτική, η οποία υποβάλλει νέους όρους στη σύνθεση. Η επιλογή της αφαίρεσης φέρνει στο προσκήνιο τις αναζητήσεις του για την απόδοση ενός τοπίου ακόμη περισσότερο ατμοσφαιρικού και λυρικού, πνευματικά φαντασιακού. Κατ' αυτό τον τρόπο, το τοπίο αποκτά νόημα, επιτρέποντας προσωπικές ερμηνείες που βιώνονται μέσα στη μυστηριακή ατμόσφαιρα, στη μεταβλητότητα των κινήσεων και στην υποκειμενική απόδοση των χρωμάτων. Η ζωγραφική αυτή μοιάζει να συνοψίζει ιδέες και συναισθήματα του καλλιτέχνη καθώς συντονίζεται με το δικό του όραμα και τις αναζητήσεις για μια τέχνη ικανή να φωτίζει και να διερμηνεύει τον εναλλασσόμενο και αδιόρατο ρυθμό του κόσμου.

Σημειώσεις

1. Η έκθεση διοργανώθηκε στον «Παρνασσό» το 1935 και ο Ορφανός συμμετείχε με τέσσερα έργα: *Απ' την Πεντέλη*, *Άγιος Γεώργιος Λυκαβηττός*, *Πάρνηθα* (σελ. 34-36) και *Γυμνό* (σελ. 33). Βλ. Κυριαζή (2014) και Γκόνου-Στυλιανίδη (1997), 195 και 200.
2. Παναγιωτόπουλος (1948).
3. Προκοπίου (1951).
4. Ευαγγελιάδης (1948), 1509.
5. Λαζαρίδης (1951), 415.
6. Παναγιωτόπουλος (1951).
7. Χρήστου (1989), 66.
8. Οράτη (2021), 43. Βλ. ακόμη και τον χρονολογικό κατάλογο των πιστοποιημένων σπουδαστών του Εργαστηρίου Χαρακτικής της ΑΣΚΤ επί διδασκαλίας Γιάννη Κεφαλληνού, 45.
9. Προκοπίου (1967), 345.
10. Γκόνου-Στυλιανίδη (1997), 197.
11. Η εργασία του αυτή έγινε γνωστή και στην Ελλάδα, όπως σημειώνεται και σε δημοσίευμα των *Νέων* (1958).
12. Έργο το οποίο ο Ορφανός εξέθεσε αρχικά στο Σαλόν ντ' Ωτόν (Salon d'Automne) του 1954. Βλ. Παναγιωτόπουλος (1954).
13. Κυριαζή (2014).
14. Σημειώνονται οι οκτώ Πανελλήνιες Εκθέσεις (1948, 1952, 1957, 1960, 1963, 1967, 1971 και 1973), οι εκθέσεις του Συλλόγου Υπαλλήλων της Τράπεζας της Ελλάδος από το 1951 έως το 1969, η Έκθεση Ελληνικής και Αμερικανικής Χαρακτικής στην Αθήνα (1964) και η ομαδική έκθεση στην γκαλερί Ωρα (1969).
15. Κωνσταντόπουλος (1957).
16. Προκοπίου (1957).
17. Κωνσταντόπουλος (1958).
18. Γκόνου-Στυλιανίδη (1997), 199.
19. Η έκθεση στην γκαλερί Raymond Creuze εγκαινιάστηκε στις 2 Ιουνίου 1959 και οργανώθηκε από τον κριτικό της τέχνης Άγγελο Προκοπίου (1909-1967) υπό την αιγίδα του ιστορικού και κριτικού της τέχνης, εκδότη και συγγραφέα Κριστιάν Ζερβός (Christian Zervos, 1889-1970). Συμμετείχαν είκοσι τρεις Έλληνες καλλιτέχνες, εκ των οποίων δεκαπέντε ζωγράφοι, έξι γλύπτες και δύο χαρακτές. Σύμφωνα με την ιστορικό της τέχνης Άννυ Μάλαμα, η έκθεση «υπήρξε ένα επιμελητικό πείραμα επανεφεύρεσης της ταυτότητας της σύγχρονης ελληνικής τέχνης και απόπειρα πραγμάτευσης κομβικών κατά τη διαμόρφωση του “γούστου της εποχής μας”, όπως ο ίδιος [σ.σ. ο Άγγελος Προκοπίου]

- σημείωνε, ζητημάτων». Σύμφωνα με τον Προκοπίου, σε άρθρο του στην *Καθημερινή* (1959), επρόκειτο για την «πρώτη μεταπολεμική ομαδική έκθεση ελληνικής ζωγραφικής, γλυπτικής και χαρακτικής, σύγχρονων τάσεων, στην σπουδαιότερη καλλιτεχνική μητρόπολη της Δύσεως». Για περισσότερα, βλ. Μάλαμα (2017), 195-210, Προκοπίου (1959) και Μαμάκης (1959).
20. Πρόκειται για την έκθεση «Contemporary Greek Artists», που παρουσιάστηκε το 1962 στο Εθνικό Μουσείο Μπετσαλέλ στην Ιερουσαλήμ (1962), στο Μουσείο Τέχνης της Χάιφα (1962) και στο Δημοτικό Μουσείο Τέχνης του Τελ Αβίβ (1962). Η έκθεση φιλοξενήθηκε στο Μουσείο Μπετσαλέλ από τις 4 έως τις 31 Ιουλίου, με τη συμμετοχή τριάντα δύο Ελλήνων καλλιτεχνών, εκ των οποίων είκοσι ένας ζωγράφοι, έξι γλύπτες και πέντε χαρακτές. Στον κατάλογο της έκθεσης συμπεριλήφθηκε πρόλογος από τον Άγγελο Προκοπίου. Για περισσότερα, βλ. Δημακοπούλου (1962), 37-40 και Προκοπίου (1962).
 21. Η έκθεση πραγματοποιήθηκε τον Ιανουάριο του 1963 στις αίθουσες του καλλιτεχνικού τμήματος του Πανεπιστημίου του Ορεγκον, με εκατό έργα Ελλήνων χαρακτών. Η επιλογή των έργων έγινε από την γκαλερί Νέες Μορφές, και το πρόγραμμα της έκθεσης προλόγισε ο Άγγελος Προκοπίου.
 22. Δημακοπούλου (1962), 37. Συμμετείχε και σε άλλες διεθνείς εκθέσεις όπως: Exposition Nationale des Beux-Arts, Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης, Παρίσι, Γαλλία (1955)· «Artistes étrangers en France», Petit Palais, Παρίσι, Γαλλία (1955)· «Bianco e Nero», Λουγκάνο, Ελβετία (1956)· Διεθνής Έκθεση Χαρακτικής, Σαντιάγκο Χιλής (1957)· Β' Μπιενάλε Αλεξάνδρειας, Αίγυπτος (1957)· Διεθνής Έκθεση Χαρακτικής, Ρίο ντε Τζανέιρο, Βραζιλία (1958)· Β' Μεσογειακή Έκθεση Καΐρου, Αίγυπτος (1958)· Ε' Μπιενάλε του Σάο Πάουλο, Βραζιλία (1959)· «Nutida Grekisk Grafik», Στοκχόλμη, Σουηδία (1960).
 23. Γκόνου-Στυλιανίδη (1997), 199.
 24. Η έκθεση πραγματοποιήθηκε στην γκαλερί Υάκινθος στην Αθήνα και περιλάμβανε την παρουσίαση πενήντα έξι χαρακτικών έργων (ξυλογραφίες, χαλκογραφίες, λινόλεουμ).
 25. Κομίνη (1969).

ΕΡΓΑ

Γυμνό, 1935-1936
Μολύβι σε χαρτί
Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης
Λάρισας – Μουσείου Γ. Ι. Κατσιόγρα

*Απ' την Πεντέλη, 1935-1936
Λάδι σε μουσαμά
Ιδιωτική συλλογή*

*Άγιος Γεώργιος Λυκαβηττός, 1935-1936
Λάδι σε μουσαμά
Ιδιωτική συλλογή*

Πάρνηθα, 1935-1936
 Λάδι σε μουσαμά
 Ιδιωτική συλλογή

Αυτοπροσωπογραφία, 1935-1940
 Μολύβι σε χαρτί
 Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Πορτρέτο Έλλης Ορφανού, 1940-1955
Μολύβι σε χαρτί
Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης
Λάρισας - Μουσείου Γ. Ι. Κατσιόγρα

Η Έλλη, 1943-1944
Ευλογραφία σε όρθιο ξύλο
Συλλογή Έργων Τέχνης Alpha Bank

Πορτρέτο Έλλης Μουρέλου Ορφανού, 1943-1944
Ευλογραφία σε όρθιο ξύλο
Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης Κέρκυρας

Τοπίο, 1945-1960
 Ακουαρέλα σε χαρτί
 Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Κόκκινο δέντρο, 1948-1951
 Ακουαρέλα σε χαρτί
 Συλλογή έργων τέχνης Τράπεζας της Ελλάδος

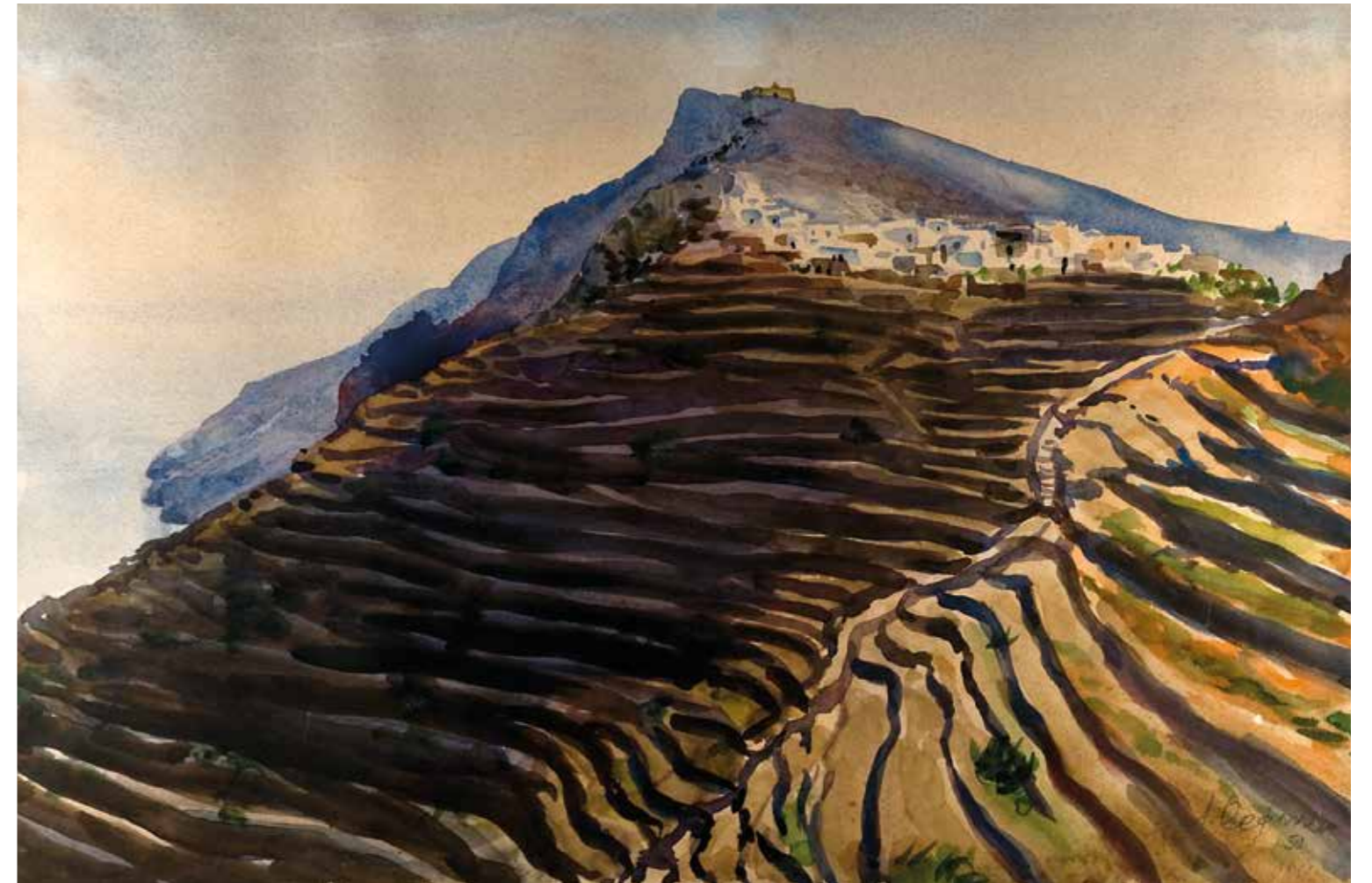
Δέντρα, 1948-1951
 Ακουαρέλα σε χαρτί
 Συλλογή έργων τέχνης Τράπεζας της Ελλάδος

Τοπίο, 1940-1951
 Ακουαρέλα σε χαρτί
 Ιδιωτική συλλογή

Τοπίο, 1945-1951
 Ακουαρέλα σε χαρτί
 Συλλογή έργων τέχνης Τράπεζας της Ελλάδος

Σίκινος, 1950
 Ακουαρέλα σε χαρτί
 Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης Ηρακλείου

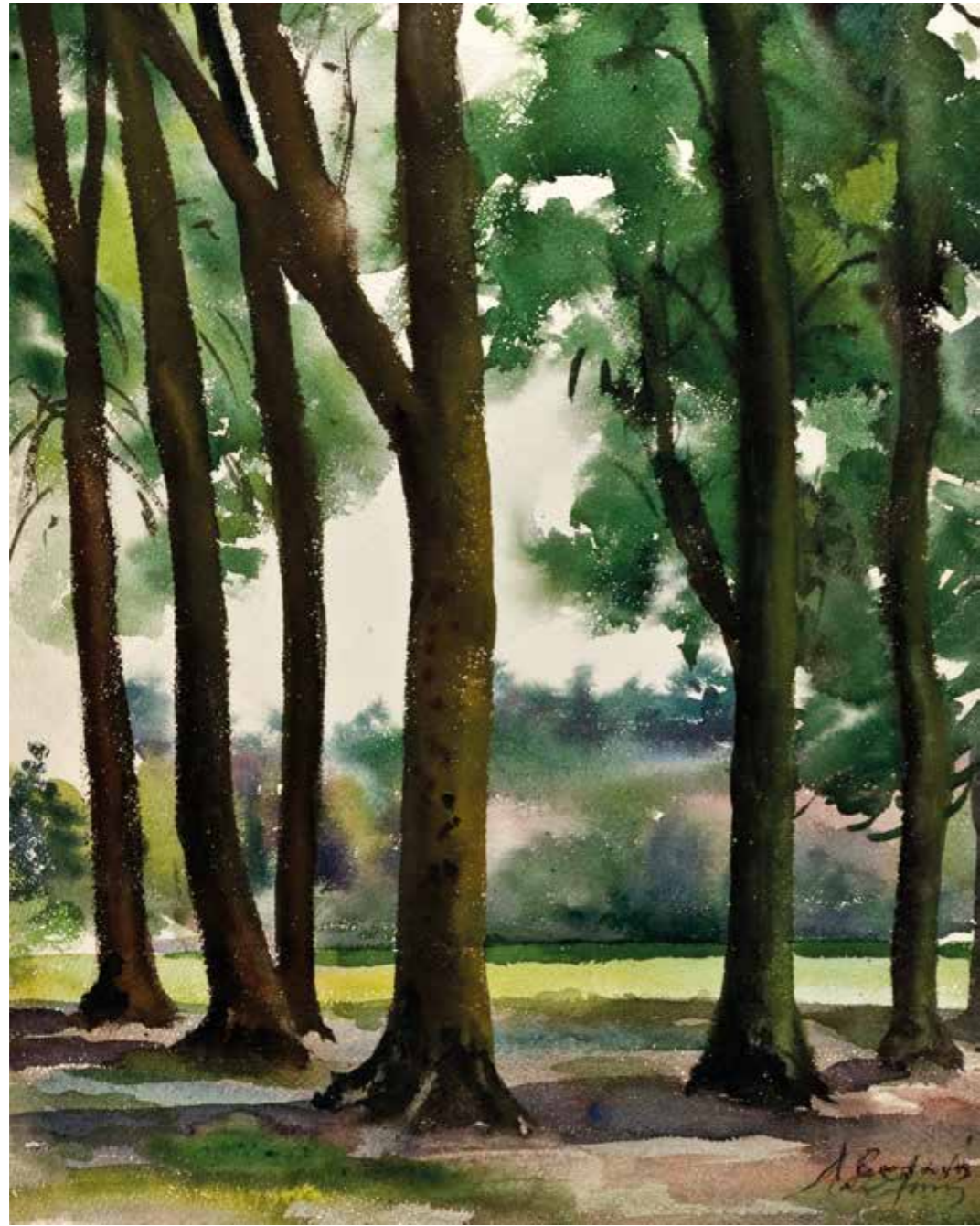
Βόσπορος, 1951
Ακουαρέλα σε χαρτί
Ιδιωτική συλλογή

Τοπίο – Ελαιόδεντρα, 1945-1960
 Ακουαρέλα σε χαρτί
 Συλλογή έργων τέχνης
 Πρεσβεία της Ελλάδος στη Βιέννη, Αυστρία

Τοπίο – Ελαιόδεντρα, 1945-1960
 Ακουαρέλα σε χαρτί
 Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Τοπίο - Δέντρα, 1940-1960
 Ακουαρέλα σε χαρτί
 Ιδιωτική συλλογή

Λεύκα, 1944
 Ευλογραφία σε όρθιο ξύλο
 Συλλογή Δημοτικού Μουσείου
 των Καπουτσίνων, Μπανιακαβάλο, Ραβέννα

Δέντρα, 1942-1943
 Οξυγραφία
 Συλλογή Έργων Τέχνης Μορφωτικού
 Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης

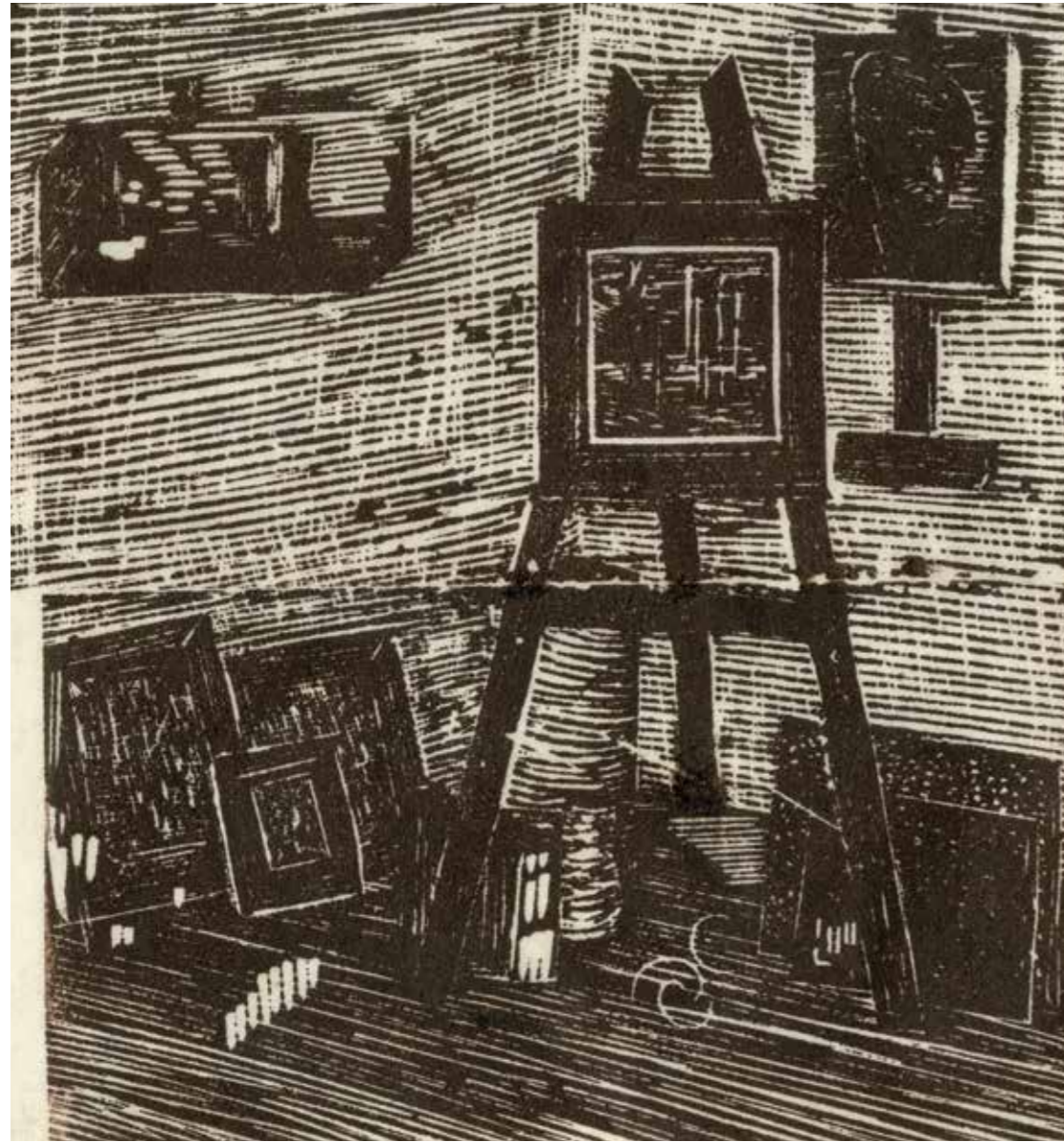
Δέντρα, 1945
 Ξυλογραφία σε όρθιο ξύλο
 Συλλογή έργων τέχνης Καϊρείου Βιβλιοθήκης

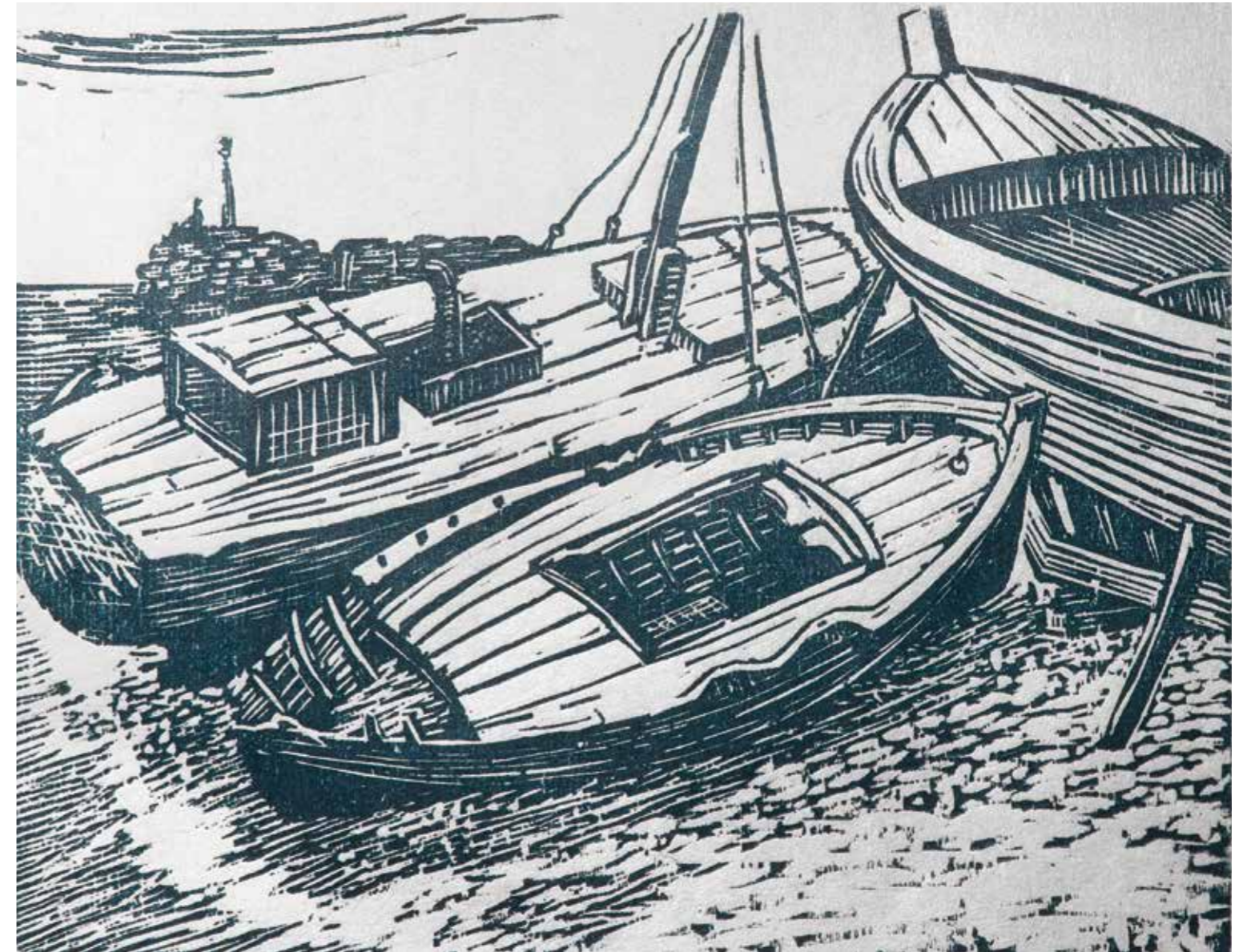
Παράγκες, 1944
 Ευλογραφία σε όρθιο ξύλο
 Συλλογή Δημοτικού Μουσείου
 των Καπουτσίνων, Μπανιακαβάλο, Ραβέννα

Παλιά Αθήνα, 1945
 Ευλογραφία σε όρθιο ξύλο
 Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

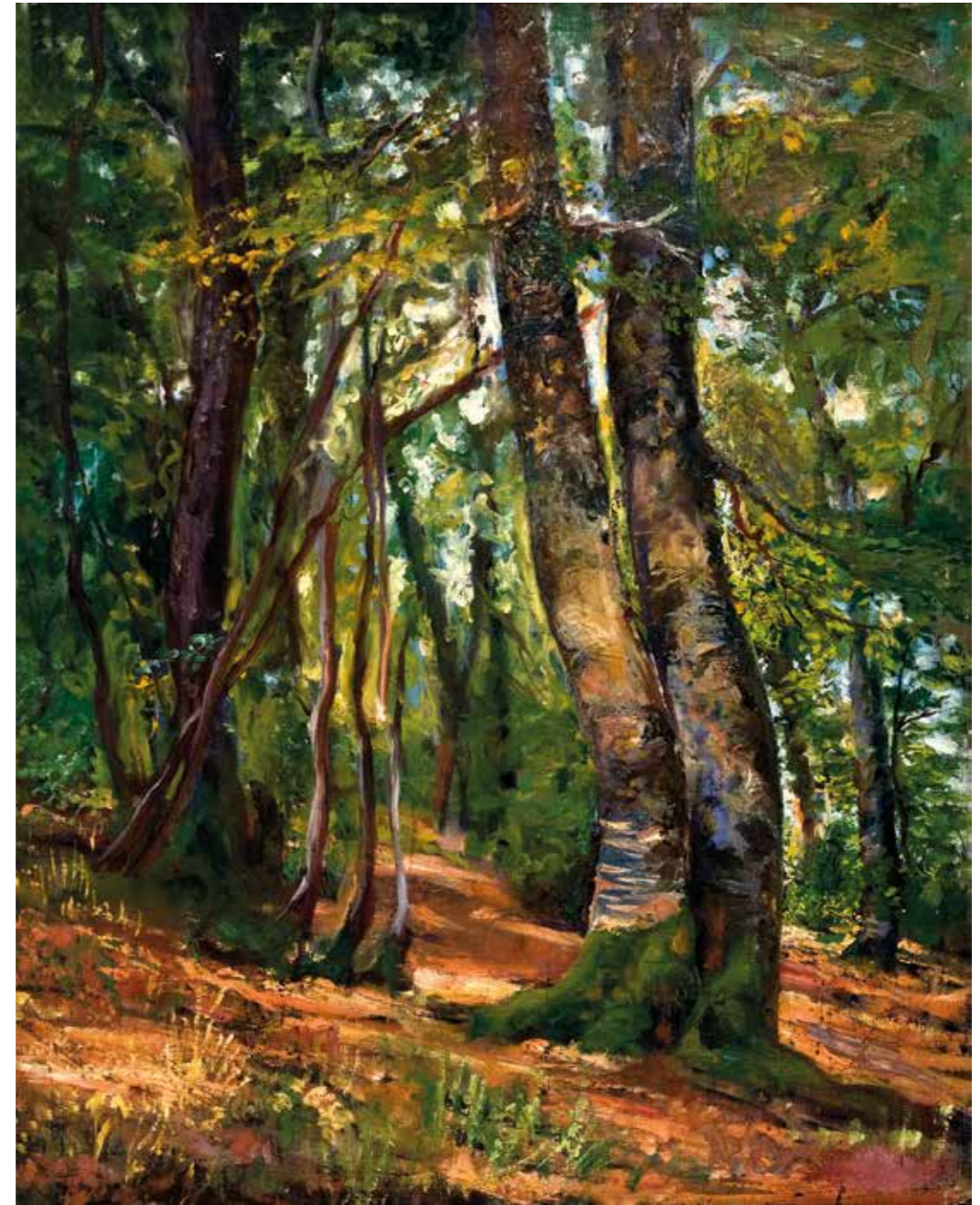
Εργαστήριο οδού Καλλιδρομίου, 1945
 Ξυλογραφία σε όρθιο ξύλο
 Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης Νίκαιας

Βάρκες, 1945
 Ξυλογραφία σε πλάγιο ξύλο
 Συλλογή έργων τέχνης Καίρειου Βιβλιοθήκης

Ελιές, 1945
 Ξυλογραφία σε όρθιο ξύλο
 Πρεσβεία της Ελλάδος στα Σκόπια, Βόρεια Μακεδονία

Πίνδος - Οξιές, 1941
 Λάδι σε μουσαμά
 Ιδιωτική συλλογή

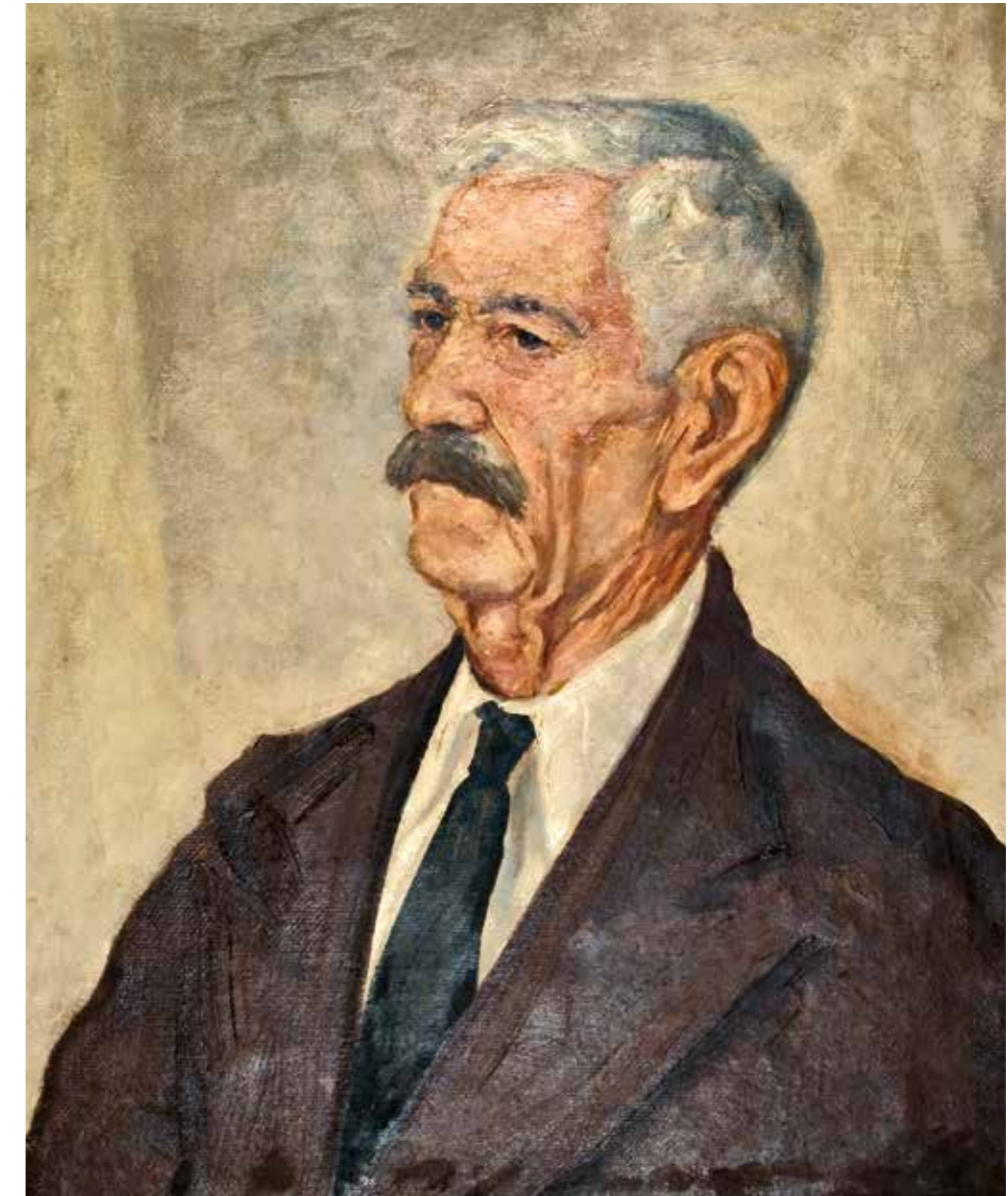
Κοζάνη - Σπίτια, 1941-1944
 Λάδι σε μουσαμά
 Ιδιωτική συλλογή

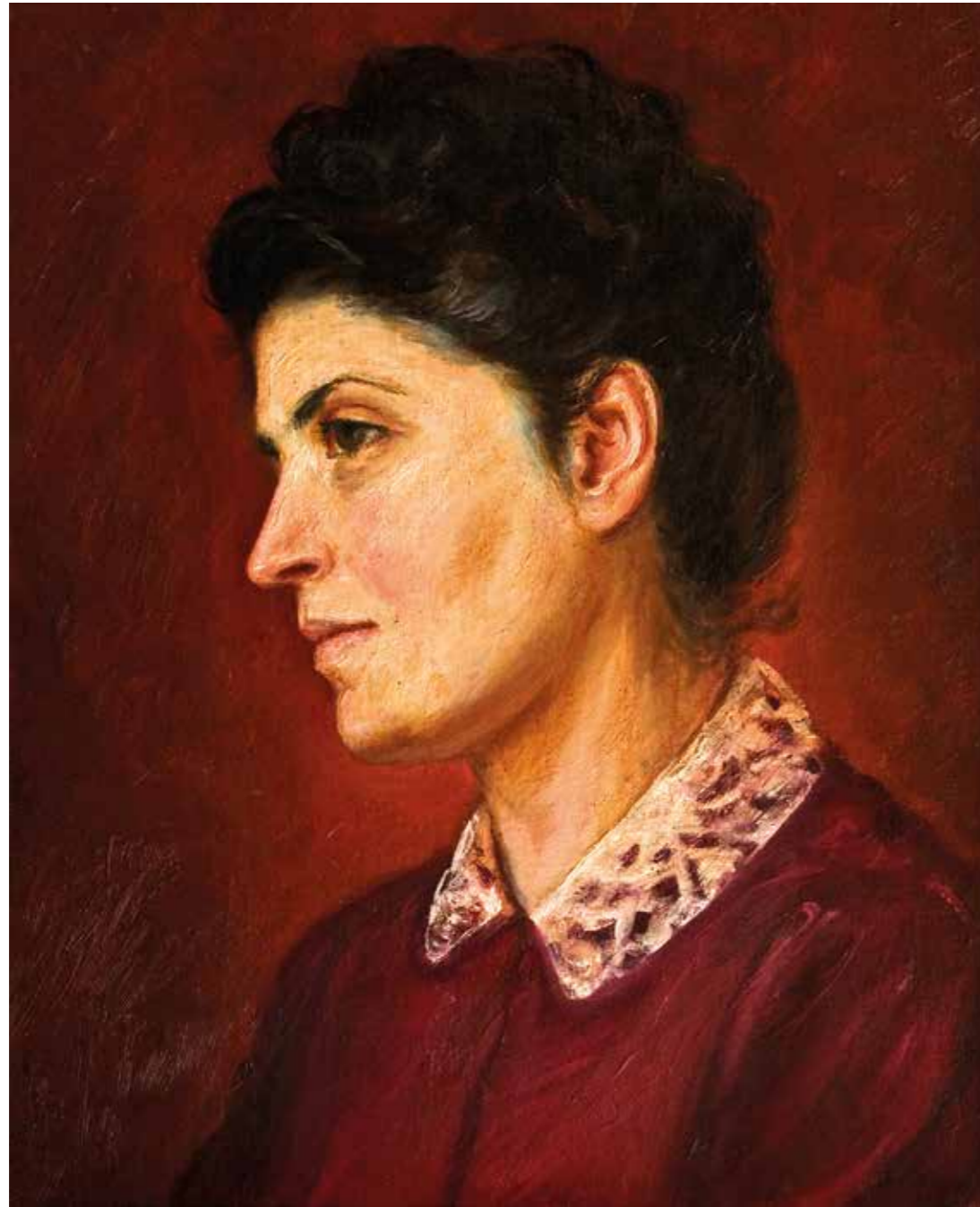
Τοπίο, 1941-1955
 Λάδι σε μουσαμά
 Ιδιωτική συλλογή

Παλαιά Αθήνα, 1940-1955
 Λάδι σε χαρντ-μπορντ
 Συλλογή Πνακοθήκης Δήμου Αθηναίων

Πορτρέτο Μηνά Ορφανού, 1950-1953
 Λάδι σε μουσαμά επικολλημένο σε χαρντ-μπορντ
 Συλλογή Δημοτικής Πνακοθήκης
 Λάρισας – Μουσείου Γ. Ι. Κατσίγρα

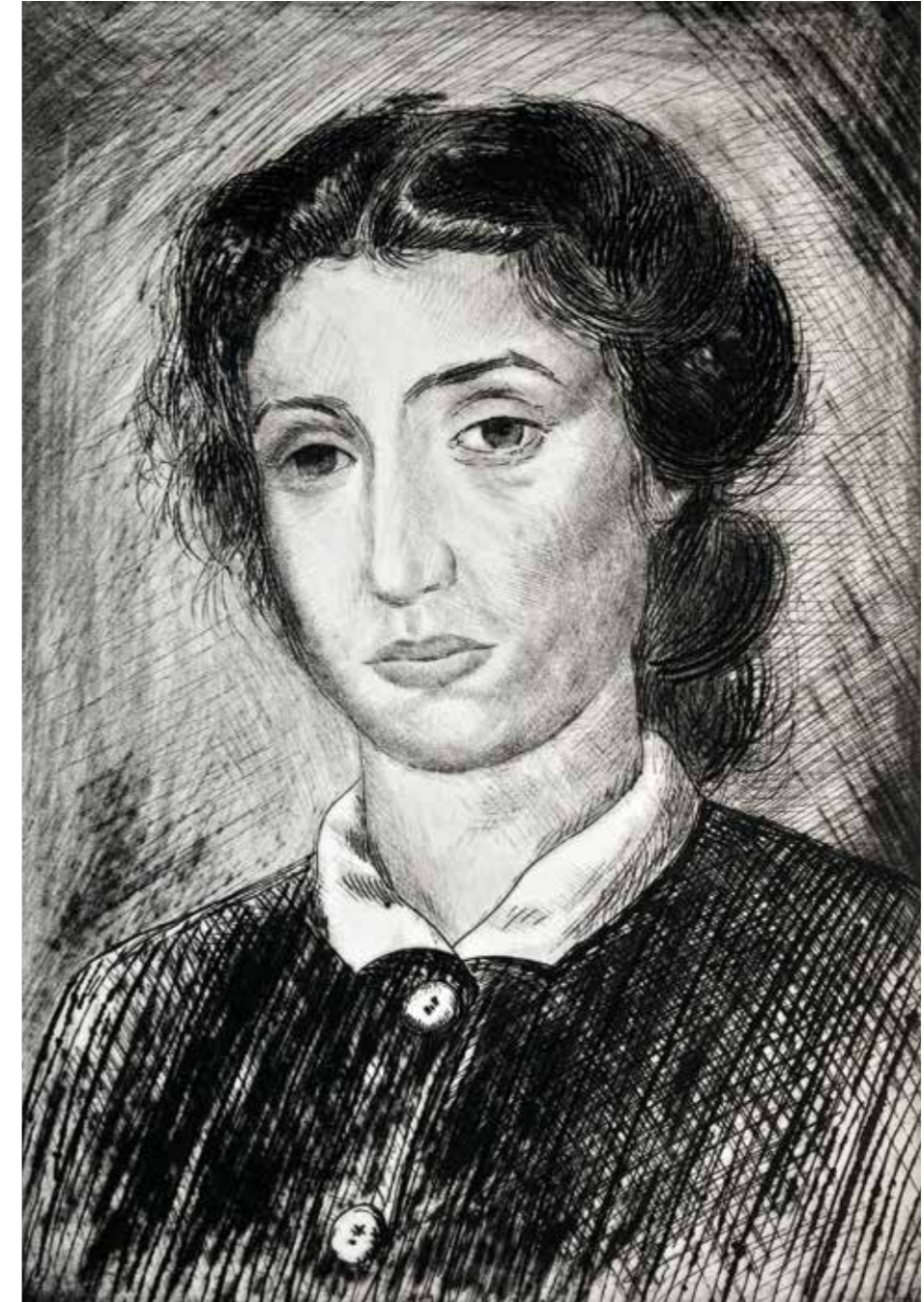
Πορτρέτο Βασιλικής Μουρέλου, 1948-1952
 Λάδι σε μουσαμά
 Συλλογή έργων — Αρχείο Βασιλικής Μουρέλου

Πορτρέτο γυναίκας – Βάσω Μουρέλου, 1951
 Χαλκογραφία
 Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης Κέρκυρας

Ιωάννης Συκουτρίης, 1948-1950
 Ευλογραφία σε όρθιο ξύλο
 Συλλογή έργων τέχνης Βικελαίας Δημοτικής
 Βιβλιοθήκης Ηρακλείου

Πορτρέτο Έλλης Μουρέλου Ορφανού, 1951
 Χαλκογραφία
 Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης Χανίων

Παρίσι, 1952-1955
 Ακουαρέλα σε χαρτί
 Ιδιωτική συλλογή

Δωμάτιο στη Rue des Saints-Pères, 1952-1955
 Λάδι σε χαρτόνι
 Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης
 Λάρισας - Μουσείου Γ. Ι. Κατσίγρα

Πορτρέτο Έλλης Μουρέλου Ορφανού, 1953
 Λάδι σε χαρτόνι
 Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης
 Λάρισας – Μουσείου Γ. Ι. Κατσιόγρα

Πορτρέτο Λάμπρου Ορφανού, 1952-1955
 Λάδι σε μουσαμά
 Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Café, 1952-1955
Μολύβι σε χαρτί
Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης Αγρινίου

Café, 1952-1955
Μολύβι σε τμήμα αφίσας
Συλλογή Πινακοθήκης Δήμου Αθηναίων

Πορτρέτο γυναίκας - Η Έλλη Ορφανού στο Παρίσι, 1952-1955
Χαλκογραφία
Συλλογή έργων τέχνης Αναγνωστικής Εταιρείας Κέρκυρας

Γυναίκα στον καναπέ – Η Βάσω Μουρέλου στο Παρίσι, 1953
Χαλκογραφία
Συλλογή Πινακοθήκης Δήμου Αθηναίων

Τοπίο, 1952-1955
Μελάνι σε ρυζόχαρτο, παστέλ σε χαρτί
Συλλογή Πινακοθήκης Δήμου Αθηναίων

Στο Σεν-Ζερμέν, 1952-1955
Χαλκογραφία
Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης Αγρινίου

Καράβια στον Σηκουάνα, 1954-1955
 Χαλκογραφία
 Συλλογή έργων τέχνης Τράπεζας της Ελλάδος

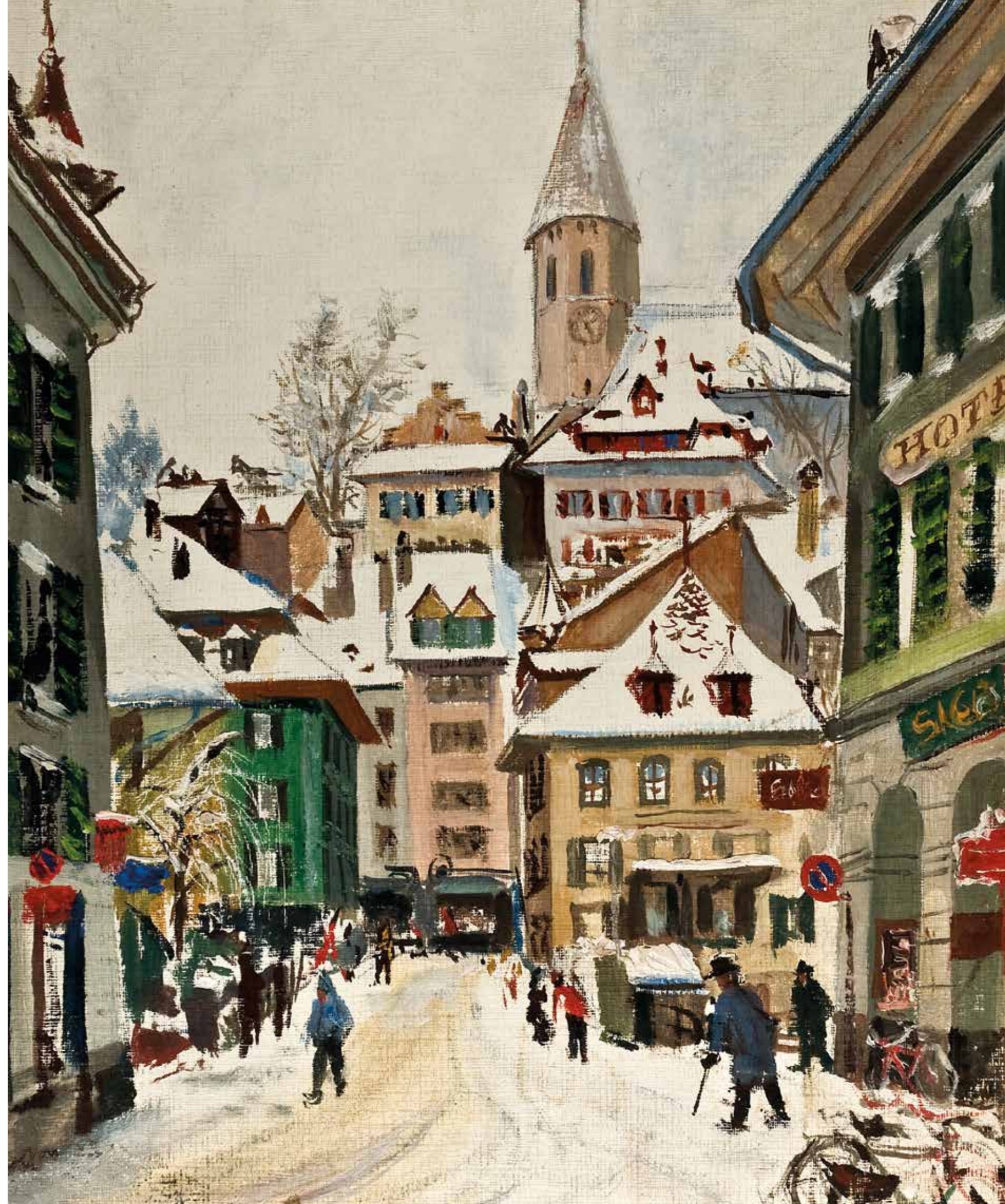

Παράθυρο με θέα το Παρίσι, 1954
 Χαλκογραφία
 Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης Αγρινίου

Παρίσι, 1952-1955
 Λάδι σε χαρτόνι
 Συλλογή έργων - Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Τουν, 1952-1955
 Λάδι σε χαρτόνι
 Ιδιωτική συλλογή

Σηκουάνας - Παρίσι, 1952-1955
 Λάδι σε μουσαμά
 Ιδιωτική συλλογή

Σηκουάνας, 1952-1955
 Λάδι σε μουσαμά
 Συλλογή Πινακοθήκης Δήμου Αθηναίων

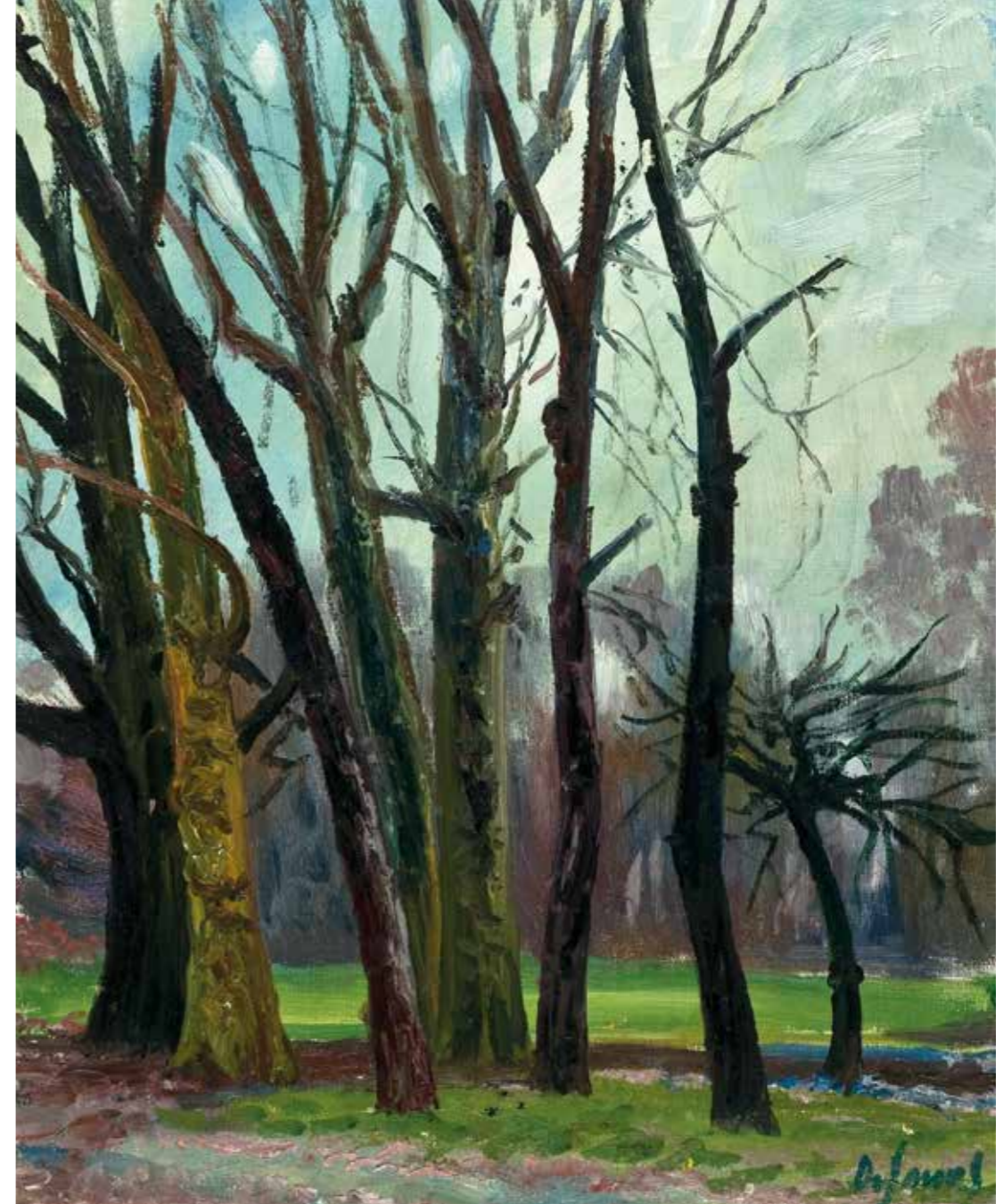
Κήποι του Λουξεμβούργου, 1952-1955
 Λάδι σε μουσαμά
 Ιδιωτική συλλογή

Σεν-Ζερμέν-ντε-Πρε, 1952-1955
 Λάδι σε χαρτόνι
 Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Παρίσι, 1952-1955
 Λάδι σε μουσαμά
 Ιδιωτική συλλογή

Δέντρα - Γαλλία, 1952-1955
 Λάδι σε μουσαμά
 Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης
 Λάρισας - Μουσείου Γ.Ι. Κατσιόγρα

Αγορά λουλουδιών, 1952-1955
Λάδι σε μουσαμά
Συλλογή Πινακοθήκης Δήμου Αθηναίων

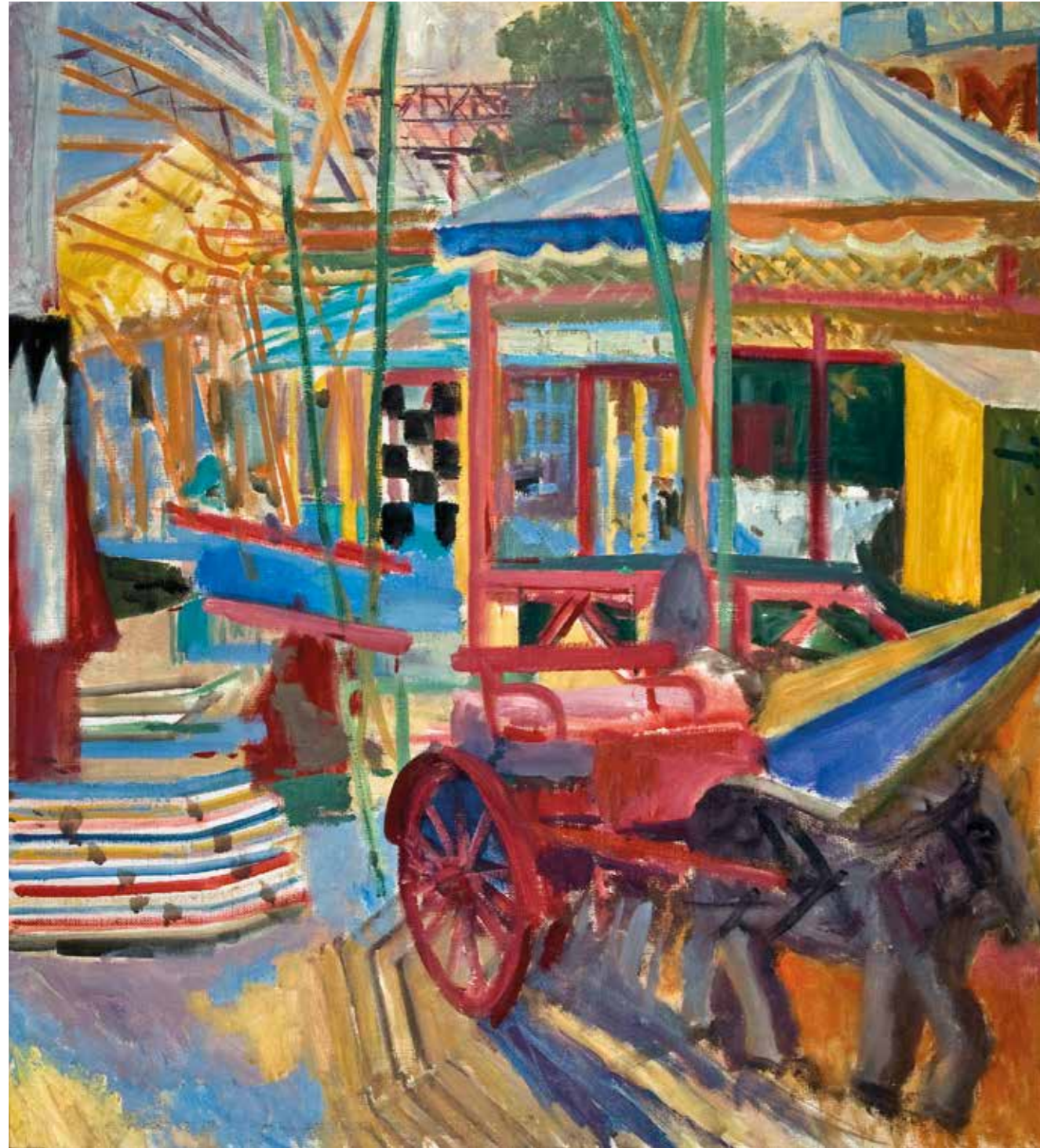
Τοπίο, 1952-1955
 Λάδι σε μουσαμά
 Συλλογή Πινακοθήκης Δήμου Αθηναίων

Εύλινα τροχόσπιτα, 1952-1955
 Λάδι σε μουσαμά
 Συλλογή Πινακοθήκης Δήμου Αθηναίων

Λούνα παρκ, 1952-1955
Λάδι σε μουσαμά
Συλλογή Έργων Τέχνης Μορφωτικού
Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης

Λούνα παρκ, 1952-1955
 Λάδι σε μουσαμά
 Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης
 Λάρισας – Μουσείου Γ. Ι. Κατσιόγρα

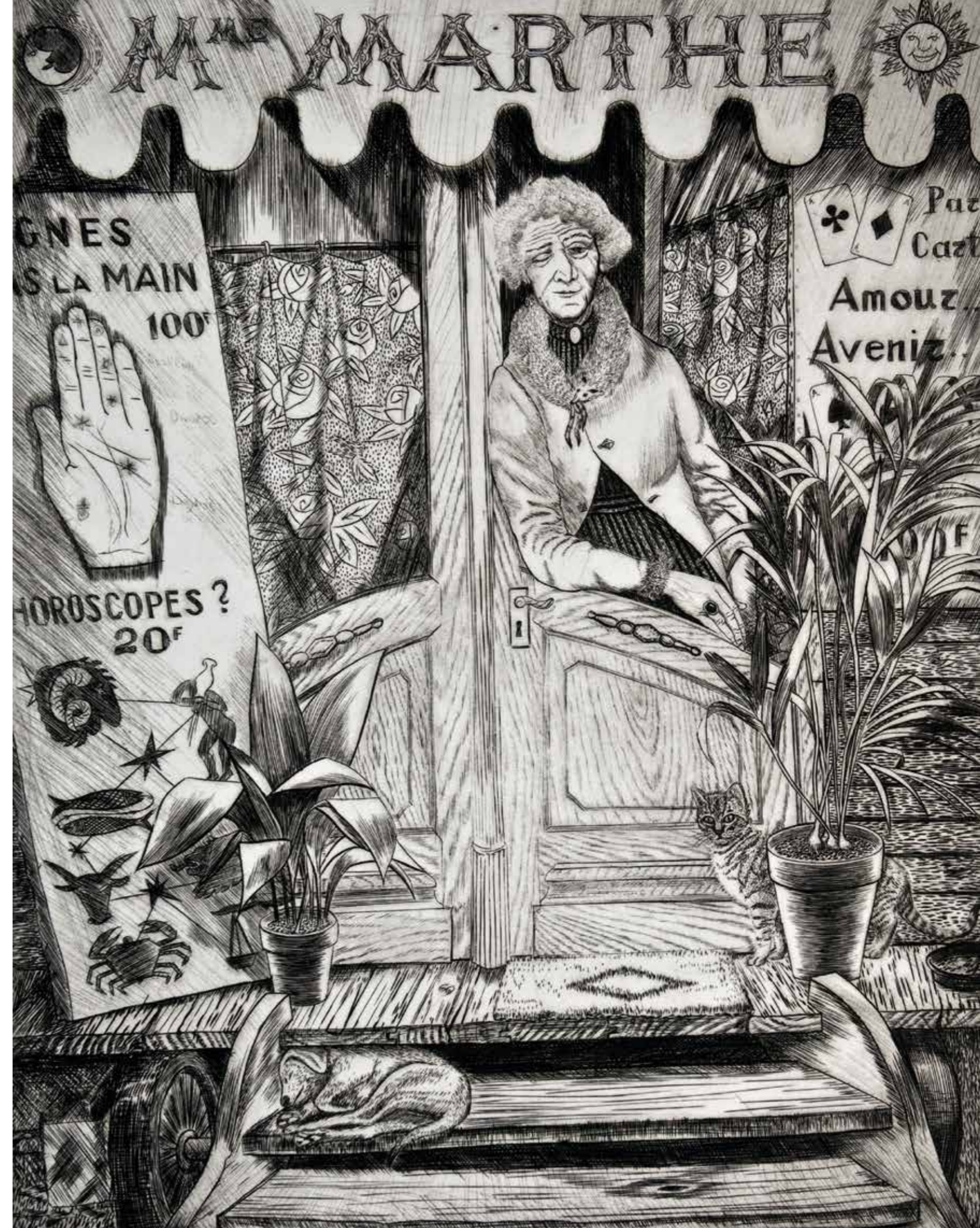

Λούνα παρκ, 1952-1955
 Λάδι σε μουσαμά
 Συλλογή Έργων Τέχνης Μορφωτικού Ιδρύματος
 Εθνικής Τραπέζης

Le Tir, 1954
Χαλκογραφία
Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης Λαμίας
«Αλέκος Κοντόπουλος»

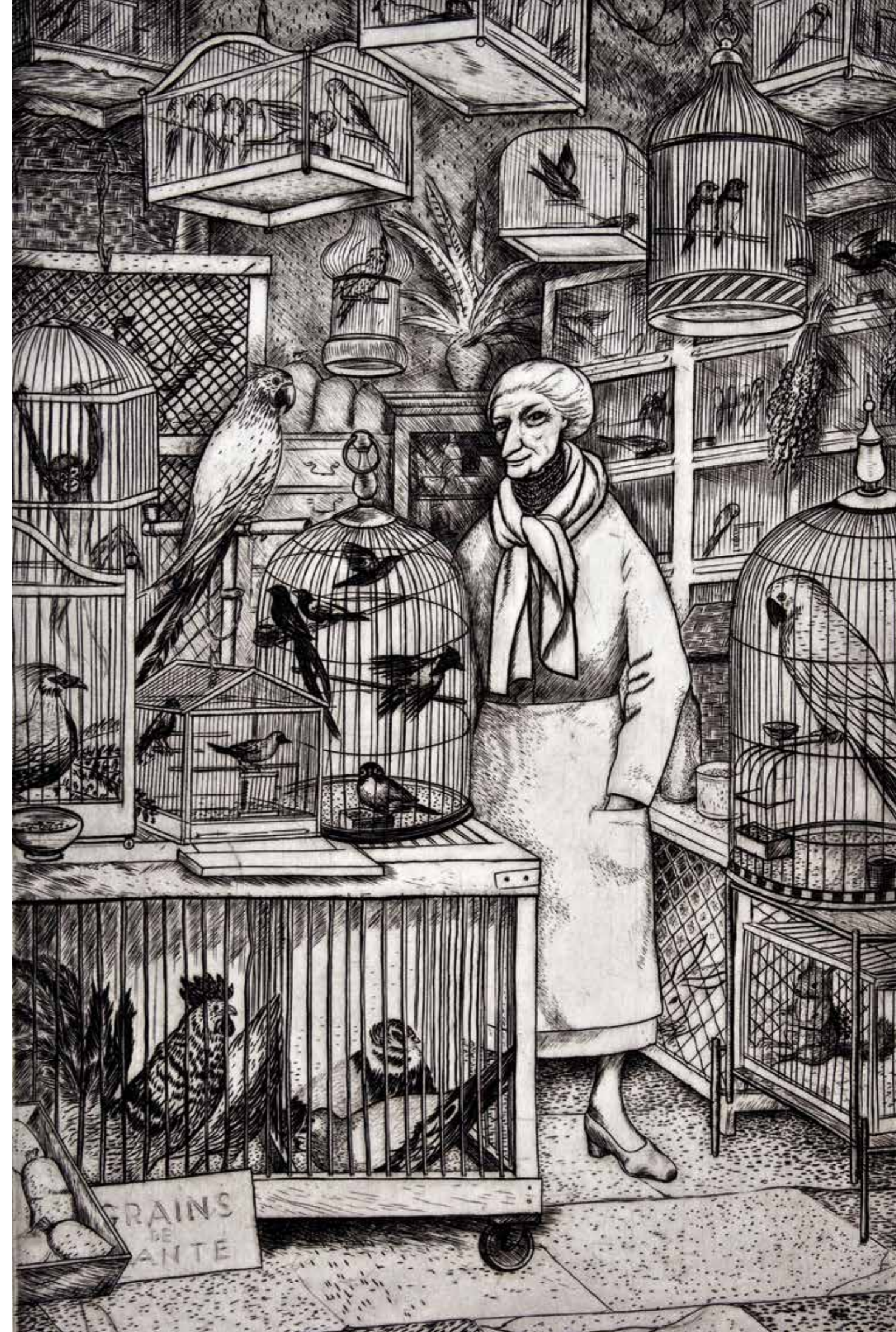
Madame Marthe, 1954
Χαλκογραφία
Συλλογή έργων τέχνης της Σχολής Καλών Τεχνών
του Παρισιού

Mazetti, 1954
 Χαλκογραφία
 Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης Λαμίας
 «Αλέκος Κοντόπουλος»

Πουλιά, 1955
 Χαλκογραφία
 Συλλογή έργων τέχνης Τράπεζας της Ελλάδος

Το ζευγάρι, 1954
Λινόλεουμ
Συλλογή Λαογραφικού Ιστορικού
Μουσείου Λάρισας

Πωλήτρια βοτάνων, 1954-1955
Λινόλεουμ
Συλλογή Μουσείου Νεότερου
Ελληνικού Πολιτισμού

Clochards, 1954-1955
Χαλκογραφία
Συλλογή έργων τέχνης του Ελληνικού Ιδρύματος
στη Διεθνή Πανεπιστημιούπολη του Παρισιού

Τοπίο, 1953
Μελάνι σε χαρτί
Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Τολέδο, 1953
Μελάνι σε χαρτί
Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Αβίλα, 1953
Μελάνι σε χαρτί
Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

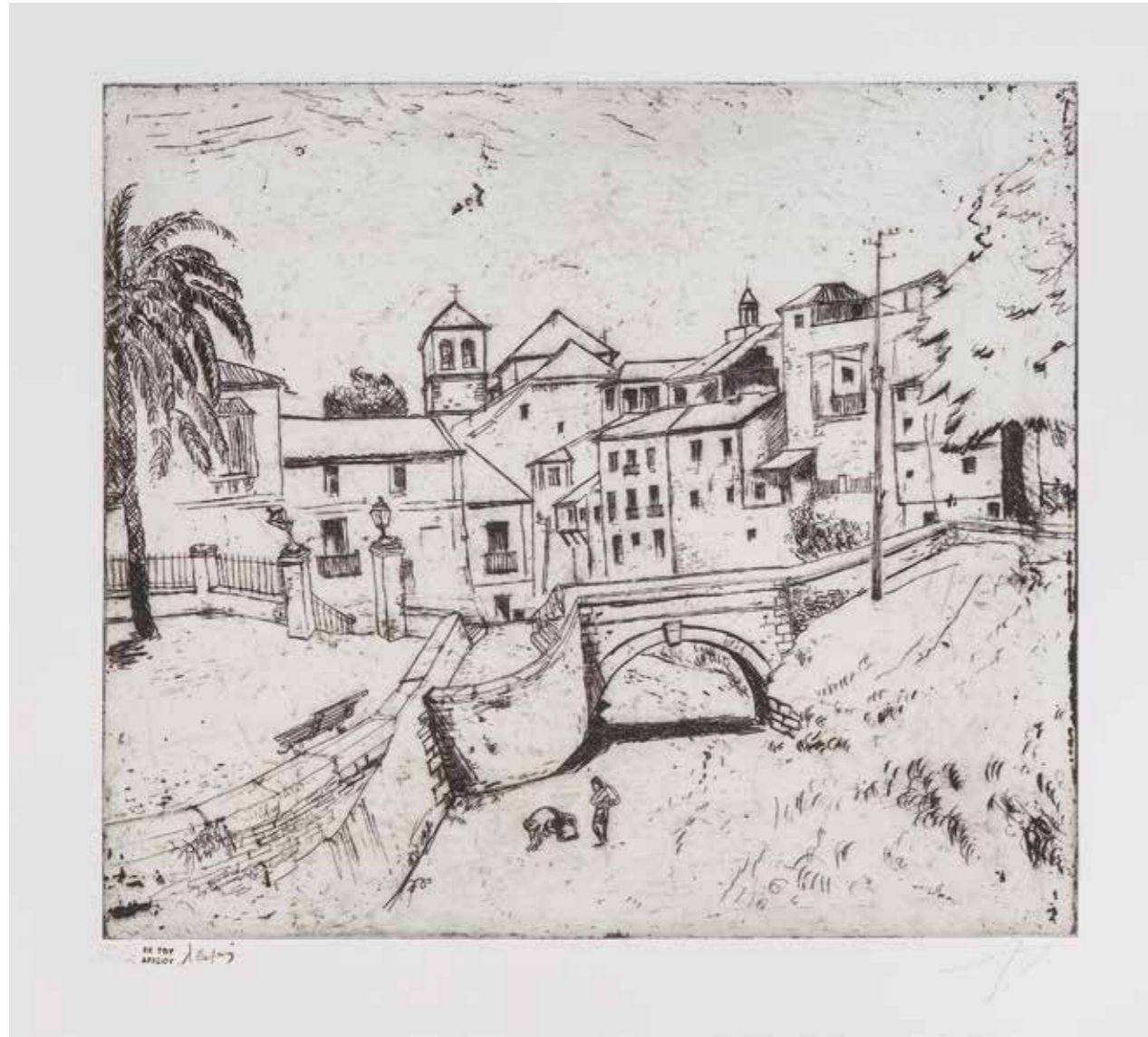
Τολέδο, 1953
Μελάνι σε χαρτί
Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Γρανάδα, 1953
Μελάνι σε χαρτί
Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Γρανάδα, 1953
Μελάνι σε χαρτί
Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Γρανάδα – Ισπανία, 1953-1954
Χαλκογραφία
Συλλογή έργων τέχνης Τράπεζας της Ελλάδος

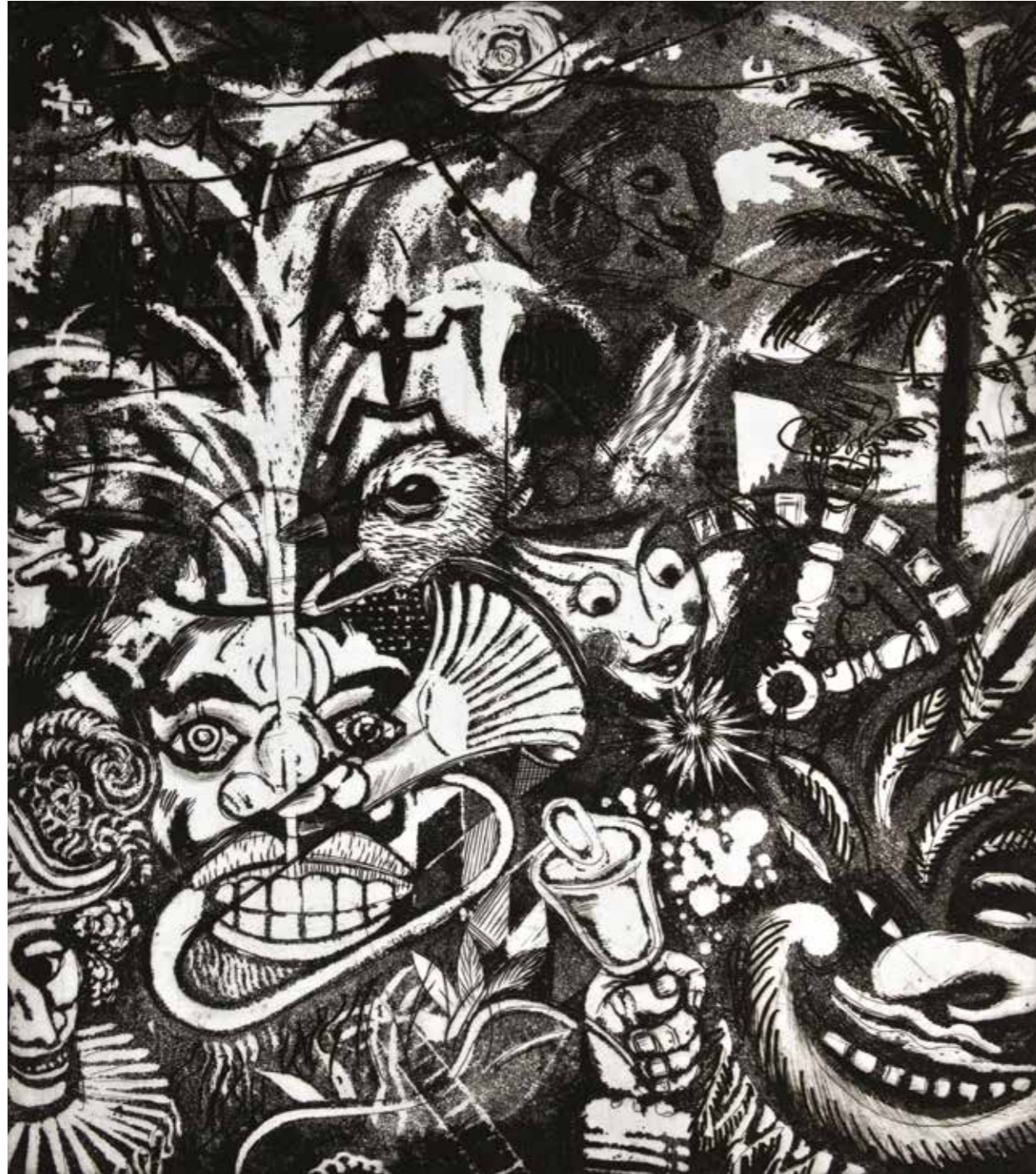
Κάκτοι – Ισπανία, 1953-1954
Χαλκογραφία
Συλλογή Μουσείου Νεοελληνικής Τέχνης
Δήμου Ρόδου

Πορτρέτο γυναίκας – Η Έλλη Ορφανού στην Ισπανία,
1953-1954
Χαλκογραφία
Συλλογή έργων τέχνης της Σχολής Καλών Τεχνών
του Παρισιού

Το άσπρο άλογο, 1957
Χαλκογραφία
Συλλογή έργων τέχνης Τράπεζας της Ελλάδος

Καρναβάλι, 1956
Χαλκογραφία
Συλλογή έργων τέχνης Τράπεζας της Ελλάδος

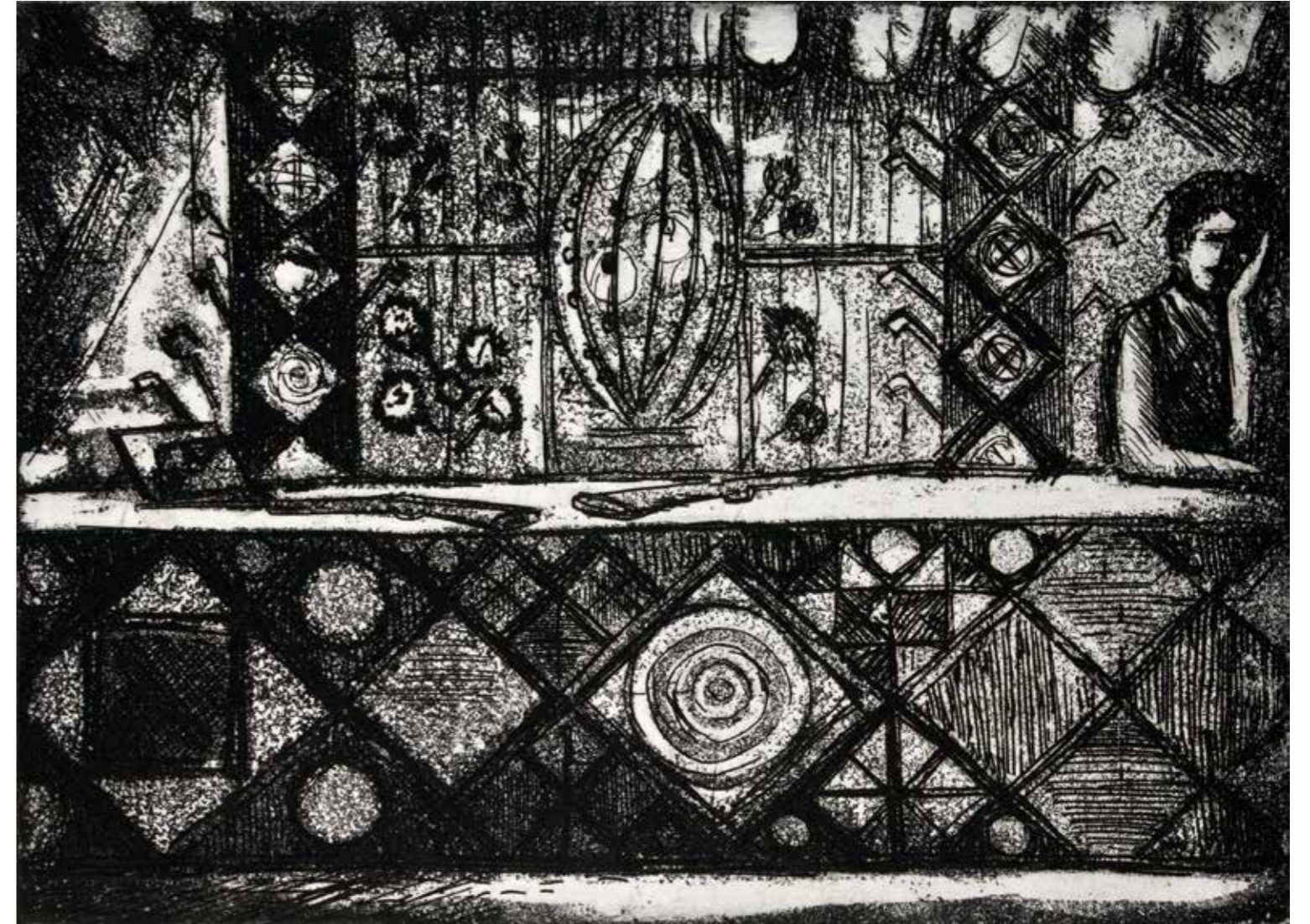
Γυμνό, 1956
Λινόλεουμ
Βασιλική συλλογή του Γουσταύου Στ' Αδόλφου
της Σουηδίας

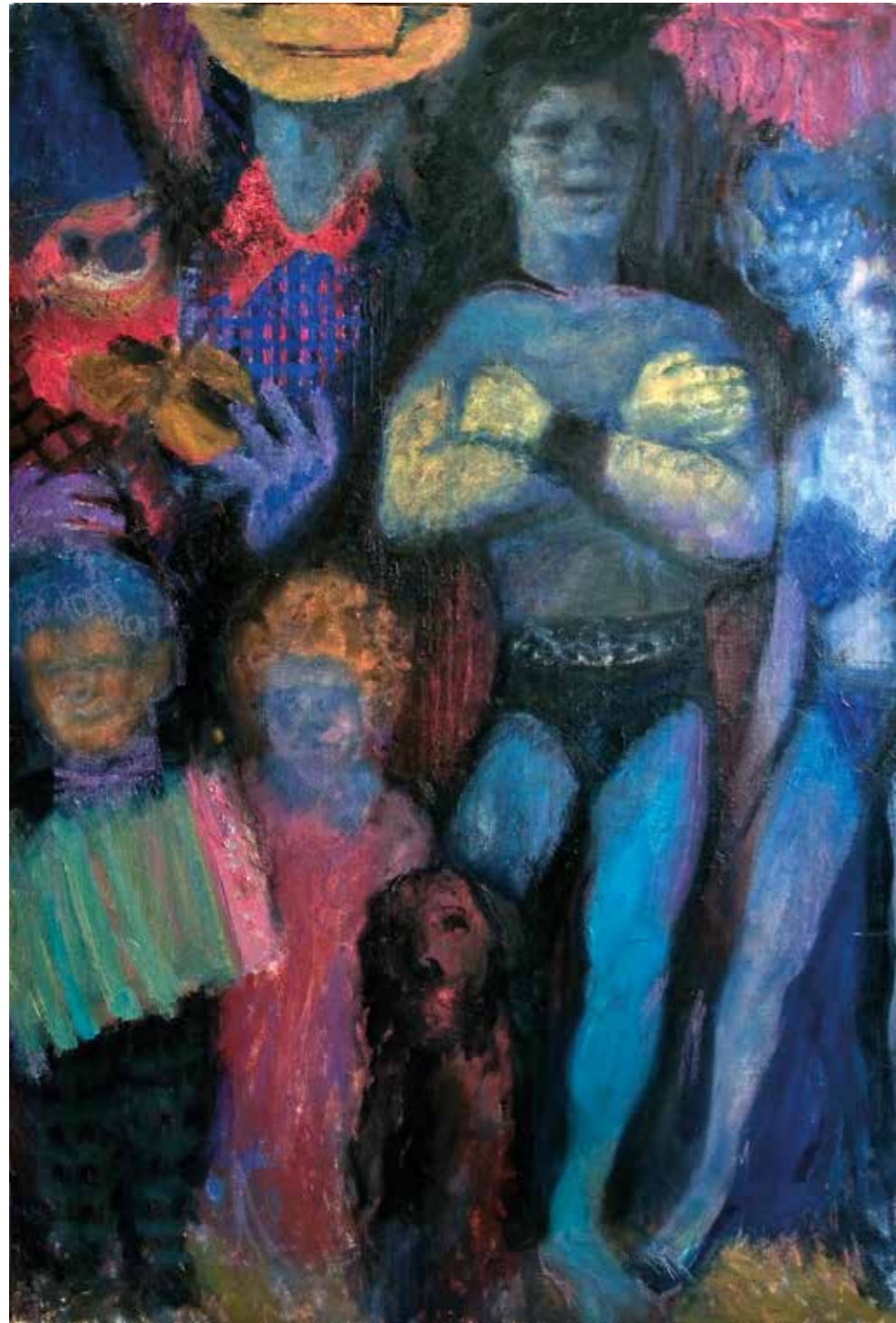
Σκοποβολή, 1956-1957
Λάδι σε μουσαμά
Ιδιωτική συλλογή

Σκοποβολή, 1956-1957
Λάδι σε μουσαμά
Ιδιωτική συλλογή

Σκοποβολή - Το τέλος του παιχνιδιού, 1956-1957
Χαλκογραφία
Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης Χανίων

Η παράτα, 1956-1957
 Λάδι σε μουσαμά
 Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

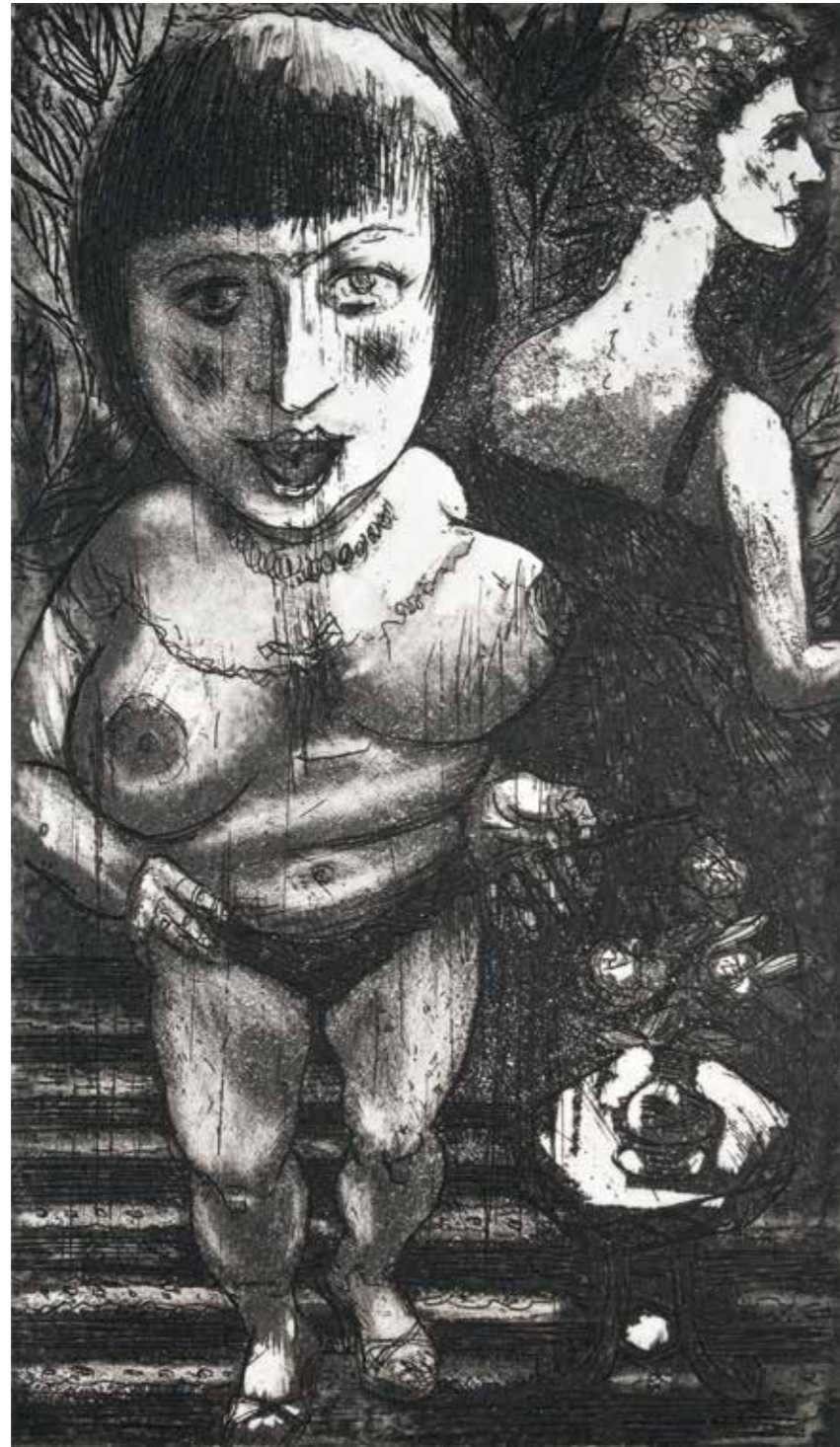
Η παράτα, 1958-1959
 Χαλκογραφία
 Συλλογή Γραφικών Τεχνών Vivian και Gordon Gilkey,
 Μουσείο Τέχνης του Πόρτλαντ

Καρναβάλι, 1959
Χαλκογραφία
Συλλογή Δημοτικού Μουσείου Χαρακτικής
Χαμπί, Λευκωσία

Ο ακορντεονίστας, 1958
Χαλκογραφία
Συλλογή έργων τέχνης της Μεγάλης Μουσικής
Βιβλιοθήκης της Ελλάδος «Λίλιαν Βουδούρη»,
του Συλλόγου Οι Φίλοι της Μουσικής

Πόρνες, 1959
Χαλκογραφία
Συλλογή Δημοτικού Μουσείου Χαρακτικής
Χαμπί, Λευκωσία

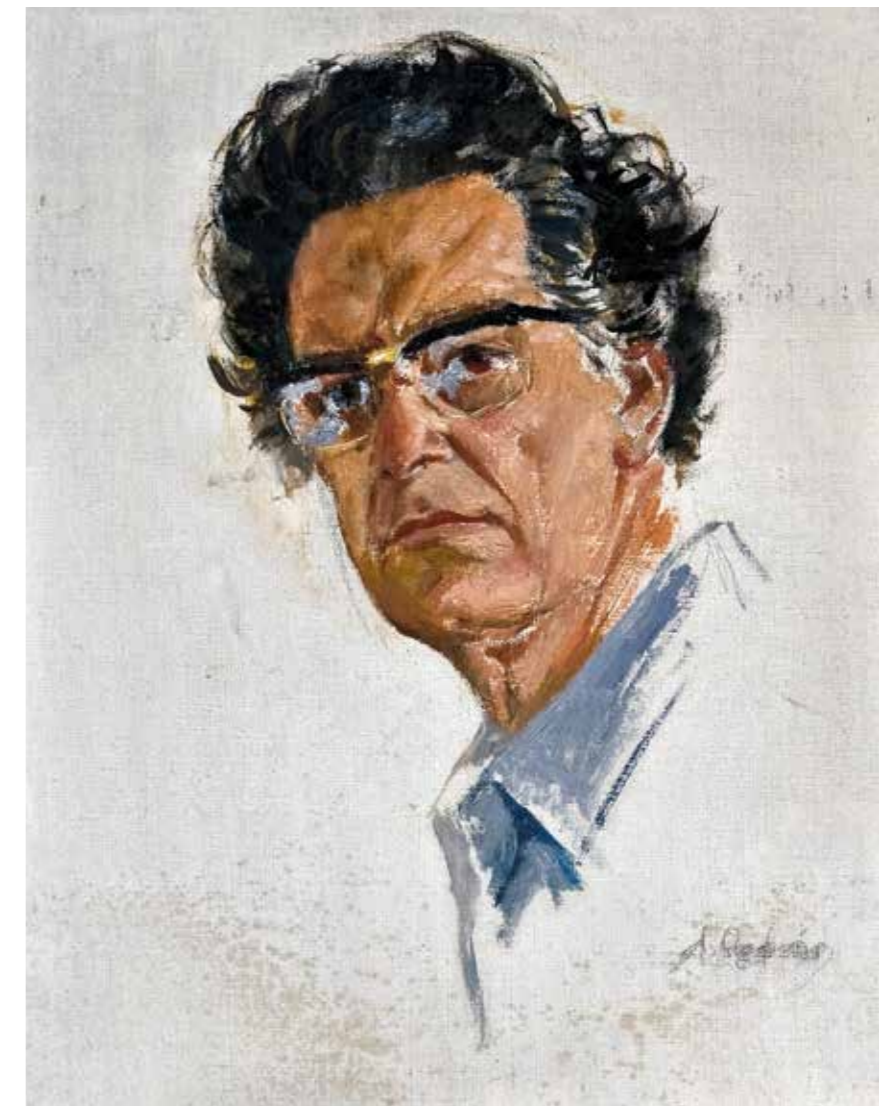
Μπουζούκια, 1957
Χαλκογραφία
Πρεσβεία της Ελλάδος στη Βουδαπέστη, Ουγγαρία

Το κορίτσι με τον κόκορα, 1958
 Χαλκογραφία
 Συλλογή έργων τέχνης Τράπεζας της Ελλάδος

Γοργόνα, 1955-1959
 Έγχρωμη χαλκογραφία
 Πρεσβεία της Ελλάδος στη Βιέννη, Αυστρία

Αυτοπροσωπογραφία, 1965-1975
Λάδι σε μουσαμά
 Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης
 Λάρισας – Μουσείου Γ. Ι. Κατσίγρα

Πορτρέτο Έλλης Μουρέλου Ορφανού, 1959-1961
Λάδι σε μουσαμά
 Συλλογή Ιδρύματος Βασίλη και Ελίζας Γουλανδρή

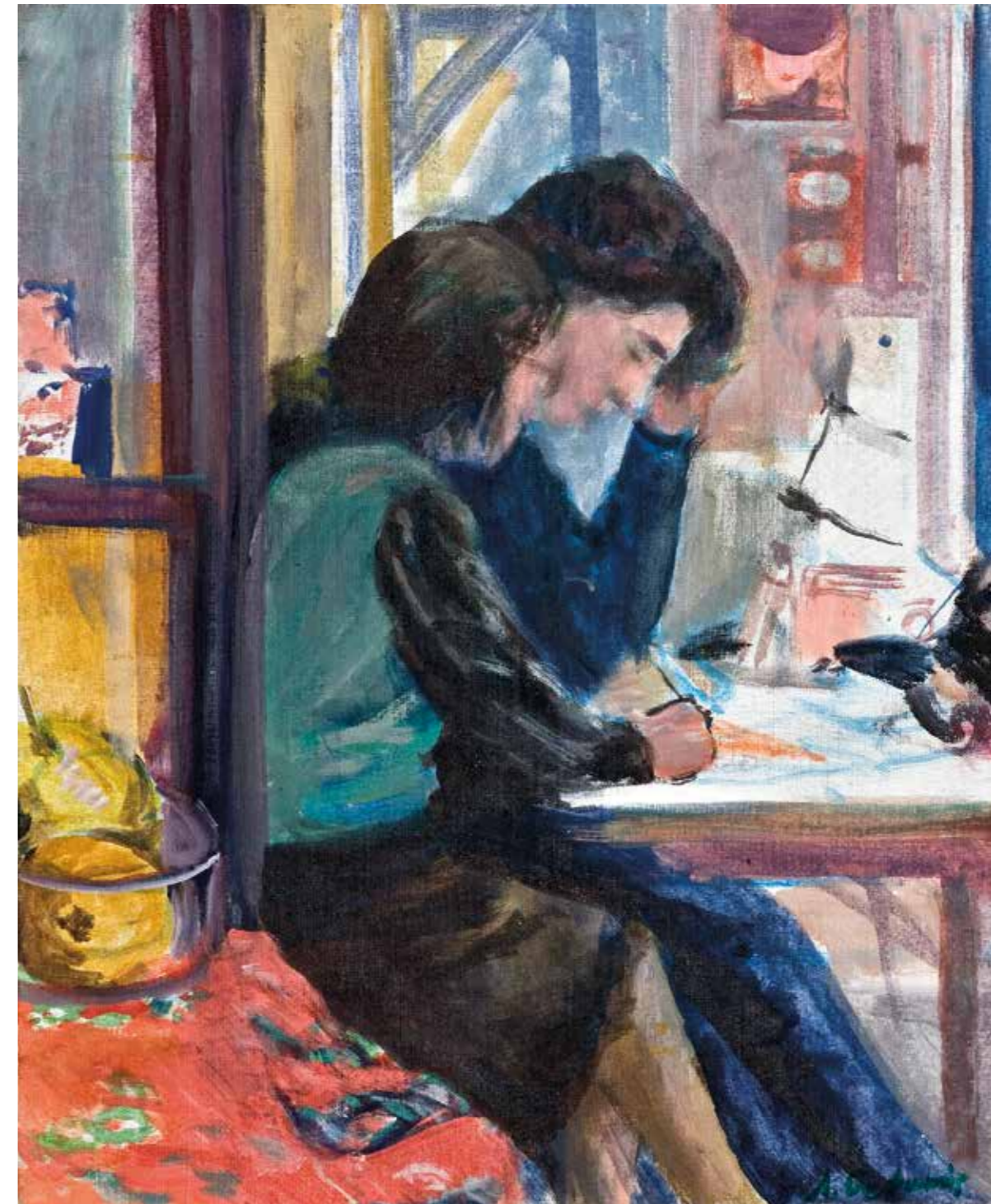
Ατελιέ Έλλης Μουρέλου Ορφανού, 1956-1970
 Λάδι σε χαρντ-μπορντ
 Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

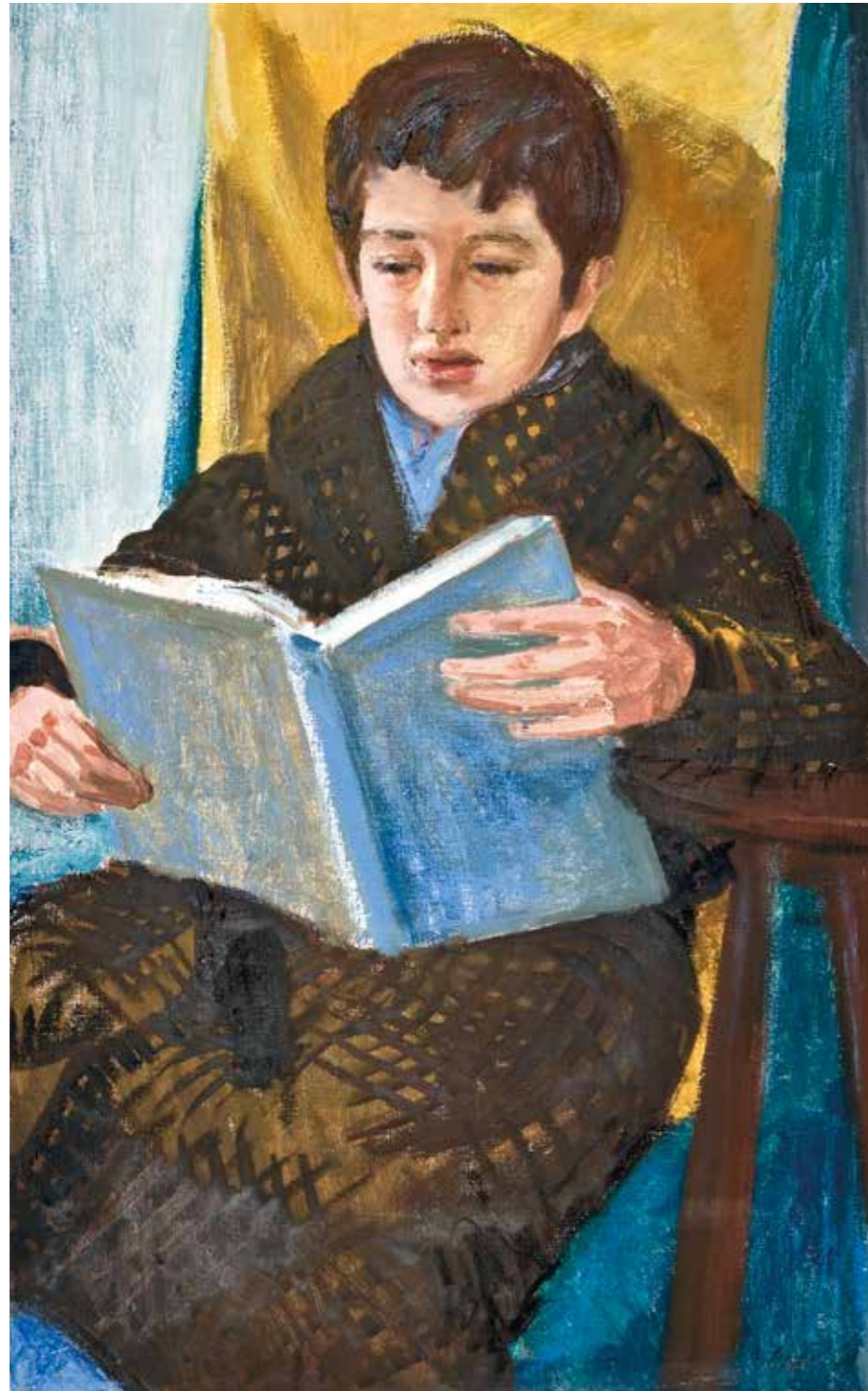
Πορτρέτο Έλλης Μουρέλου Ορφανού, 1959-1963
 Λάδι σε μουσαμά
 Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

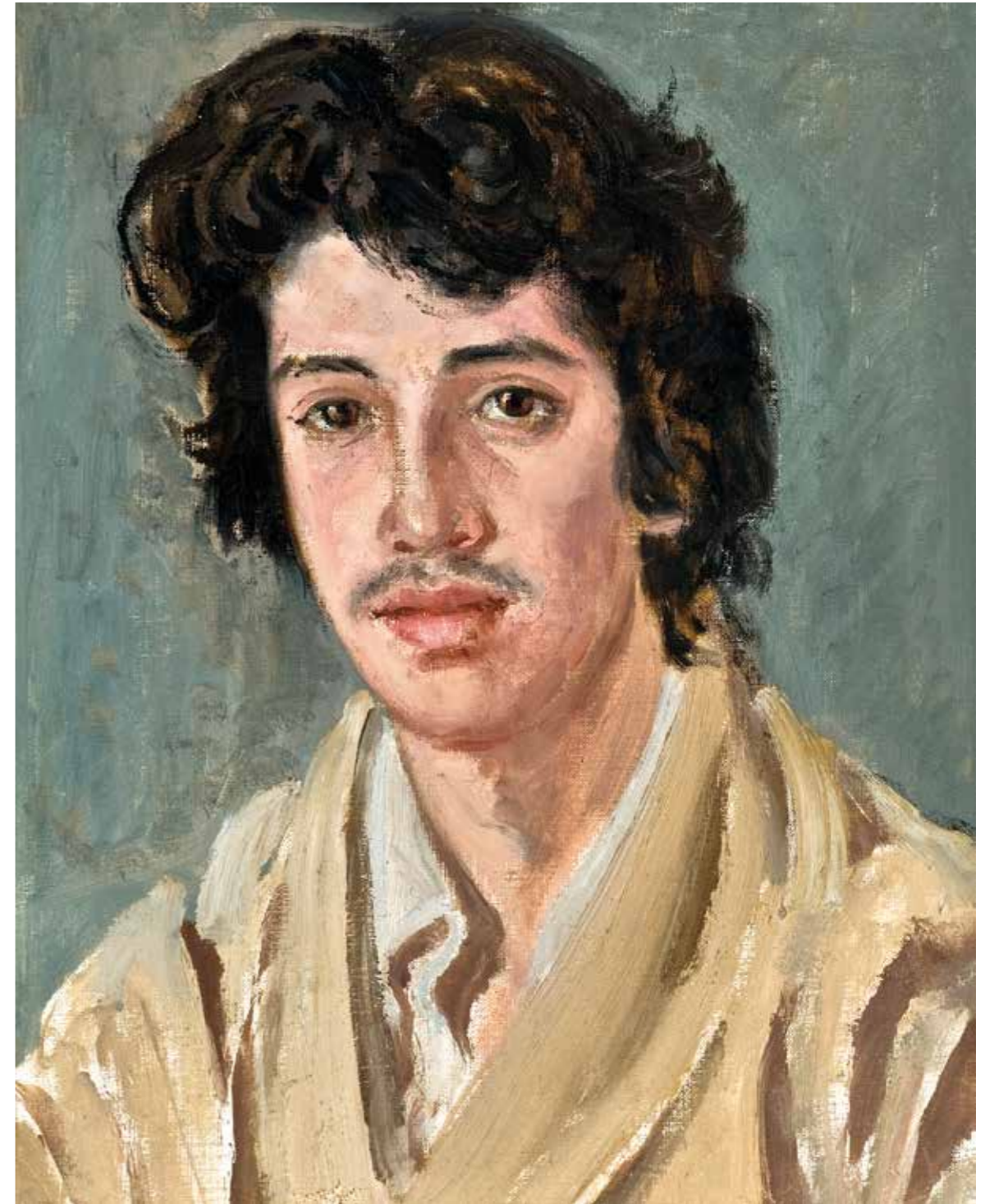
Εσωτερικό κατοικίας οδού Αρχιμήδους, 1960-1963
Λάδι σε μουσαμά
Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης
Λάρισας – Μουσείου Γ. Ι. Κατσιόγρα

Μίνως και Έλλη Ορφανού, 1980-1982
Λάδι σε μουσαμά
Συλλογή Πινακοθήκης Δήμου Αθηναίων

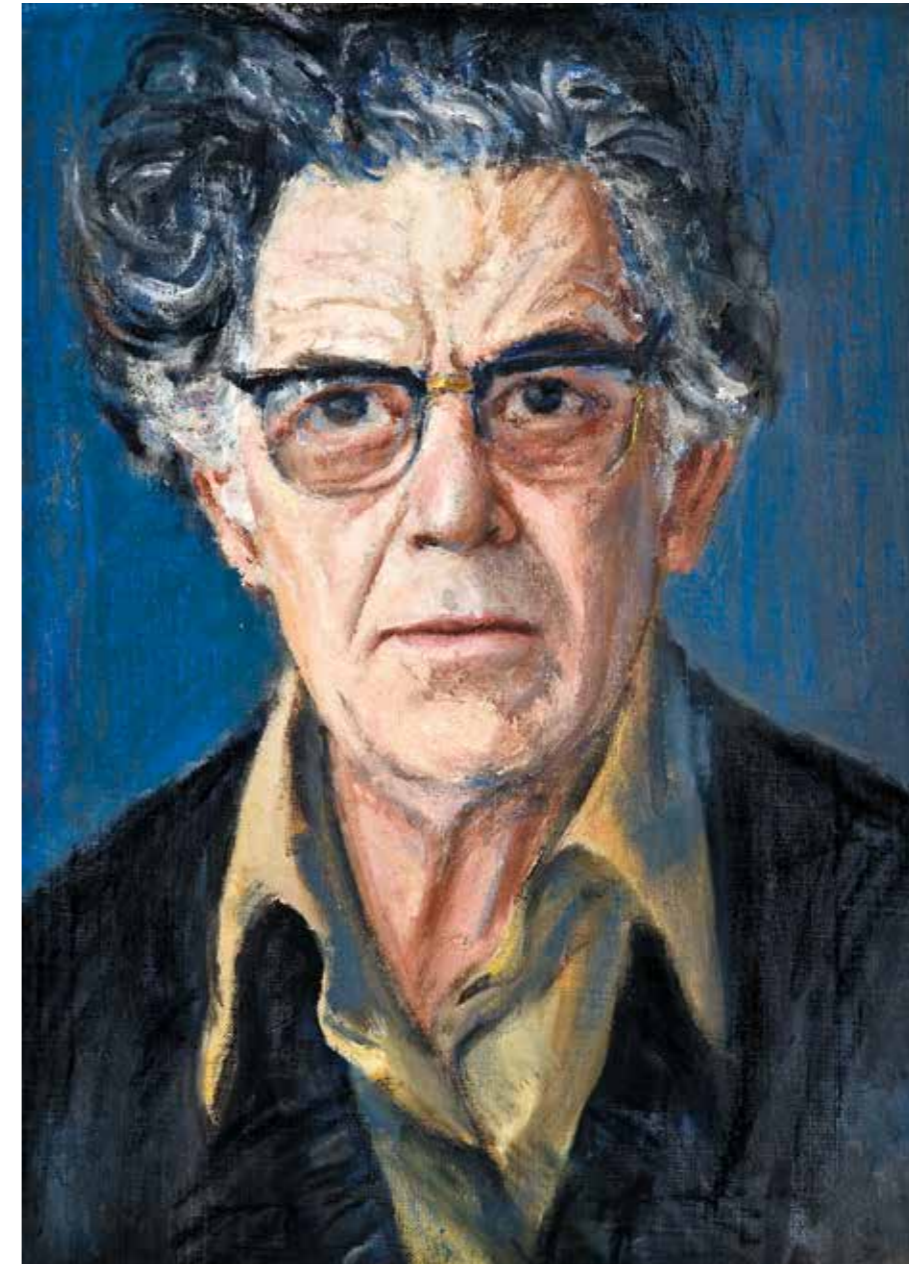
Πορτρέτο Μίνωα Ορφανού, 1967-1972
Λάδι σε μουσαμά
Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης
Λάρισας - Μουσείου Γ. Ι. Κατσιόγρα

Πορτρέτο Μίνωα Ορφανού, 1974-1978
Λάδι σε μουσαμά
Συλλογή Πινακοθήκης Δήμου Αθηναίων

Πορτρέτο Έλλης Μουρέλου Ορφανού, 1980-1982
Λάδι σε χαρντ-μπορντ
Συλλογή Έργων Τέχνης Μορφωτικού Ιδρύματος
Εθνικής Τραπέζης

Αυτοπροσωπογραφία, 1980-1990
Λάδι σε χαρντ-μπορντ
Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης Ηρακλείου

Αυτοπροσωπογραφία, 1980-1983
Λάδι σε χαρτ-μπορντ
Συλλογή έργων τέχνης Τράπεζας της Ελλάδος

Εσωτερικό οικίας καλλιτέχνη, 1980-1990
Λάδι σε χαρτ-μπορντ
Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης
Λάρισας – Μουσείου Γ. Ι. Κατσίγρα

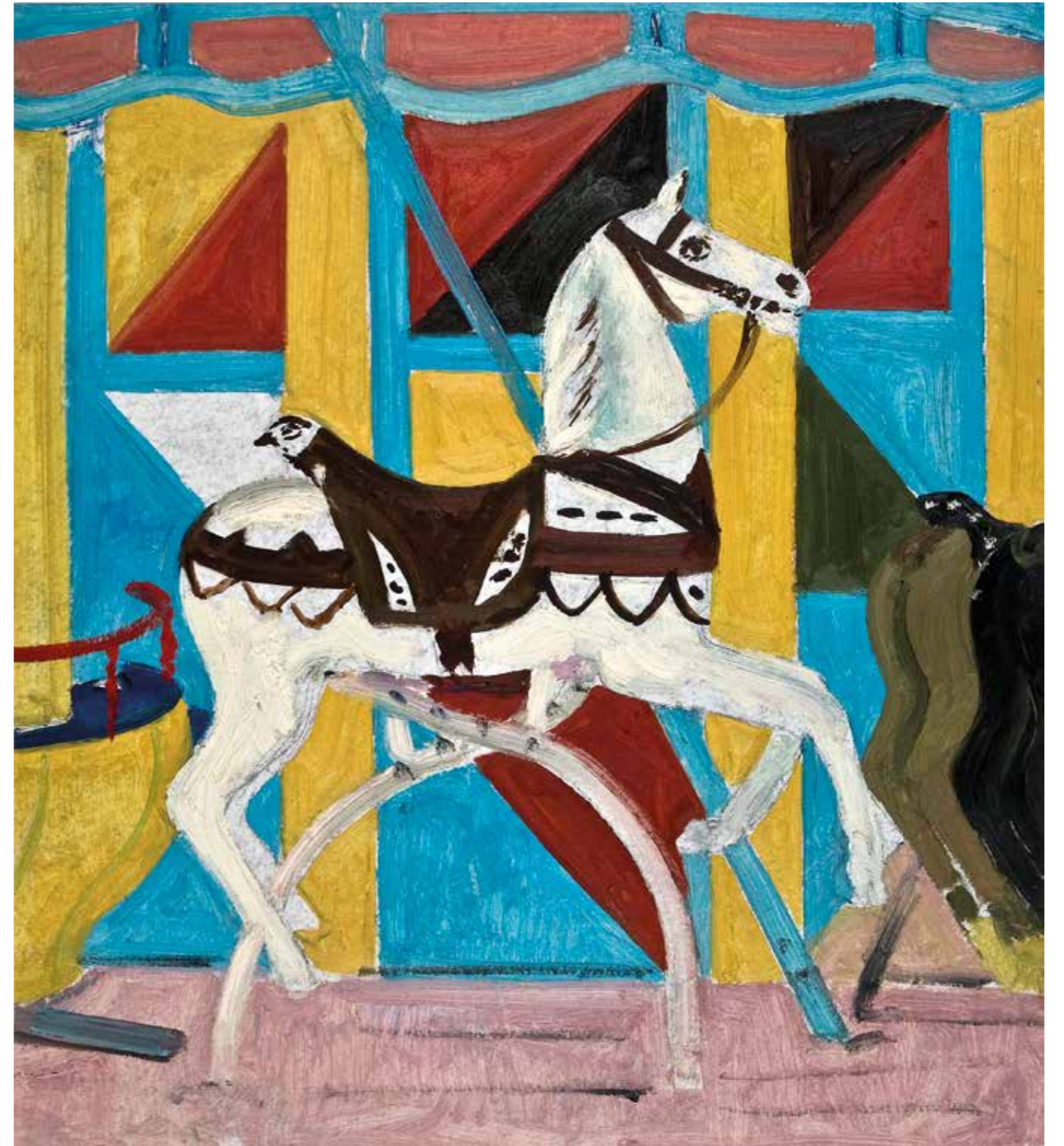

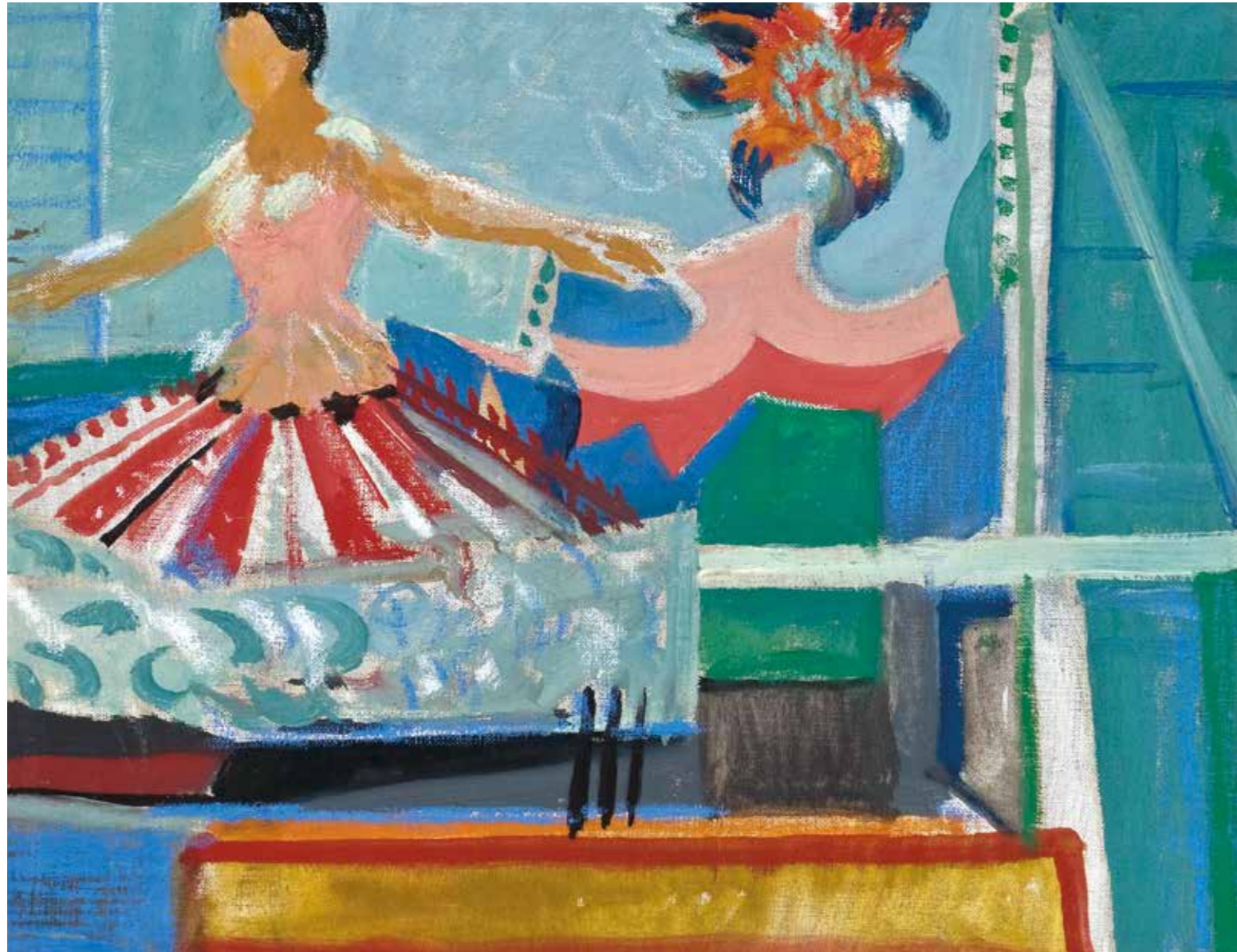
Λούνα παρκ, 1975-1995
Λάδι σε χαρτόνι
Συλλογή έργων - Αρχείο
Λάμπρου Ορφανού

Καρουζέλ, 1975-1995
 Λάδι σε χαρντ-μπορντ
 Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Το άσπρο αλογάκι, 1975-1995
 Λάδι σε χαρντ-μπορντ
 Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Η χορεύτρια, 1975-1995
 Λάδι σε μουσαμά επικολλημένο σε χαρτ-μπορντ
 Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Λσπρα Χώματα, 1970-1980
 Λάδι σε μουσαμά
 Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Ακροκόρινθος, 1970-1980
 Λάδι σε μουσαμά
 Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Ακροκόρινθος, 1970-1985
 Λάδι σε μουσαμά
 Ιδιωτική συλλογή

Λευκά Χώματα, 1970-1985
 Λάδι σε μουσαμά
 Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης
 Λάρισας – Μουσείου Γ. Ι. Κατσίγρα

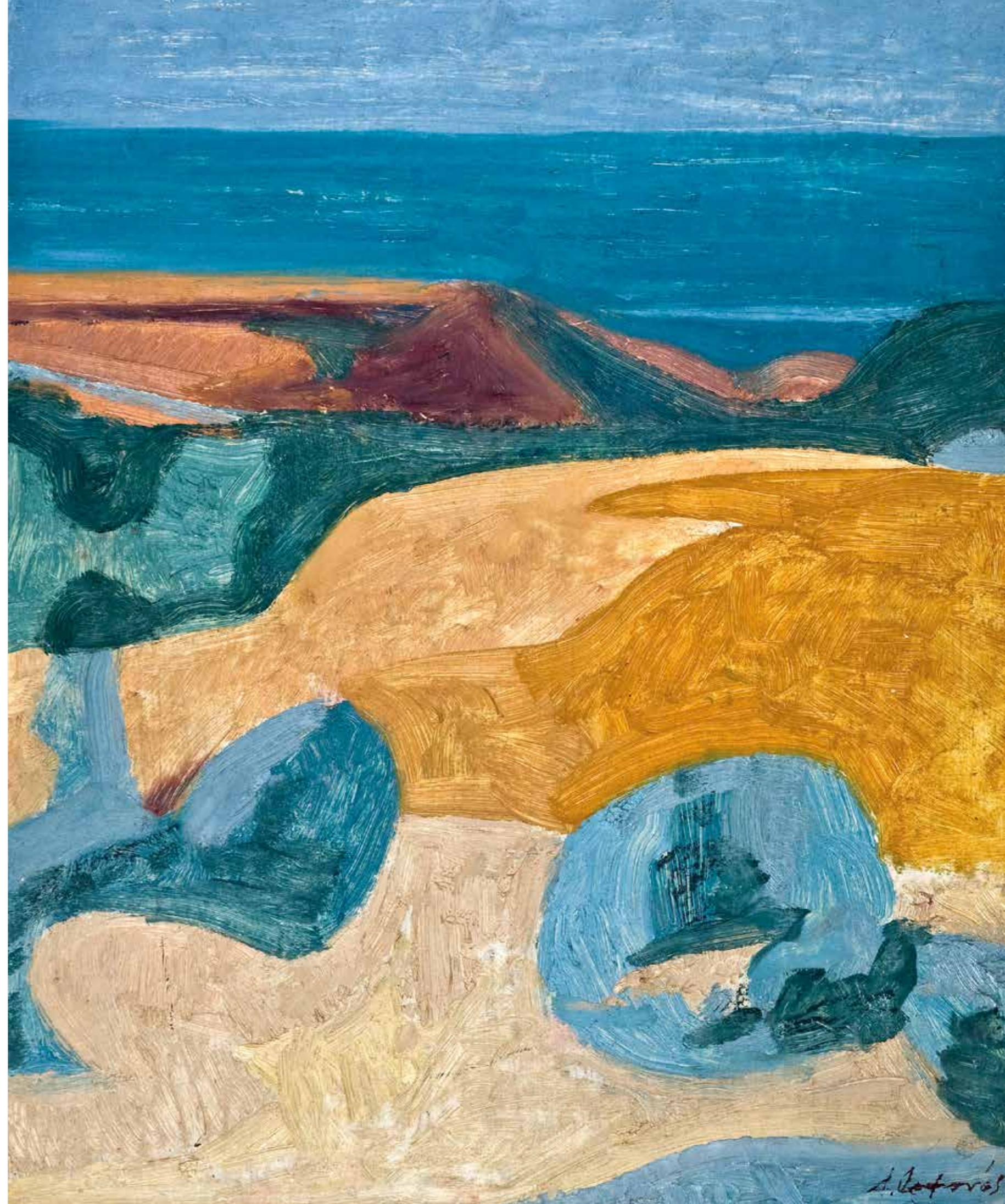
Ταβέρνα στη θάλασσα, 1970-1985
 Λάδι σε μουσαμά
 Ιδιωτική συλλογή

Τοπίο, 1970-1985
 Λάδι σε μουσαμά
 Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Τοπίο, 1970-1985
 Λάδι σε μουσαμά
 Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Λευρα Χώματα, 1970-1980
Λάδι σε χαρντ-μπορντ
Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

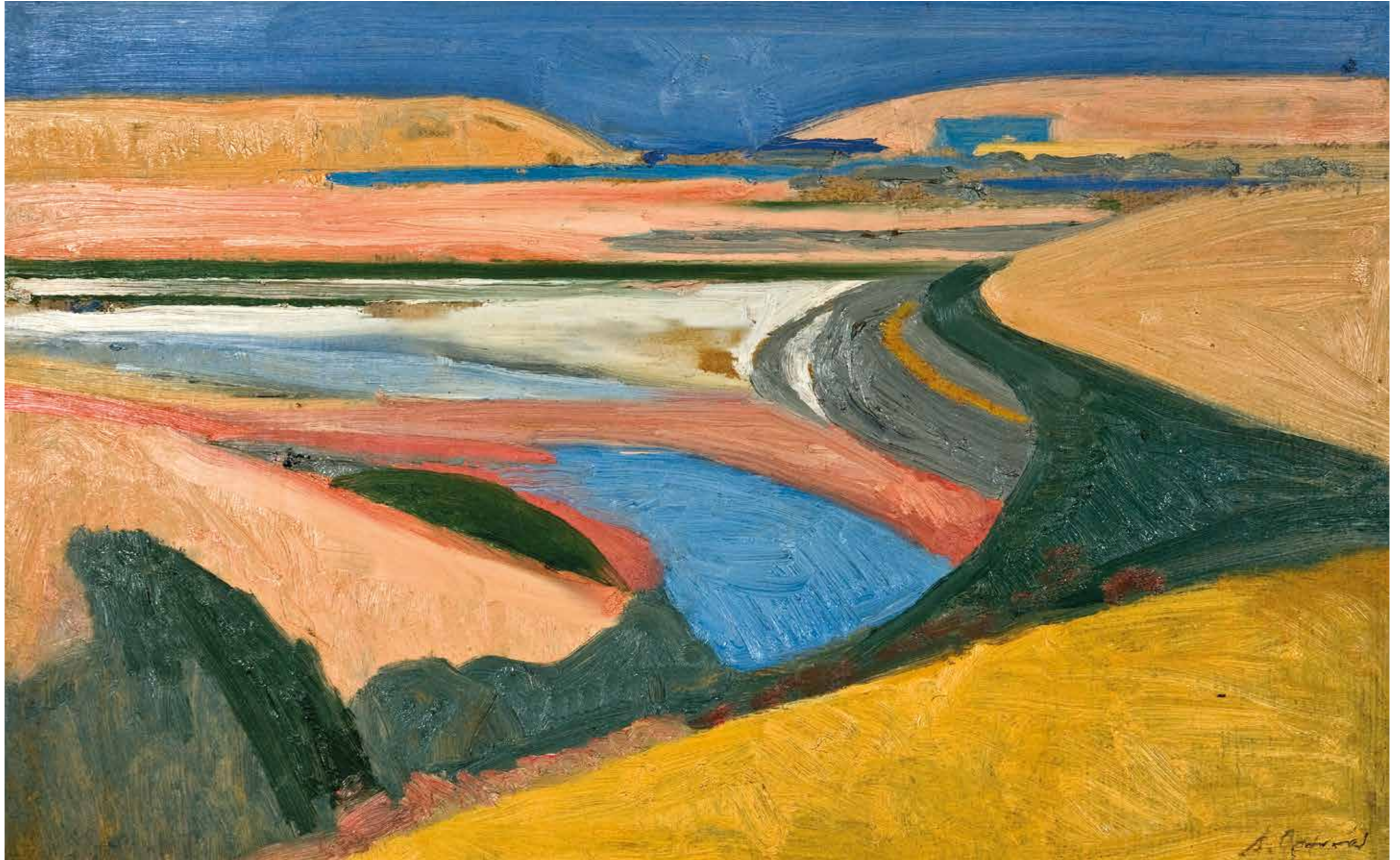
Τοπίο, 1955-1975
Λάδι σε μουσαμά
Συλλογή έργων τέχνης Τράπεζας της Ελλάδος

Εντυπώσεις, 1955-1975
Λάδι σε χαρντ-μπορντ
Συλλογή έργων τέχνης Τράπεζας της Ελλάδος

Τοπίο, 1970-1980
Λάδι σε μουσαμά
Συλλογή έργων - Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Αρχαίο λιμάνι Λεχαιού, 1970-1985
Λάδι σε χαρτί-μπαρντ
Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Τοπίο, 1975-1990
Λάδι σε μουσαμά
Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

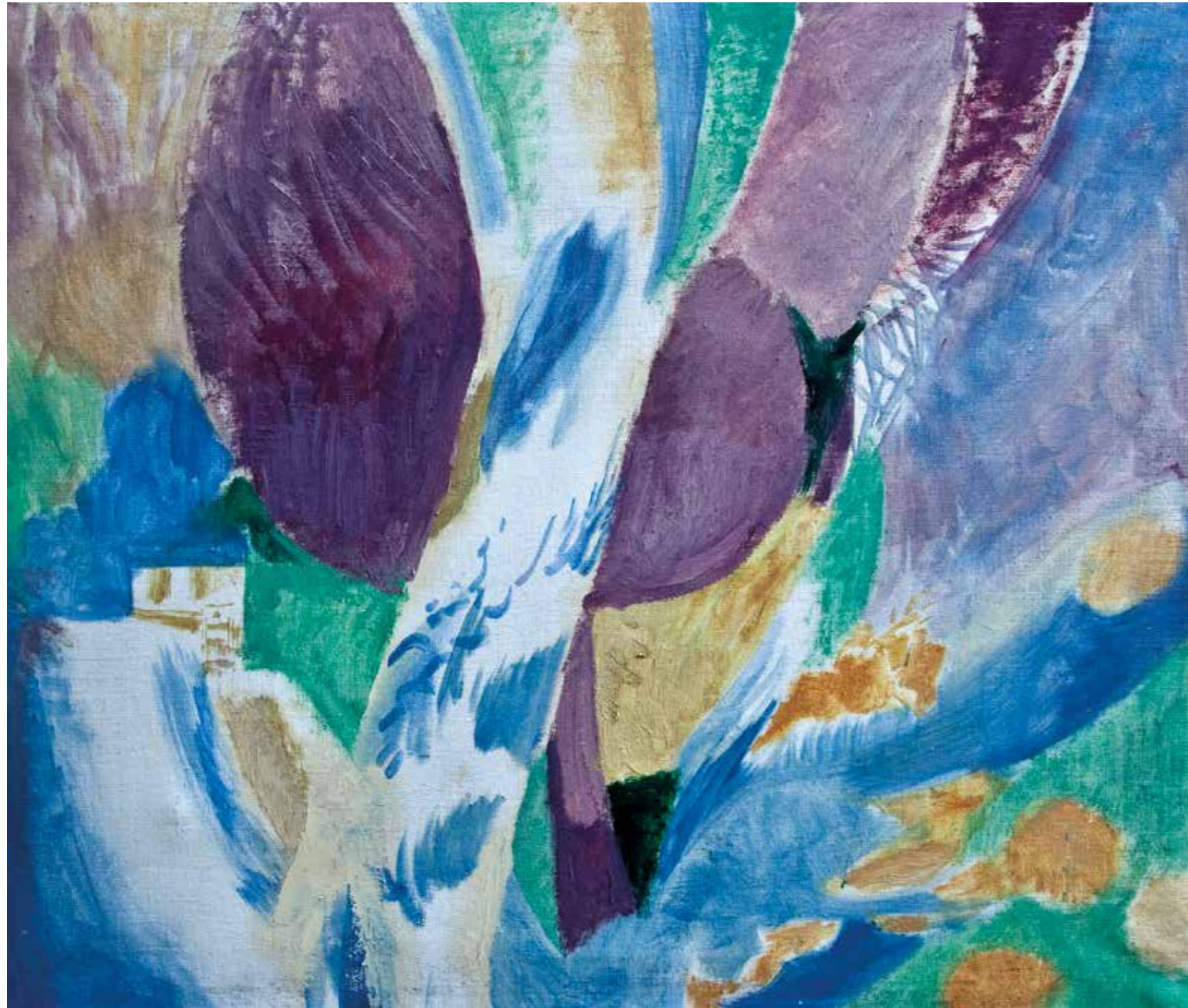
Τοπίο, 1975-1990
Λάδι σε χαρτ-μπορντ
Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Συμφωνία σε μπλε, 1975-1990
 Λάδι σε καμβά
 Συλλογή έργων τέχνης Τράπεζας της Ελλάδος

Τοπίο, 1975-1990
 Λάδι σε μουσαμά
 Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Τοπίο, 1975-1990
 Λάδι σε μουσαμά
 Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

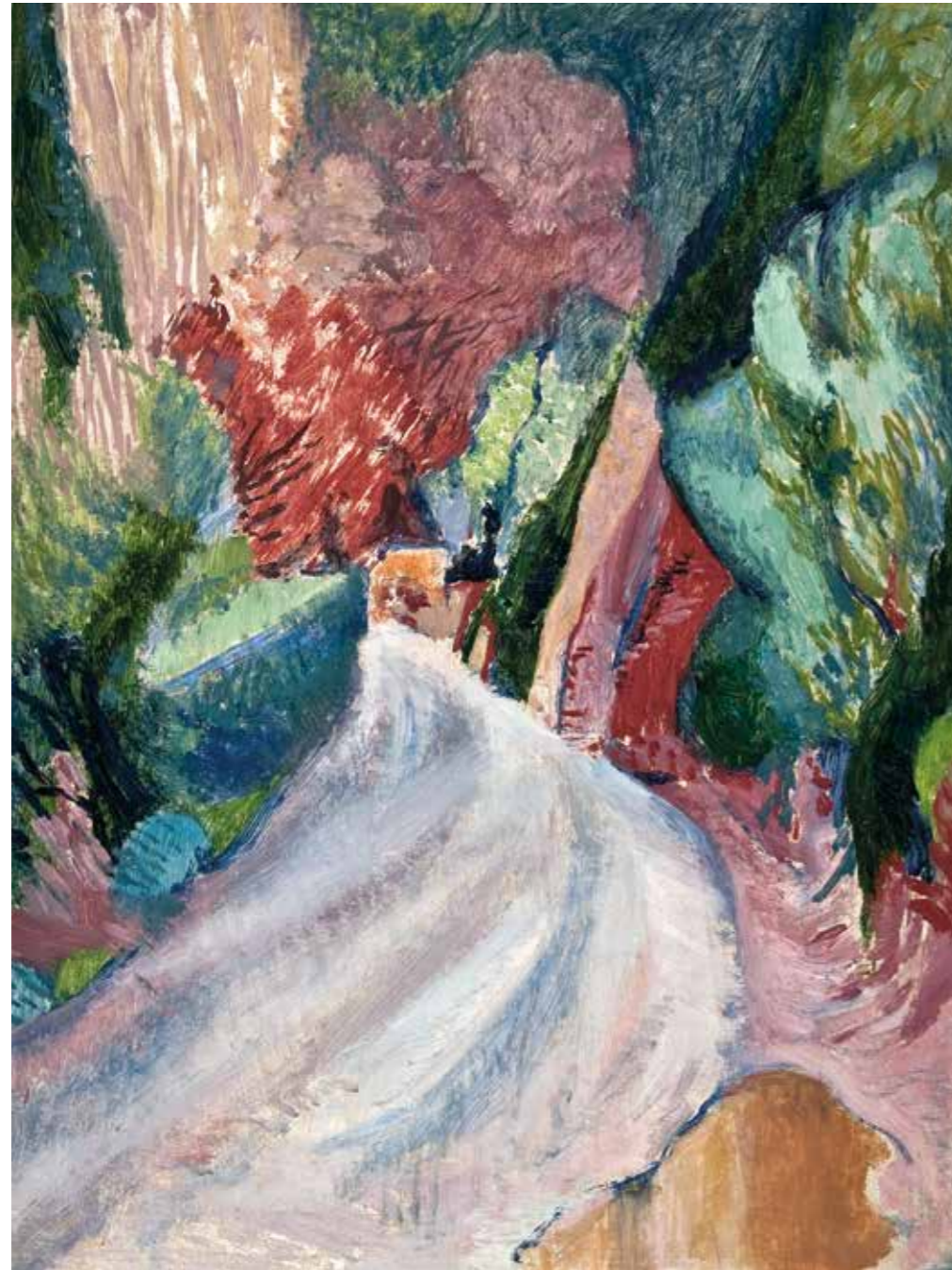
Τοπίο, 1975-1990
 Λάδι σε μουσαμά
 Συλλογή Πινακοθήκης Δήμου Αθηναίων

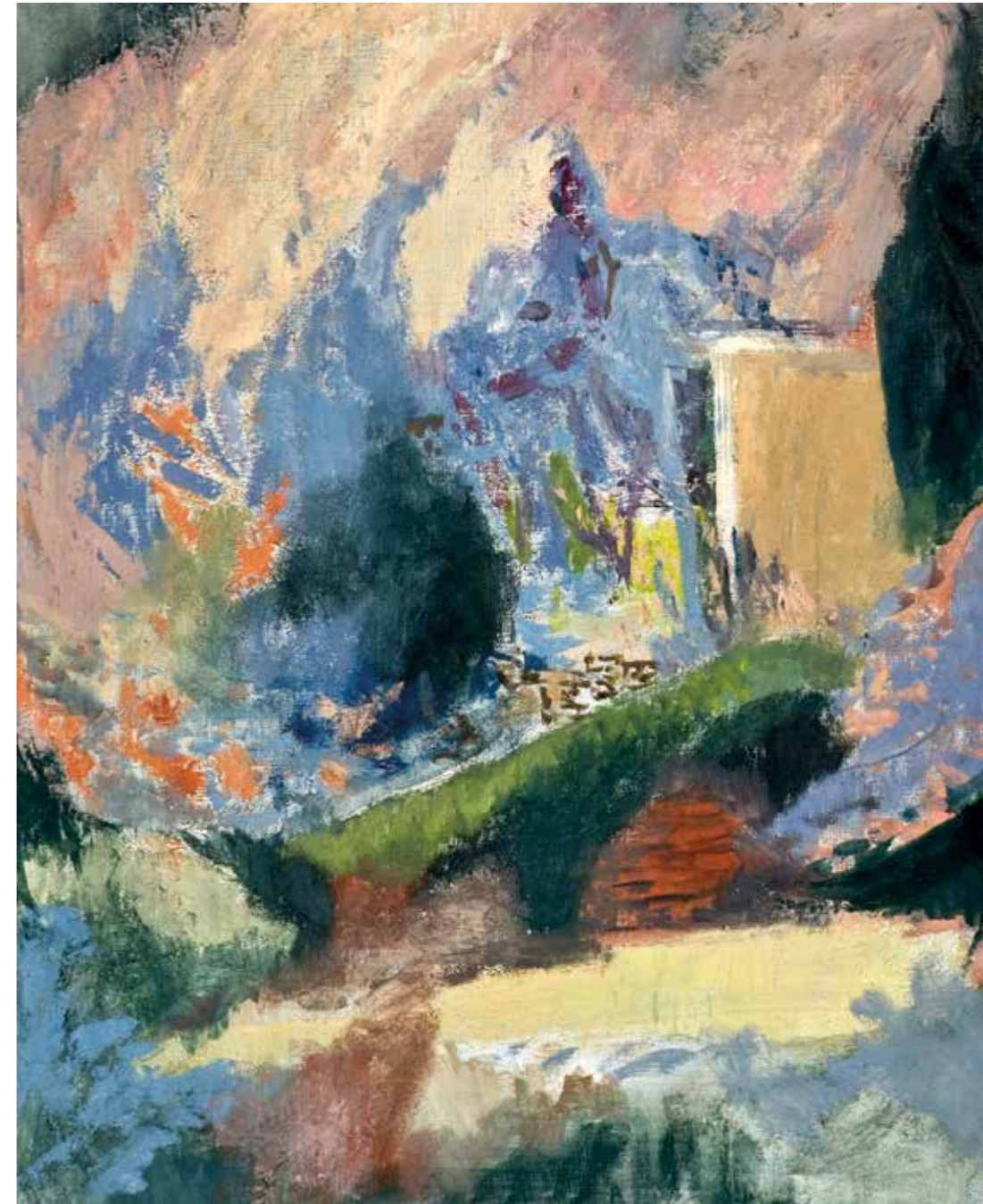
Τοπίο, 1975-1990
 Λάδι σε χαρντ-μπορντ
 Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Τοπίο, 1975-1990
 Λάδι σε μουσαμά
 Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

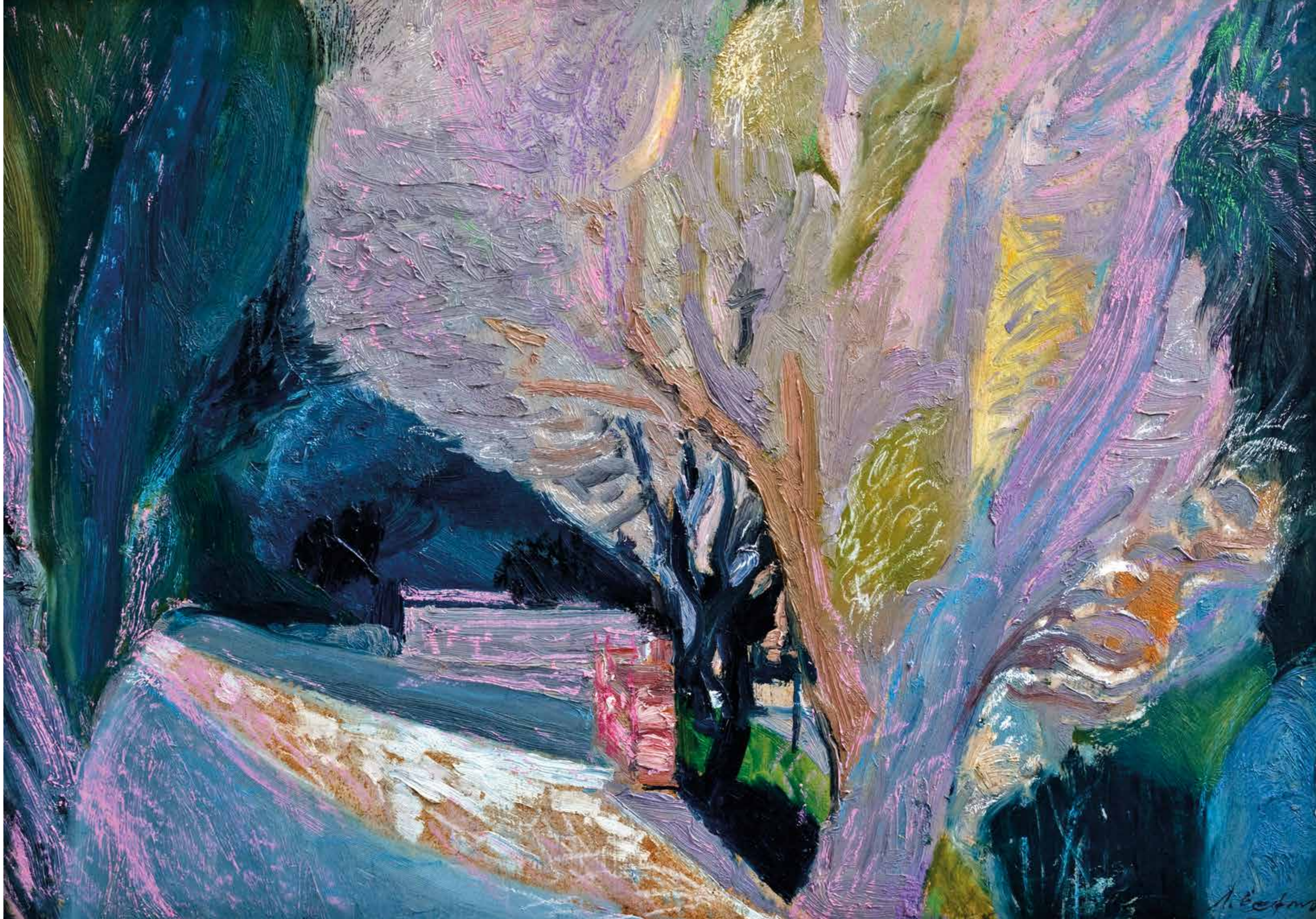

Τοπίο, 1975-1990
 Λάδι σε χαρντ-μπορντ
 Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Τοπίο, 1975-1990
 Λάδι σε μουσαμά
 Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Τοπίο, 1975-1990
Λάδι σε χαρτ-μπορντ
Συλλογή έργων – Αρχείο
Λάμπρου Ορφανού

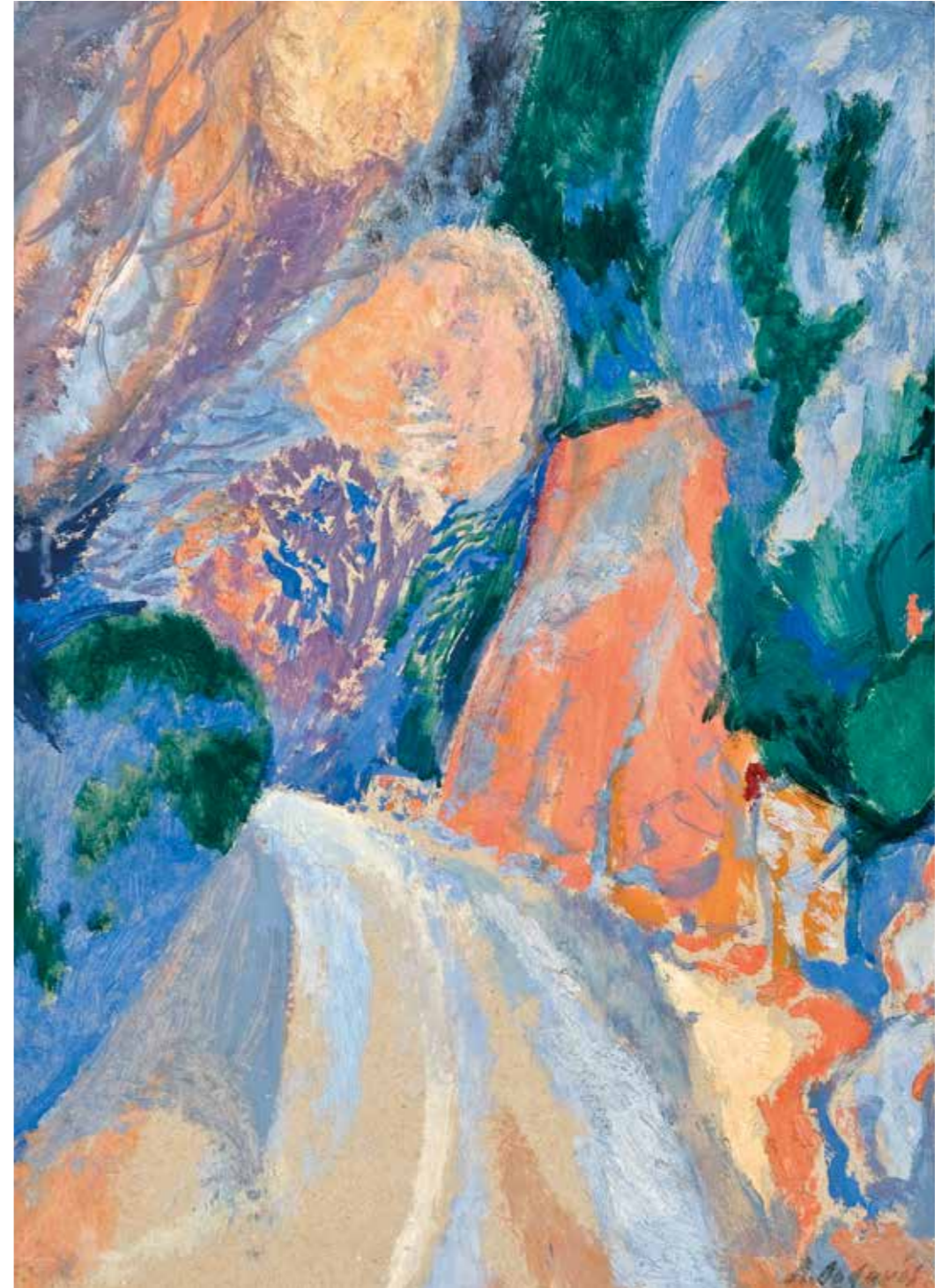
Τοπίο, 1975-1990
Λάδι σε μουσαμά
Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Τοπίο, 1975-1990
Λάδι σε χαρντ-μπορντ
Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

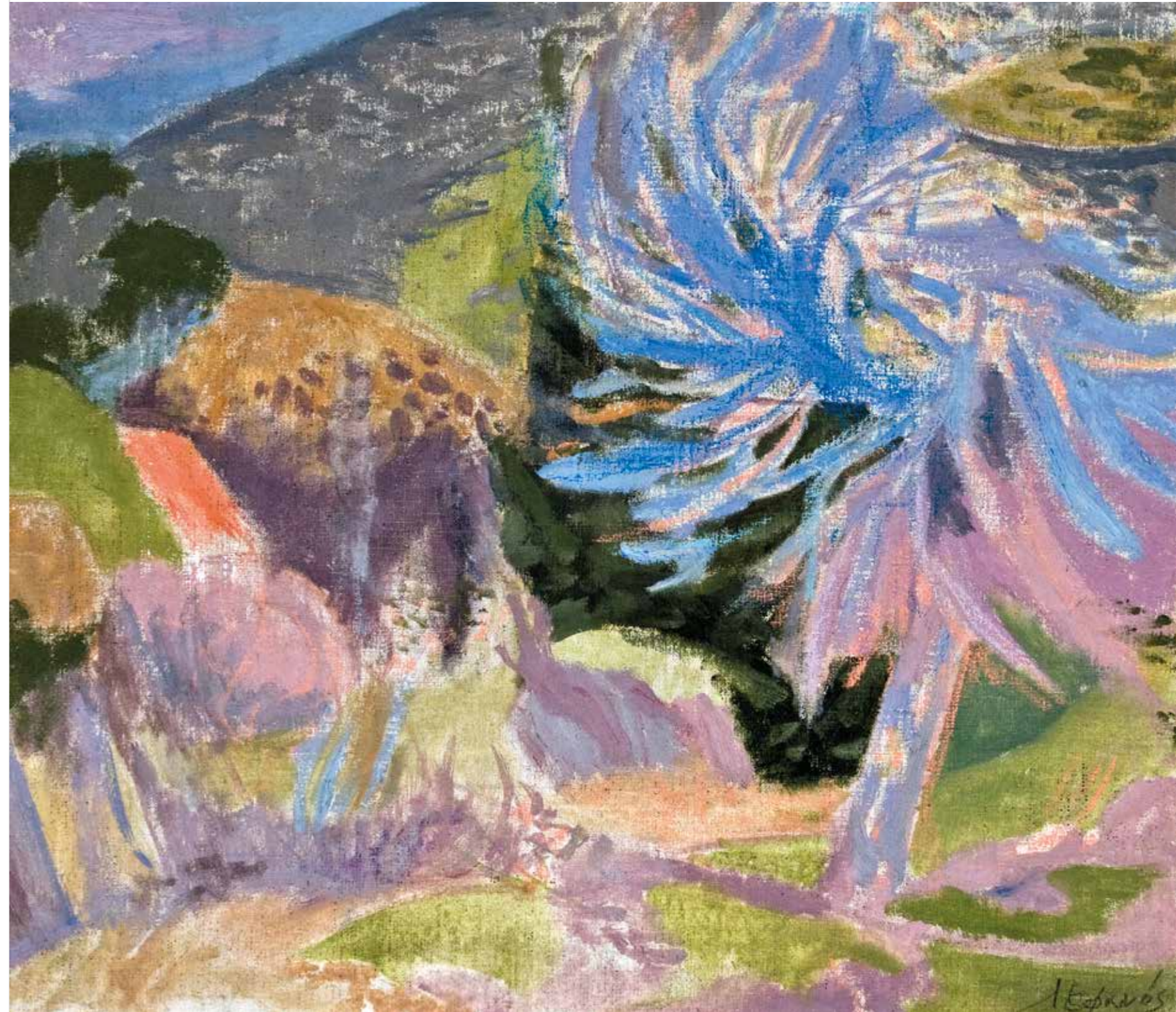
Τοπίο, 1975-1990
Λάδι σε χαρντ-μπορντ
Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Τοπίο, 1975-1990
Λάδι σε χαρντ-μπορντ
Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

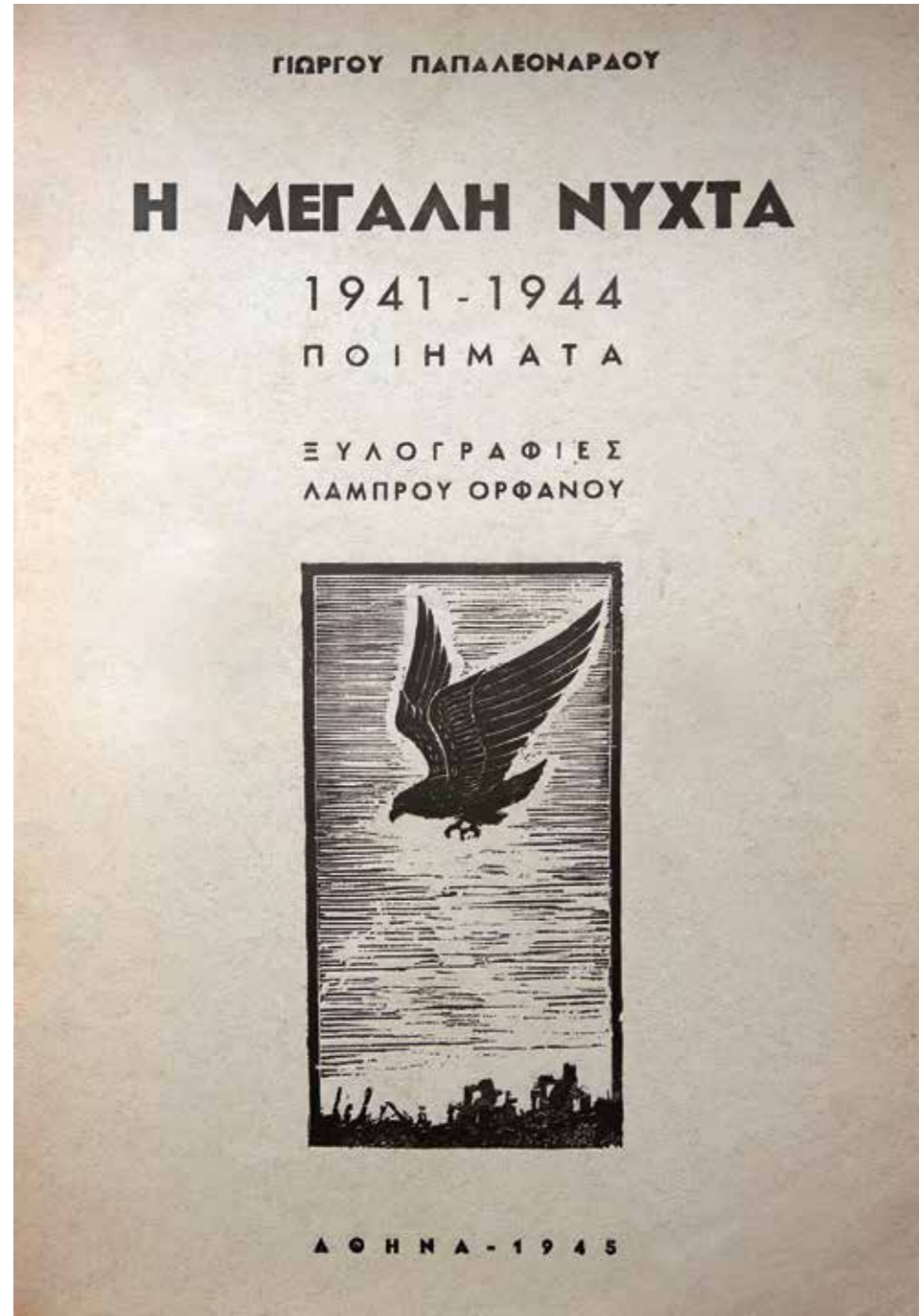

Τοπίο, 1990-1994
 Ακουαρέλα σε χαρτί
 Συλλογή έργων - Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Τοπίο, 1990-1995
 Παστέλ σε χαρτί
 Συλλογή έργων - Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΕΙΣ

Το εξώφυλλο της ποιητικής συλλογής του Γιώργου Παπαλεονάρδου *Η μεγάλη νύχτα 1941-1944*.

Η δοκιμασία, 1945

Της αγάπης, 1945

Του χωρισμού, 1945

Μπαλάντα, 1945

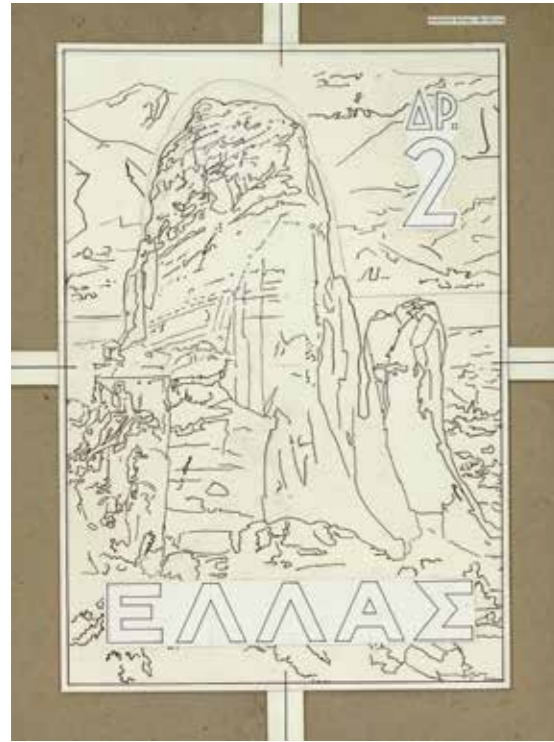
Ξυλογραφίες σε όρθιο ξύλο για την ποιητική συλλογή *Η μεγάλη νύχτα 1941-1944* Συλλογή Πινακοθήκης Δήμου Αθηναίων

Η μεγάλη νύχτα, 1945
 Ξυλογραφία σε όρθιο ξύλο
 Χαρακτικό για την ποιητική συλλογή *Η μεγάλη νύχτα*
 Συλλογή Πινακοθήκης Δήμου Αθηναίων

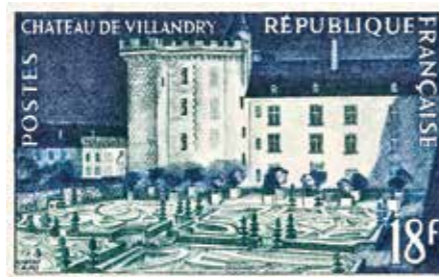
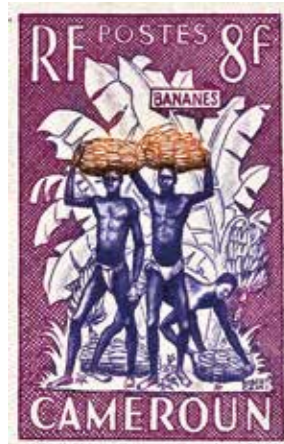

Ξυλογραφίες με τα αρχιγράμματα στα κεφάλαια
 του μυθιστορήματος *Το μυστικό του Λουκά*
 του Ignazio Silone (Αθήνα, 1959).
 Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης Αγρινίου

Μακέτα για γραμματόσημο 2 δρχ., 1954
Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος

Μελέτη γραμματοσήμων Ελλάδας, 1954-1955
Χάραξη σε ατσάλι
Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Γραμματόσημα Γαλλίας, 1954-1955
Χάραξη σε ατσάλι
Εθνικό Τυπογραφείο Γαλλίας

Διαγράμματα διδασκαλίας μέσω εικόνων
για το Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών, 1959-1960
Το εσωτερικό του σπιτιού, Τα αθλήματα,
Τα επαγγέλματα, Ο θερισμός
Χειροποίητη μεταξοτυπία
Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών

ΧΑΡΑΞΕΙΣ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ

Ο Λάμπρος Ορφανός – όπως και οι υπόλοιποι καλλιτέχνες που βρέθηκαν την ίδια εποχή με εκείνον στο ΙΕΤΑ – εργάστηκε εντατικά και δημιουργικά για την εξέλιξη της τέχνης του τραπεζογραμματίου στην Ελλάδα. Ιδιαίτερη μνεία αξίζει ο τρόπος με τον οποίο επένδυσε ουσιαστικά αυτή την απαιτητική ως προς την τεχνική και τις προδιαγραφές της εργασία με χαρακτηριστικά της εικαστικής τέχνης του, όπως το καθαρό σχέδιο, η κλασική ακρίβεια, η λεπτομερειακή περιγραφή των αντικειμένων και η ευγενής απόδοση των μορφών.

Χάραξη για τραπεζογραμμάτια και νομίσματα

Ο Λάμπρος Ορφανός προσλήφθηκε το 1949 ως χαράκτης στην Τράπεζα της Ελλάδος, έπειτα από δημόσιο διαγωνισμό και με σύσταση του δασκάλου του Γιάννη Κεφαλληνού.¹ Εισήχθη στην καλλιτεχνική υπηρεσία του Ιδρύματος Εκτυπώσεως Τραπεζογραμμάτων και Αξιών (ΙΕΤΑ) μαζί με την Τατή (Υπατία) Βαρβαρέσου (1920-1955) και τον Γιάννη Στίνη (1914-2001), που προσελήφθησαν ως ζωγράφοι.² Την εποχή της εισαγωγής του, ο Αλέξανδρος Κορογιαννάκης (1906-1966) εργαζόταν ως Τμηματάρχης-Προϊστάμενος του Τμήματος Καταρτισμού Τύπου Τραπεζογραμμάτων (1949)³ και ως υπεύθυνος χαλκογραφικής χαράξεως (1950-1966). Συνάδελφοί του – εργαζόμενοι στην Τράπεζα ήδη από το 1939 – ήταν ο Γεράσιμος Ασπιώτης (1906-1992) ως εντεταλμένος Τμηματάρχης-Προϊστάμενος στην Υπηρεσία Εκτυπώσεως του ΙΕΤΑ (από το 1949), ο Αλέκος Ματσούκης (1914-1993), ο οποίος ασχολήθηκε συστηματικά με την οργάνωση του ΙΕΤΑ και την εκπαίδευση του προσωπικού ως προς την τεχνική του τραπεζογραμμάτιου, και ο Αχιλλέας Βαρβαρέσος (1897-1971), με ειδίκευση στη γραμμοκοσμική των τραπεζογραμμάτων. Επίσης, εισαχθέντες έως το 1942 στη νεοσύστατη τότε καλλιτεχνική υπηρεσία του ΙΕΤΑ ήταν ο Γιώργος Βελισσαρίδης (1909-1994) και ο Σπύρος Γιάνναρης (1912-1997), οι οποίοι εργάστηκαν για τον σχεδιασμό και τη χαρακτηριστική εκτέλεση μακετών χαρτονομισμάτων, και ο Φώτης Μαστιχιάδης (1913-1997), που ειδικεύτηκε στη χαλκογραφική χάραξη τραπεζογραμμάτων.

Οι δεξιοτεχνικές αρετές της χαρακτηριστικής του Ορφανού γίνονται φανερές από την αρχή της πορείας του, ήδη με την εκπόνηση λεπτομερειακής μικρογραφικής χάραξης του εμβλήματος της Τράπεζας της Ελλάδος με την παράσταση της ένθρονης Αθηνάς συνοδεία γρύπα, σύμφωνα

Μητρώο προσωπικού της Τράπεζας της Ελλάδος. Ο Λ. Ορφανός προσελήφθη το 1949 ως χαράκτης στο Ίδρυμα Εκτύπωσης Τραπεζογραμματίων και Αξιών της Τράπεζας και αφυπηρέτησε το 1977.
IATE A1S13Y1F18T88

με το πρωτότυπο σχέδιο που φιλοτέχνησε το 1928 ο ζωγράφος και πρωτεργάτης στην τέχνη του εθνικού χαρτονομίσματος Μιχαήλ Αξελός (1877-1965).⁴ Ακολουθώντας, παρακολουθούμε τις αρετές αυτές σε μια σειρά από χαρακτηριστικά πορτρέτα, τα οποία πραγματοποίησε κατά την περίοδο 1949-1955, για ενδεχόμενη αξιοποίησή τους, και τα οποία μας παραδίδονται σε διαφορετικά στάδια ολοκλήρωσης της χάραξής τους. Πρόκειται για την *Κεφαλή Αθηνάς* (1949-1950· σελ. 191), όπως απεικονίζεται σε στατήρα της αθηναϊκής αποικίας των Θουρίων (π. 350-300 π.Χ.), με τη θεότητα

Ο Λ. Ορφανός στο εργαστήριο του Ρενέ Κοτέ στο Τεχνικό Κολέγιο Εστιέν το 1953, δουλεύοντας για τη χάραξη του πορτρέτου του αγωνιστή της Ελληνικής Επανάστασης Νικηταρά. Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

να φοράει αττικό κράνος διακοσμημένο με τη Σκύλα, όπως και για τις κεφαλές του αρχαίου πολιτικού *Περικλή* (1950· σελ. 192), του αγωνιστή της Ελληνικής Επανάστασης *Παπαφλέσσα* (1950· σελ. 192) και του *Βασιλιά Γεωργίου Β'* (1950· σελ. 193). Λίγο αργότερα, το 1954, οι μελέτες αυτές συμπληρώνονται με τις κεφαλές του φιλοσόφου *Αριστοτέλη* (σελ. 194), του ρήτορα και πολιτικού *Δημοσθένη* και του τραγικού ποιητή *Αισχύλου* (σελ. 194). Το 1955 προστίθενται τα πορτρέτα του αγωνιστή της Ελληνικής Επανάστασης *Νικηταρά* (σελ. 193) και του Βυζαντινού αυτοκράτορα *Βασιλείου Β' Βουλγαροκτόνου* (σελ. 195). Τα χαρακτηριστικά αυτά διακρίνονται για τη ρεαλιστική αναπαράστασή τους ως προς το επίπεδο πιστότητας των προσωπικών χαρακτηριστικών, το αρμονικό και «μαλακό» πλάσιμο των μορφών, και την έκδηλη εκφραστικότητα παρά τους περιορισμούς των διαστάσεων και της τεχνικής φύσης λειτουργίας τους.

Η πρώτη εργασία του Ορφανού σε τραπεζογραμματίο κυκλοφορίας βρίσκεται σε τμήμα τραπεζογραμματίου των 1.000 δραχμών⁵ του 1956 (μακέτα: Αλέξανδρος Κορογιαννάκης, 8,1 x 15,8 εκ., ημερομηνία έκδοσης: 16 Απριλίου 1956, έναρξη κυκλοφορίας: 11 Ιουλίου 1956, σελ. 196) και αφορά παράσταση στο κάτω μέρος του. Στην πρόσθια όψη, στην οποία περιλαμβάνεται η ταυτότητα του γραμματίου, ο Κορογιαννάκης επιλήφθηκε τη χάραξη της κεφαλής του Μεγάλου Αλεξάνδρου με λεοντή κατά το πρότυπο ρωμαϊκού πορτρέτου, ενώ εμφανίζεται και παράσταση του Ηρακλή μαχόμενου κατά των Περσών στο κέντρο. Στο κάτω μέρος του χαρτονομίσματος, μικρή παράσταση του Μεγάλου Αλεξάνδρου σε κυνήγι – αναπαράσταση από την ανάγλυφη φρίζα της σαρκοφάγου της Σιδώνας – έχει χαραχτεί με burin από τον Ορφανό. Η χάραξη διακρίνεται για την αποτύπωση της πλαστικότητας του αναγλύφου, ενώ διατηρεί την ένταση και τον ρυθμό της κίνησης των μορφών παρά τις περιορισμένες διαστάσεις. Όσον αφορά

την οπίσθια όψη του τραπεζογραμματίου, πέραν του τίτλου της Τράπεζας και της αξίας, διαμορφώθηκε από τον Στίνη και περιλαμβάνει αναπαράσταση του Μακεδόνα βασιλιά στη μάχη της Ισσοῦ, όπως εμφανίζεται σε ψηφιδωτό δάπεδο στην έπαυλη του Φαύνου στην Πομπηία (σήμερα στο Εθνικό Μουσείο της Νάπολης).⁶

Κατά την επόμενη δεκαετία, οι ανάγκες εκσυγχρονισμού των εκτυπωτικών διαδικασιών στο ΙΕΤΑ, η μελέτη καλών πρακτικών από όμορα ιδρύματα εκτυπώσεως, καθώς και η αναζήτηση μετεκπαίδευσης των Ελλήνων χαρακτών ευνοούν τις συνθήκες υπηρεσιακών μετακινήσεών τους. Με αυτή την αφορμή, ο Ορφανός βρέθηκε, για παράδειγμα, σε επίσκεψη στο ίδρυμα εκτυπώσεως της Εθνικής Τράπεζας του Βελγίου μαζί με τον Κορογιαννάκη.⁷ Παράλληλα, η γνωριμία με νέες τεχνικές μέσω επισκέψεων στον διεθνή οίκο Giogi (Organisation Giogi), από τον οποίο η Τράπεζα της Ελλάδος απέκτησε νέες λιθογραφικές και χαλκογραφικές εκτυπωτικές μηχανές το 1965,⁸ έδωσε την ευκαιρία σε καλλιτέχνες του ΙΕΤΑ να συνάψουν συνεργασία με την εταιρία για τον σχεδιασμό μακετών τραπεζογραμματίων ξένων χωρών.⁹

Στην περίπτωση του Ορφανού, παραδίδεται η ενασχόλησή του με τη χάραξη του πορτρέτου της βασίλισσας Ελισάβετ Β΄ της Αγγλίας, προκειμένου να ενταχθεί σε πρόταση τραπεζογραμματίου του Καναδά των 10 δολαρίων (1963, σελ. 213).

Το 1964 ο Ορφανός εργάστηκε για την εξ ολοκλήρου χαλκογραφική χάραξη του τραπεζογραμματίου των 50 δραχμών¹⁰ (μακέτα πρόσθιας όψης: Πάννης Στίνης, μακέτα οπίσθιας όψης: Γεώργιος Βελισσαρίδης, 6,4 x 14,3 εκ., ημερομηνία έκδοσης: 1 Οκτωβρίου 1964, έναρξη κυκλοφορίας: 19 Απριλίου 1965, σελ. 197). Για την πρόσθια όψη, η οποία περιλαμβάνει και την ταυτότητα του τραπεζογραμματίου, ο Ορφανός χάραξε την κεφαλή της Αρέθουσας με βάση το πρότυπο από το τετράδραχμο των Συρακουσών, δίνοντας έμφαση

Επίσκεψη του Ορφανού στο Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου, μαζί με την Έλλη Μουρέλου Ορφανού και τον γιο τους Μίνωα τον Μάιο του 1966. Ο Ορφανός χάραξε αναπαράσταση του θεάτρου στην πρόσθια όψη του τραπεζογραμματίου των 1.000 δραχμών κυκλοφορίας του 1971.

Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

στην αποτύπωσή της στα φυσιογνωμικά στοιχεία της κλασικής λεπτότητας και της ευγένειας. Η κεφαλή της μορφής πλαισιώνεται από δελφίνια, ενώ συνδυάζεται προς τα δεξιά με παράσταση αρχαίου πλοίου. Στην οπίσθια όψη συμπεριλήφθηκαν παραστάσεις της ναυπήγησης ενός παλαιού ιστιοφόρου και ενός σύγχρονου ελληνικού ναυπηγείου, ιδιαίτερα απαιτητικές ως προς τη λεπτομέρειά τους στη χάραξη. Το τραπεζογραμμάτιο συμπληρώθηκε από υδατογράφημα που απεικονίζει την κεφαλή του αγάλματος του Εφήβου των Αντικυθήρων.

Ακολούθως, ο Ορφανός χάραξε την πρόσθια όψη στο τραπεζογραμμάτιο των 500 δραχμών (μακέτα: Γεώργιος Βελισσαρίδης, 7,4 x 15,8 εκ., ημερομηνία έκδοσης: 1 Νοεμβρίου 1968, έναρξη κυκλοφορίας: 17 Μαρτίου 1969, σελ. 201), σε συνεργασία με τον Γιώργο Αγγελόπουλο (1925-2012), ο οποίος ανέλαβε τη χάραξη της οπίσθιας όψης. Στην πρόσθια όψη ο Ορφανός αναπαρήγαγε χαρακτηριστικό ανάγλυφο το οποίο ανακαλύφθηκε στην Ελευσίνα και απεικονίζει τη θεά Δήμητρα και την κόρη της Περσεφόνη, μαζί με έναν έφηβο, πιθανόν τον νεαρό Τριπτόλεμο, στη σκηνή όπου η θεά τού παραδίδει τη γνώση της καλλιέργειας του σίτου. Η αποτύπωση του Ορφανού σε αυτή την πολυπρόσωπη σύνθεση διατηρεί την ιδιαίτερη μελέτη, καθώς και την ισορροπία της σύνθεσης, τη γνώση των ανθρώπινων αναλογιών από την κλασική αρχαιότητα, την εκφραστικότητα στις κινήσεις των σωμάτων. Η πρόσθια όψη συμπληρώνεται από φυτικά μοτίβα και την ταυτότητα του γραμματίου. Στην οπίσθια όψη απεικονίστηκε αντίστοιχα παράσταση ανάγλυφου από το μινωικό ανάκτορο της Κνωσού, με αίγαγρο που ταΐζει τα μικρά του, μαζί με φυτικά μοτίβα, η αξία του γραμματίου και ο τίτλος της Τράπεζας. Όπως και το τραπεζογραμμάτιο των 50 δραχμών, και αυτό συμπληρώθηκε από υδατογράφημα που απεικονίζει την κεφαλή του αγάλματος του Εφήβου των Αντικυθήρων.

Ο Λ. Ορφανός μαζί με συναδέλφους του στο ΙΕΤΑ τον Ιανουάριο του 1973. Μεταξύ τους, από τα δεξιά, οι Ε. Ηλιάδης, Α. Παπαθανασόπουλος, Γ. Αγγελόπουλος, Γ. Στίνης.

Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Στο τραπεζογραμμάτιο των 1.000 δραχμών (μακέτα: Γιάννης Στίνης, 8,1 x 15,8 εκ., ημερομηνία έκδοσης: 1 Νοεμβρίου 1970, έναρξη κυκλοφορίας: 4 Ιανουαρίου 1971, σελ. 204), ο Ορφανός εκτέλεσε τη χάραξη της πρόσθιας όψης και ο Αγγελόπουλος της οπίσθιας. Στην πρόσθια όψη, πέραν της δήλωσης της ταυτότητας του τραπεζογραμματίου, απεικονίστηκαν ο Δίας ή Ποσειδώνας του Αρτεμισίου στα αριστερά και το θέατρο της Επιδαύρου στο κέντρο, με περισσή λεπτομέρεια, ακρίβεια και ανάγλυφη υφή. Στην οπίσθια όψη παρουσιάστηκαν στα αριστερά η κόρη της Ύδρας¹¹ και άποψη του λιμανιού της Ύδρας στο δεύτερο επίπεδο, πλαισιωμένα

από την επωνυμία της Τράπεζας, την αξία και φυτικά μοτίβα. Το τραπεζογραμμάτιο κυκλοφόρησε σε σειρές που διακρίνονται από διαφορετικά υδατόσημα· οι πρώτες έφεραν την κεφαλή της Κνιδίας Αφροδίτης και οι επόμενες την κεφαλή του Εφήβου των Αντικυθήρων.

Ο Ορφανός εργάστηκε και για δύο από τα τελευταία δραχμικά τραπεζογραμμάτια που κυκλοφόρησε η Τράπεζα της Ελλάδος την περίοδο 1980-1998, ειδικότερα για τις αξίες των 50 και των 100 δραχμών.¹² Ως προς τα δύο τραπεζογραμμάτια, αξίζει να σημειωθεί ο τρόπος με τον οποίο ο Ορφανός διαχειρίστηκε τη χάραξη των κεφαλών, του Ποσειδώνα και της Αθηνάς αντίστοιχα, μεταφέροντας τις αρμονικές αναλογίες, την κλασική ισορροπία και την πλαστικότητα των πρωτοτύπων.

Στο τραπεζογραμμάτιο των 50 δραχμών (μακέτα: Γιάννης Στίνης, 6,4 x 14,3 εκ., ημερομηνία έκδοσης: 8 Δεκεμβρίου 1978, έναρξη κυκλοφορίας: 16 Ιουλίου 1980, σελ. 207)¹³, ο Ορφανός χάραξε στην πρόσθια όψη αριστερά την κεφαλή του Ποσειδώνα με πρότυπο το τετράδραχμο νόμισμα του βασιλιά της Μακεδονίας Αντιγόνου Γ' Δώσωνος, τη ναυπήγηση της Αργούς κάτω δεξιά και την ταυτότητά του. Στην οπίσθια όψη απεικονίστηκε από τον Βασίλη Σαμπατάκο (1937-) μερική αναπαραγωγή της λιθογραφίας του Γερμανού ζωγράφου Peter von Hess (1792-1871) με τίτλο *Η Μπουμπουλίνα στην πολιορκία του Ναυπλίου (άνοιξη 1821)*, ενώ στο δεύτερο επίπεδο εντάχθηκε παράσταση ιστοφόρων πλοίων πλαισιωμένη από την επωνυμία της Τράπεζας και την αξία. Υδατογράφημα του χαρτονομίσματος αποτέλεσε ο Ηνίοχος των Δελφών.

Τέλος, στο τραπεζογραμμάτιο των 100 δραχμών (μακέτα: Γιάννης Στίνης, 6,7 x 15,8 εκ., ημερομηνία έκδοσης: 8 Δεκεμβρίου 1978, έναρξη κυκλοφορίας: 18 Μαΐου 1981, σελ. 210), ο Ορφανός εκτέλεσε τη χάραξη της Αθηνάς

Ο Λ. Ορφανός στο ΙΕΤΑ το 1973.
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Προμάχου από το Μουσείο Πειραιά στα αριστερά, του κεντρικού κτηρίου του Πανεπιστημίου Αθηνών (Προπύλαια) κάτω δεξιά και της ταυτότητας του τραπεζογραμματίου στο κέντρο. Στην οπίσθια όψη, σε χάραξη του Αγγελόπουλου, παρουσιάστηκαν στα αριστερά η αναπαραγωγή προσωπογραφίας του Αδαμάντιου Κοραή (συλλογή Εθνικού Ιστορικού Μουσείου), με ανεστραμμένη όμως κατεύθυνση προς τα δεξιά, και απεικόνιση της Μονής Αρκαδίου στην Κρήτη στα δεξιά. Οι παραστάσεις πλαισιώθηκαν από την επωνυμία της Τράπεζας, την αξία του τραπεζογραμματίου και διακοσμητικά μοτίβα, ενώ το υδατογράφημα απεικόνιζε τον Ηνίοχο των Δελφών.

Στα νομίσματα, ο Ορφανός χάραξε καταρχάς την οπίσθια όψη των 50 λεπτών του 1973 (σελ. 214), η οποία απεικόνιζε διακοσμητικό ανθέμιο (στην πρόσθια όψη αποδόθηκε χαρακτηριστικά ο Φοίνικας από τον Γιάννη Στίνη). Ακολουθώντας, ανέλαβε τη χάραξη των οπίσθιων όψεων στις αξίες των 10 και 20 λεπτών, καθώς και την πρόσθια όψη των 1, 2, 10 και 20 δραχμών του 1976 (σελ. 214-215). Ειδικότερα, ο Ορφανός χάραξε στο νόμισμα των 10 λεπτών παράσταση ταύρου με χαμηλωμένο κεφάλι, όπως απεικονίζεται σε στατήρα της αθηναϊκής αποικίας των Θουρίων (π. 350-300 π.Χ.), η επιλογή του οποίου συμβολίζει την ευρωστία και τη γεωργική ανάπτυξη (στην πρόσθια όψη απεικονίστηκε ο θυρεός της Ελληνικής Δημοκρατίας από τον Θεόδωρο Παπαγιάννη [1942-]). Στο νόμισμα των 20 λεπτών χάραξε παράσταση κεφαλής αλόγου στα πρότυπα παράστασης καρχηδονιακού νομίσματος της Σικελίας (στην πρόσθια όψη απεικονίστηκε ο θυρεός της Ελληνικής Δημοκρατίας από τον Νίκο Περαντινό [1910-1991]): στο νόμισμα της 1 δραχμής χάραξε παράσταση κορβέτας της Επανάστασης του 1821 (στην οπίσθια όψη απεικονίστηκε κεφαλή του Έλληνα επαναστάτη Κωνσταντίνου Κανάρη από τον Νίκο Περαντινό)· στο νόμισμα των 2 δραχμών χάραξε παράσταση όπλων της Επανάστασης

του 1821 σε χιαστί θέση (την οπίσθια όψη ανέλαβε ο Νίκος Περαντινός αποδίδοντας την κεφαλή της ηγετικής μορφής της Ελληνικής Επανάστασης Γεώργιου Καραϊσκάκη)· στο νόμισμα των 10 δραχμών χάραξε παράσταση της δομής του ατόμου (στην οπίσθια όψη απεικονίστηκε κεφαλή του Δημόκριτου από τον Θεόδωρο Παπαγιάννη)· και στο νόμισμα των 20 δραχμών χάραξε παράσταση του ναού της Αθηνάς Νίκης (426-421 π.Χ.) (στην οπίσθια όψη απεικονίστηκε κεφαλή του Περικλή από τον Θεόδωρο Παπαγιάννη).

Ευχετήρια

Τέλος, ο Ορφανός φιλοτέχνησε την ακόλουθη σειρά χαλκογραφιών για τις ευχετήριες κάρτες της Διοίκησης της Τράπεζας της Ελλάδος, στις οποίες απεικονίζονται θέματα εμπνεόμενα από τον αρχαιοελληνικό κόσμο: τα έργα *Ο Ηρακλής οδηγών τους βόας του Ηλίου* (1950· σελ. 219), παράσταση που αναπαράγει την εικονογράφηση κύλικας του Γηρυόνη ή του Ευφρονίου (510-500 π.Χ.)· *Κόρη τελούσα σπονδή διά την επάνοδον πολεμιστών* (1950· σελ. 220), στο πρότυπο εικονογράφησης του ζωγράφου και αγγειογράφου Δούριδος (πρώτο μισό 5ου αι. π.Χ.)· *Πέλοψ και Ιπποδάμεια* (1950· σελ. 221), αναπαραγωγή παράστασης από αττικό αμφορέα του 5ου αιώνα π.Χ.· *Ταναγραία* (1951· σελ. 222)· και *Αποσπάσματα εκ του Παρθενώνος* (1952· σελ. 223), αντίγραφο της ομότιπλης χαλκογραφίας (1811-1827) του Pierre Bouillon (1776-1831), που ανήκει στη Συλλογή έργων τέχνης της Τράπεζας της Ελλάδος.

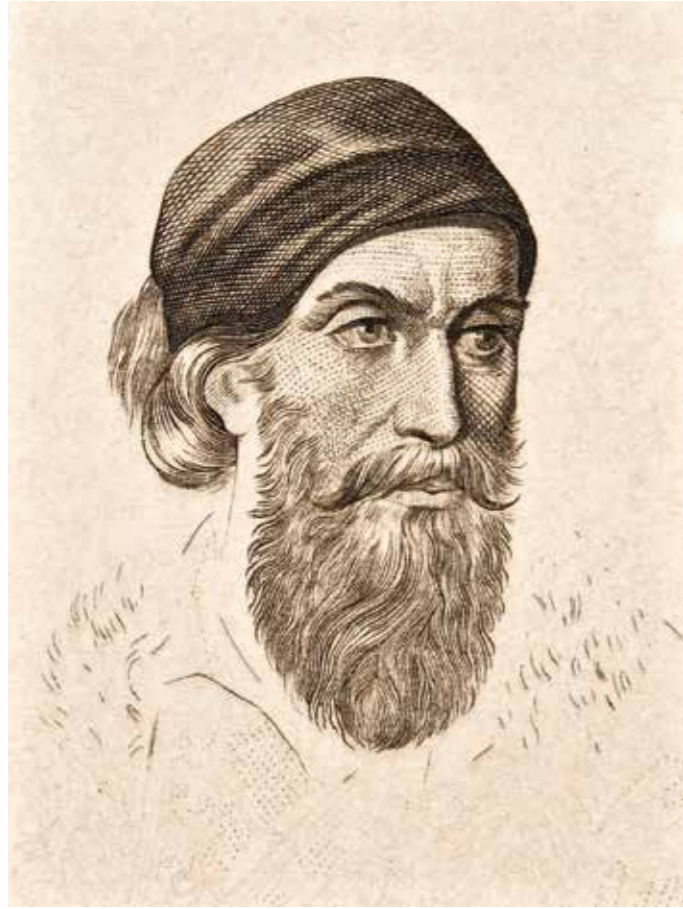
Σημειώσεις

1. Γκόνου-Στυλιανίδη (1997), 196.
2. Για τον ζωγράφο και χαρακτή Γιάννη Στίνη, βλ. περισσότερα στο Κανελλοπούλου (2021).
3. Για τον χαρακτή Αλέξανδρο Κορογιαννάκη, βλ. περισσότερα στο Οράτη & Γκόνου-Στυλιανίδη (2017).
4. Αγγελόπουλος (1984), 19.
5. Ανήκει στα τραπεζογραμμάτια οριστικού τύπου της περιόδου 1954-1957, από τα οποία και εφεξής αποφασίστηκε να μη φέρουν αριθμό έκδοσης, αλλά να χαρακτηρίζονται από την ημερομηνία τους. Βλ. Νοταράς (2005), 350.
6. Κεβόρκ & Αγγελόπουλος (1984), 25.
7. Σύμφωνα με τις Αποφάσεις Γενικού Συμβουλίου στις 22 Νοεμβρίου 1961 και 20 Δεκεμβρίου 1961, βλ. ΙΑΤΕ, Α1S2Y1F53T72 και Α1S2Y1F53T155 αντίστοιχα.
8. Όπως φαίνεται και από την Απόφαση Γενικού Συμβουλίου στις 10 Φεβρουαρίου 1965 αναφορικά με την έγκριση δαπάνης για τις χαλκογραφικές εκτυπωτικές μηχανές Koebau Giori. Βλ. ΙΑΤΕ, Α1S2Y1F59T354.
9. Για παράδειγμα, ο Γιάννης Στίνης είχε συνάψει συνεργασία με τον οίκο με σκοπό τον σχεδιασμό μακετών τραπεζογραμμάτων από χώρες όπως η Αργεντινή, ο Καναδάς, το Ισραήλ, η Κίνα, η Ταϊβάν (Φορμόζα). Βλ. Κανελλοπούλου (2021), 164-169.
10. Από το συγκεκριμένο τραπεζογραμμάτιο και μετά, έκδοσης του 1964, εγκαινιάζονται οι σειρές γραμμάτων ειδικής κοπής, πέραν των εκτυπώσεων με την κανονική αρίθμηση. Αυτά φέρουν ως διακριτικό ένδειξη σειράς που αρχίζει από δύο μηδενικά και χρησιμοποιούνται για την αντικατάσταση των κακεκτύπων ώστε να συμπληρώνουν τη δεσμίδα. Βλ. Νοταράς (2005), 356.
11. Για την αναπαράσταση της κόρης της Ύδρας, ο Στίνης είχε ως πρότυπο τη φωτογραφία Ύδραϊας με παραδοσιακή φορεσιά. Η φωτογράφιση πραγματοποιήθηκε για την Τράπεζα της Ελλάδος το 1959 στο Μουσείο Μπενάκη, ενώ ως νέα από την Ύδρα εμφανίζεται η κόρη του Στίνη Μαρία. Βλ. Κανελλοπούλου (2021), 140.
12. Τα γραμμάτια αυτής της περιόδου των 50 και των 100 δραχμών, όπως και οι αξίες των 500, των 1.000 και των 5.000 δραχμών, εξακολουθούν να έχουν λευκό περιθώριο περίπου 5 χιλιοστών περιμετρικά και από τις δύο όψεις. Διαφορετική είναι η διαχείριση των γραμμάτων των 200, των 5.000 (β' τύπος) και των 10.000 δραχμών, τα οποία δεν αποκτούν περιθώριο κατά το νέο σύστημα ασφαλείας και ακρίβειας εκτυπώσεως. Βλ. περισσότερα Νοταράς (2005), 360.
13. Αρχικά, το τραπεζογραμμάτιο τυπώθηκε και στις δύο όψεις με χαλκογραφική εκτύπωση. Στην επανεκτύπωσή του, επιλέχθηκε η χαλκογραφική εκτύπωση για την πρόσθια όψη και η λιθογραφική για την οπίσθια, γι' αυτό τον λόγο φέρει στη γωνία κάτω αριστερά ένα κεφαλαίο Λ ως διακριτικό σήμα. Βλ. Νοταράς (2005), 361.

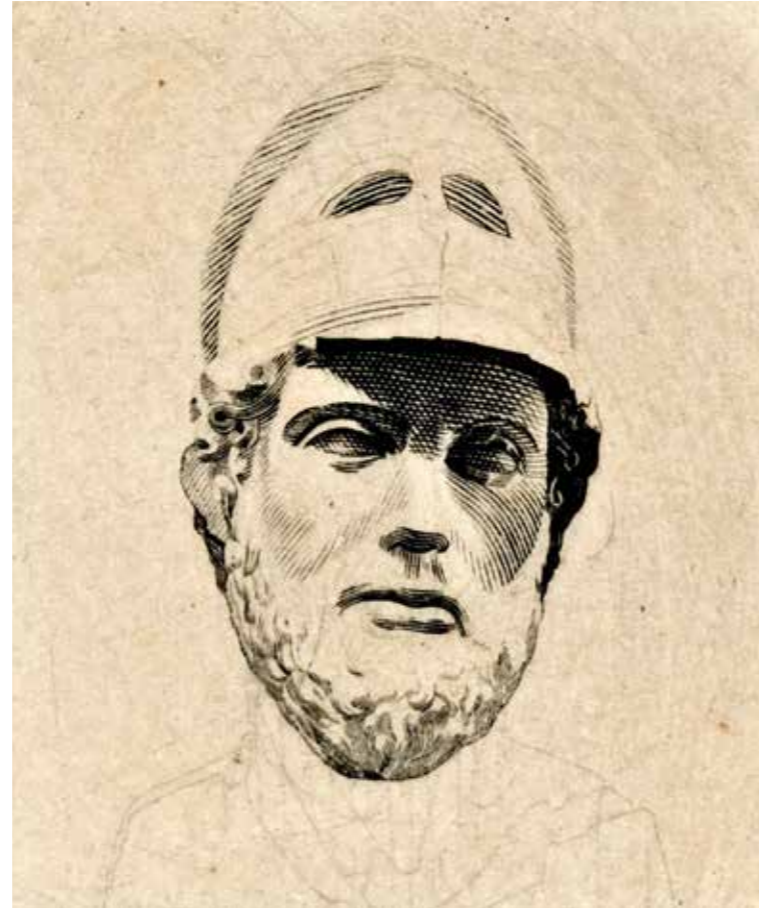
ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΑ – ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Κεφαλή Αθηνάς, 1949-1950
Χάραξη σε αστάλι
Συλλογή Νομισματικού Μουσείου

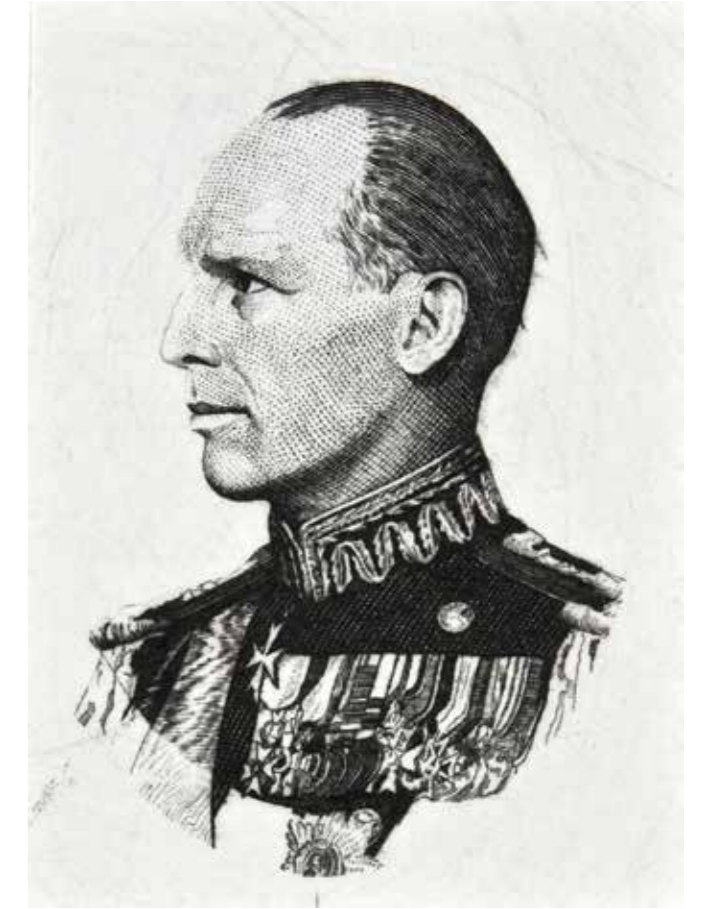
Παπαφλέσσας, 1950
Χάραξη σε ατσάλι
Συλλογή έργων - Αρχείο
Λάμπρου Ορφανού

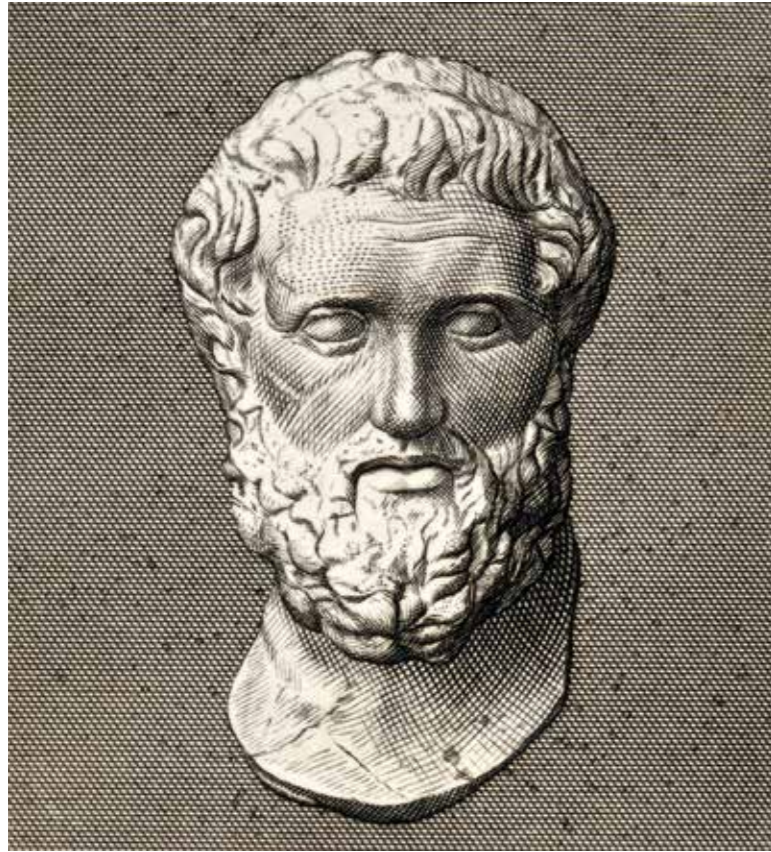
Περικλής, 1950
Χάραξη σε ατσάλι
Συλλογή έργων - Αρχείο
Λάμπρου Ορφανού

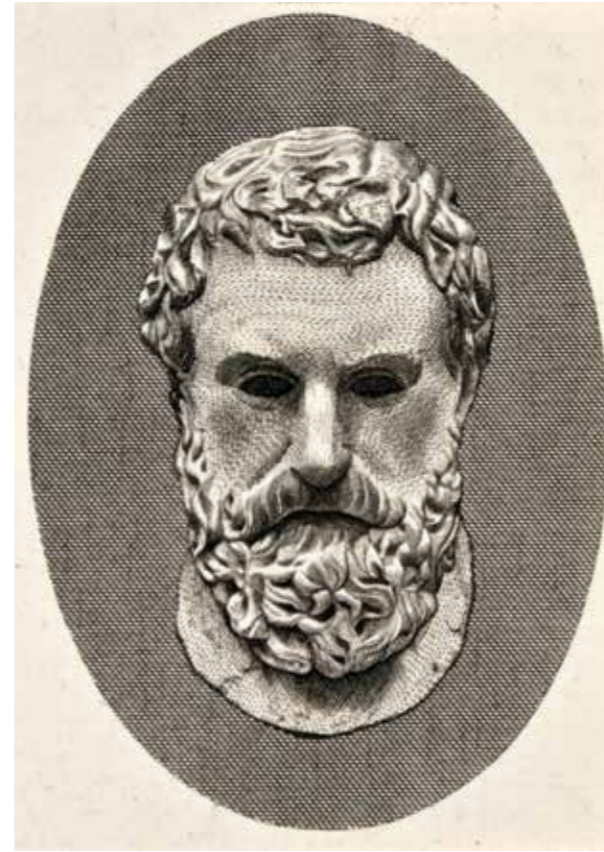
Νικηταράς, 1955
Χάραξη σε ατσάλι
Συλλογή Μουσείου Ιστορίας
και Τέχνης Δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου

Γεώργιος Β', 1950
Χάραξη σε ατσάλι
Συλλογή Εθνικού Ιστορικού Μουσείου

Αριστοτέλης, 1954
Χάραξη σε ατσάλι
Συλλογή Ιστορικού Αρχείου
της Εθνικής Τράπεζας

Αισχύλος, 1954
Χάραξη σε ατσάλι
Συλλογή Ιστορικού Αρχείου
της Εθνικής Τράπεζας

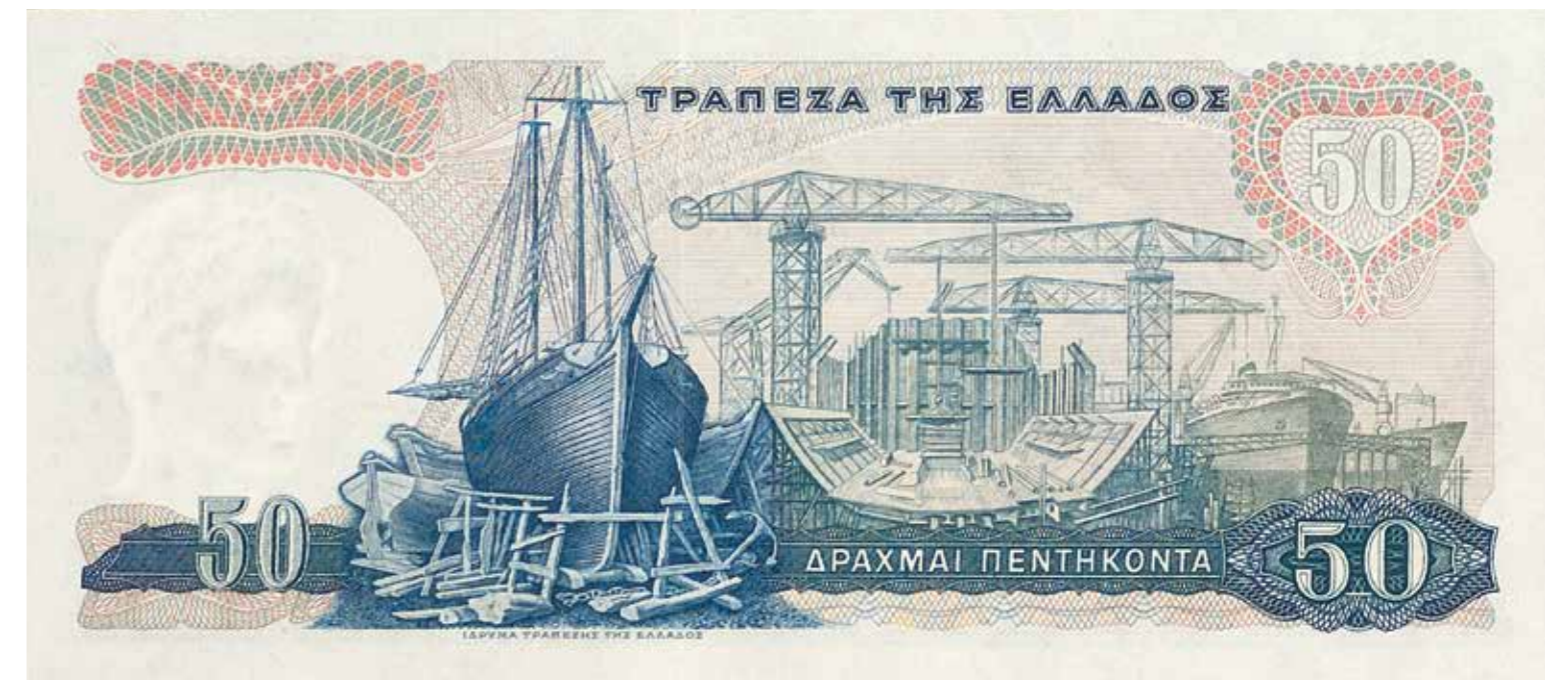
Βασίλειος Β' Βουλγαροκτόνος, 1955
Χάραξη σε ατσάλι
Συλλογή Γενναδείου Βιβλιοθήκης, Αμερικανική
Σχολή Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα

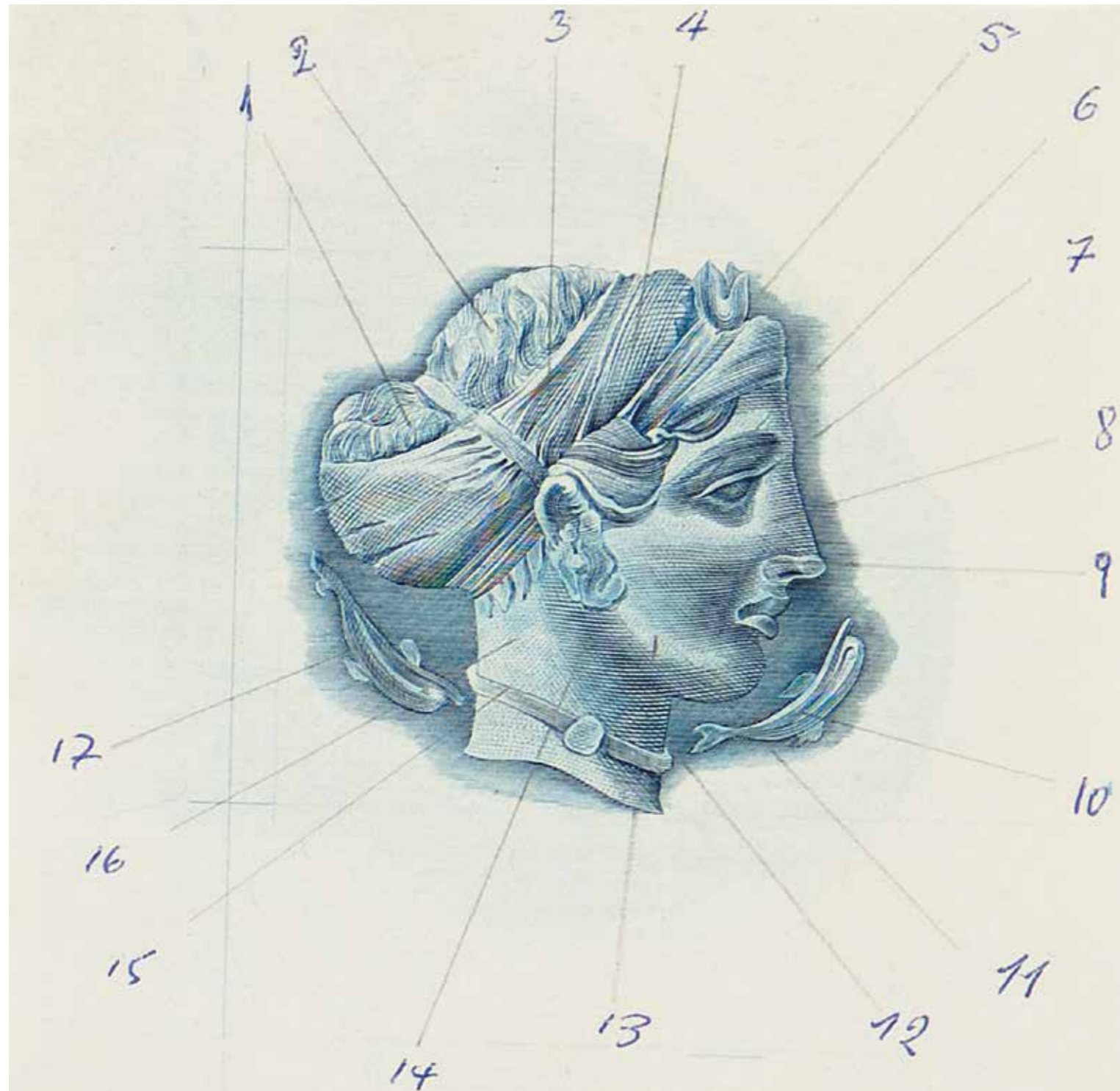
Ζωγραφική μακέτα - Πρόταση
τραπεζογραμμάτιου 500 δραχμών
Πρόσθια όψη
Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος

Τραπεζογραμμάτιο 1.000 δραχμών
Πρόσθια και οπίσθια όψη, 1956
Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος

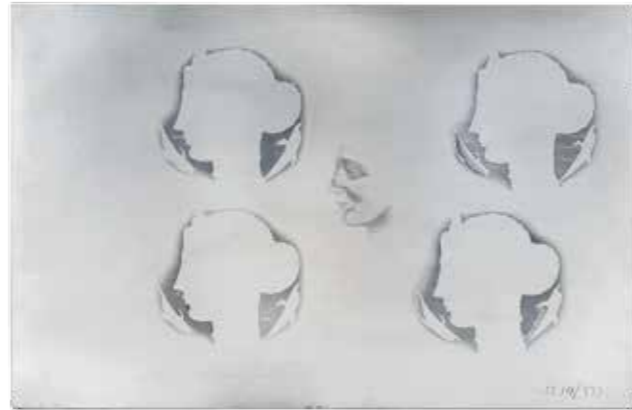
Τραπεζογραμμάτιο 50 δραχμών
Πρόσθια και οπίσθια όψη, 1965
Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος

Τραπεζογραμμάτιο 50 δραχμών
Χαλκογραφικό αντίτυπο κεφαλής Αρέθουσας
με μετρήσεις σχεδίου, χ.χ.
Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος

Τραπεζογραμμάτιο 50 δραχμών
Χαλκογραφικό αντίτυπο πρόσθιας όψης (δοκίμιο), 1964
Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος

Τραπεζογραμμάτιο 50 δραχμών
Χαλύβδινες πλάκες στοιχείων για την πρόσθια όψη, χ.χ.
Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος

Τραπεζογραμμάτιο 50 δραχμών
Χαλκογραφικό αντίτυπο οπίσθιας όψης (δοκίμιο), 1964
Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος

Τραπεζογραμμάτιο 500 δραχμών
Πρόσθια και οπίσθια όψη, 1969
Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος

Τραπεζογραμμάτιο 500 δραχμών
 Χαλκογραφικό αντίτυπο πρόσθιας όψης (δοκίμο), 1967
 Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος

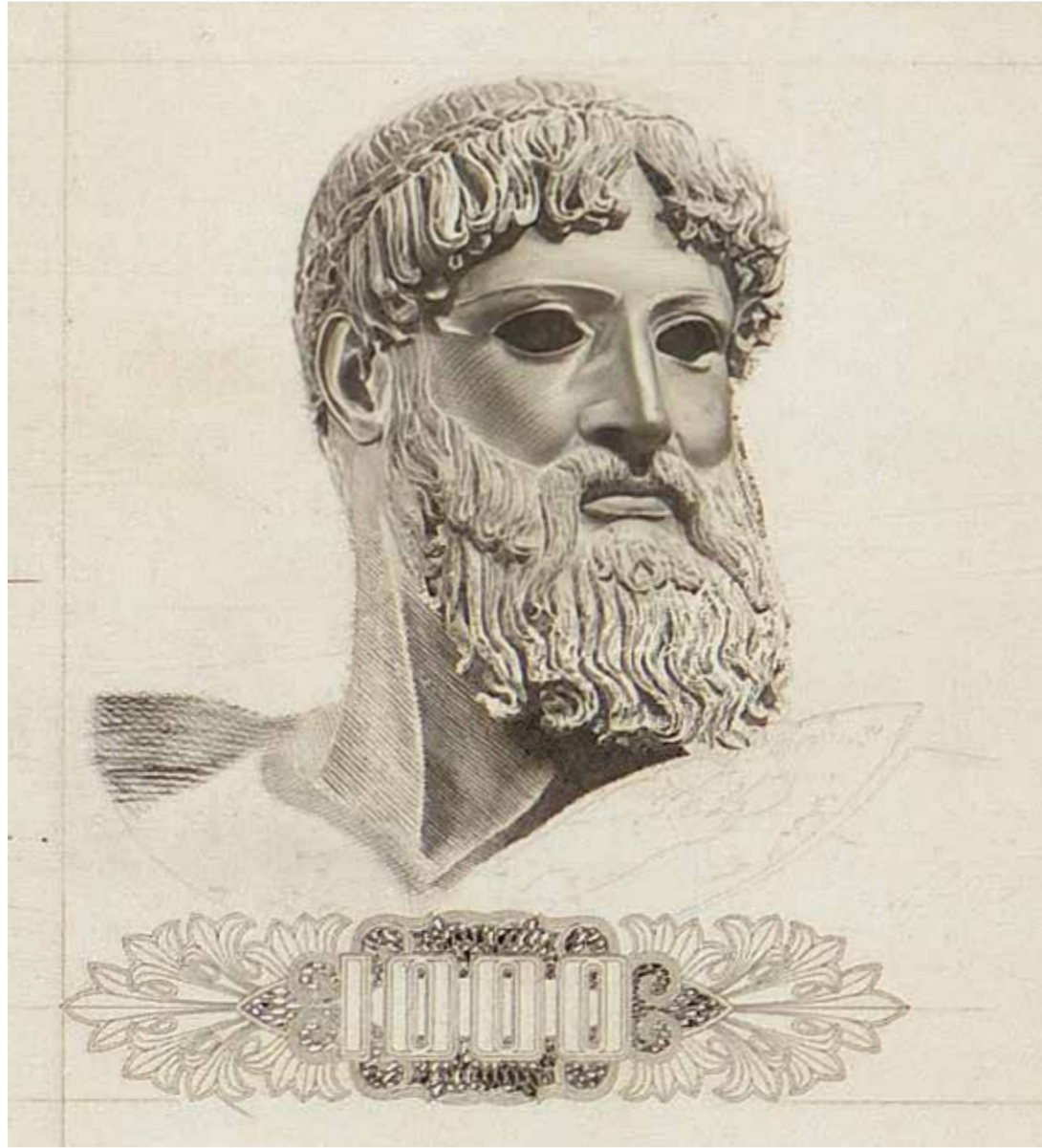
Τραπεζογραμμάτιο 500 δραχμών
 Χαλύβδινη πλάκα χάραξης για την πρόσθια όψη, χ.χ.
 Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος

Τραπεζογραμμάτιο 1.000 δραχμών
Πρόσθια και οπίσθια όψη, 1971
Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος

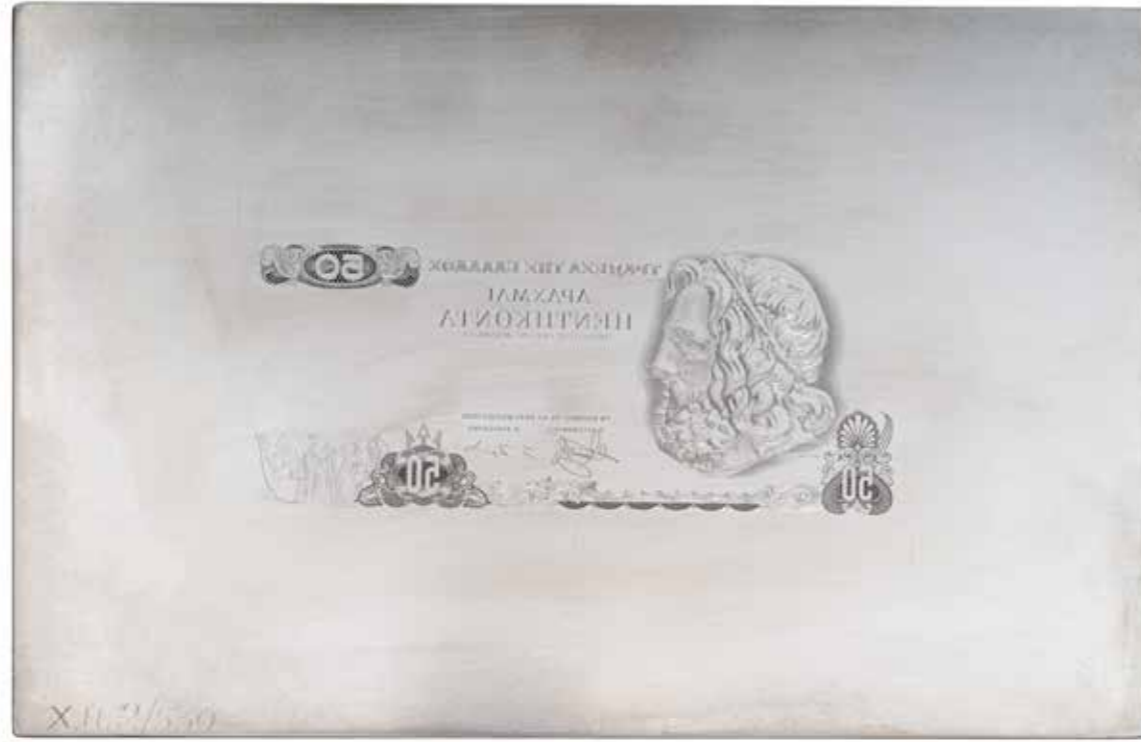
Τραπεζογραμμάτιο 1.000 δραχμών
Χαλκογραφικό αντίτυπο πρόσθιας όψης (δοκίμιο), 1969
Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος

Τραπεζογραμμάτιο 1.000 δραχμών
Χαλκογραφικό αντίτυπο κεφαλής Δία ή Ποσειδώνα
του Αρτεμίου για την πρόσθια όψη (δοκίμιο), 1968
Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος

Τραπεζογραμμάτιο 50 δραχμών
Πρόσθια και οπίσθια όψη, 1980
Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος

Τραπεζογραμμάτιο 50 δραχμών
Χαλύβδινη πλάκα χάραξης για την πρόσθια όψη, χ.χ.
Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος

M. 9/530

Τραπεζογραμμάτιο 50 δραχμών
Ζωγραφική μακέτα πρόσθιας όψης, 1978
Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος

Τραπεζογραμμάτιο 100 δραχμών
Πρόσθια και οπίσθια όψη, 1981
Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος

Τραπεζογραμμάτιο 100 δραχμών
Ζωγραφική μακέτα πρόσθιας όψης, 1978
Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος

Τραπεζογραμμάτιο 100 δραχμών
Χαλύβδινη πλάκα χάραξης για την πρόσθια όψη, χ.χ.
Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος

Βασίλισσα Ελισάβετ Β', 1965
Χάραξη σε ατσάλι, μελάνι σε χαρτί
Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Βασίλισσα Ελισάβετ Β', 1965
Χαλκογραφικό αντίτυπο με χειρόγραφες διορθώσεις
Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Μακέτα πρότασης τραπεζογραμματίου Καναδά 10 δολαρίων
Πρόσθια όψη, με το πορτρέτο της βασίλισσας Ελισάβετ Β', 1963
Συλλογή Μαρίας Στίνη

10 λεπτά, 1976

20 λεπτά, 1976

50 λεπτά, 1973

1 δραχμή, 1976

Πρόσθιες και οπίσθιες όψεις κερμάτων
Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος

Μήτρα 10 λεπτών, 1976

Μήτρα 20 λεπτών, 1976

Μήτρα 1 δραχμής, 1978

Μήτρες οπίσθιας όψης κερμάτων (10, 20 λεπτών)
και μήτρα πρόσθιας όψης κέρματος (1 δραχμής)
Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος

2 δραχμές, 1976

10 δραχμές, 1976

20 δραχμές, 1976

Πρόσθιες και οπίσθιες όψεις κερμάτων
Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος

Μήτρα 2 δραχμών, 1978

Μήτρα 10 δραχμών, 1978

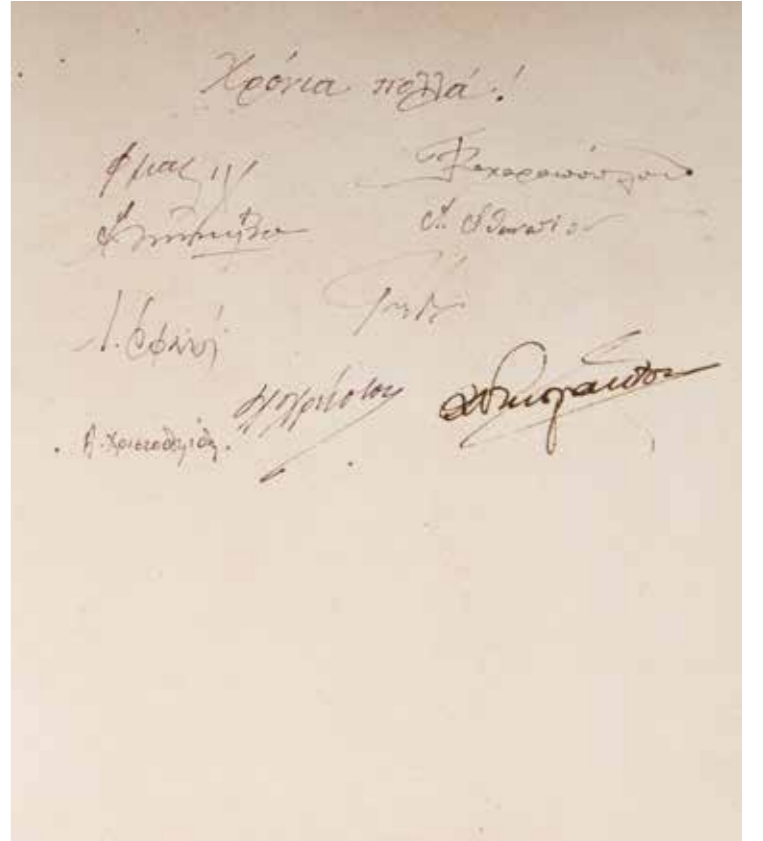
Μήτρα 20 δραχμών, 1978

Μήτρες πρόσθιας όψης κερμάτων (2, 10, 20 δραχμών)
Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος

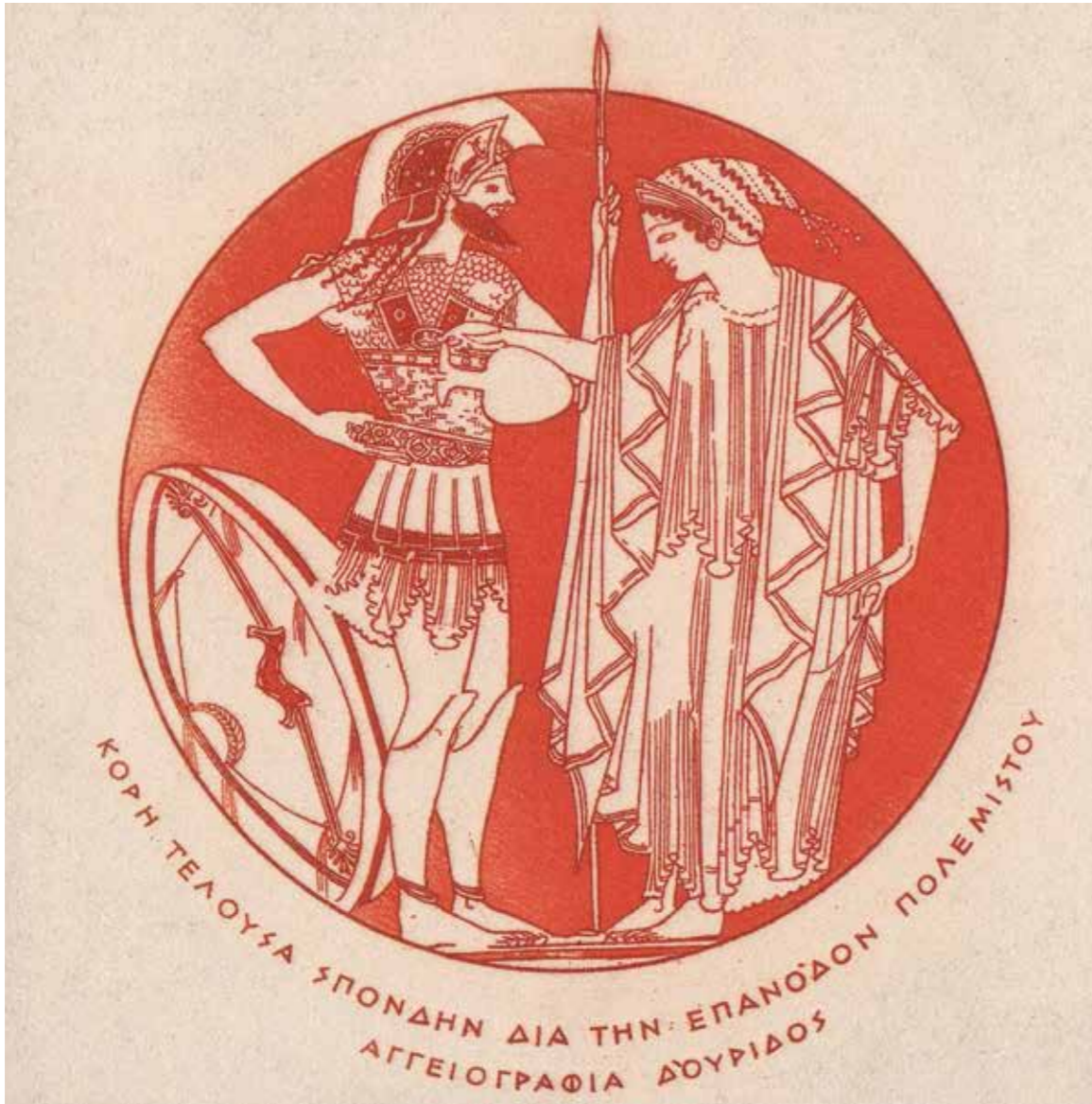

10 λεπτά
Μακέτα οπίσθιας όψης, χ.χ.
Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος

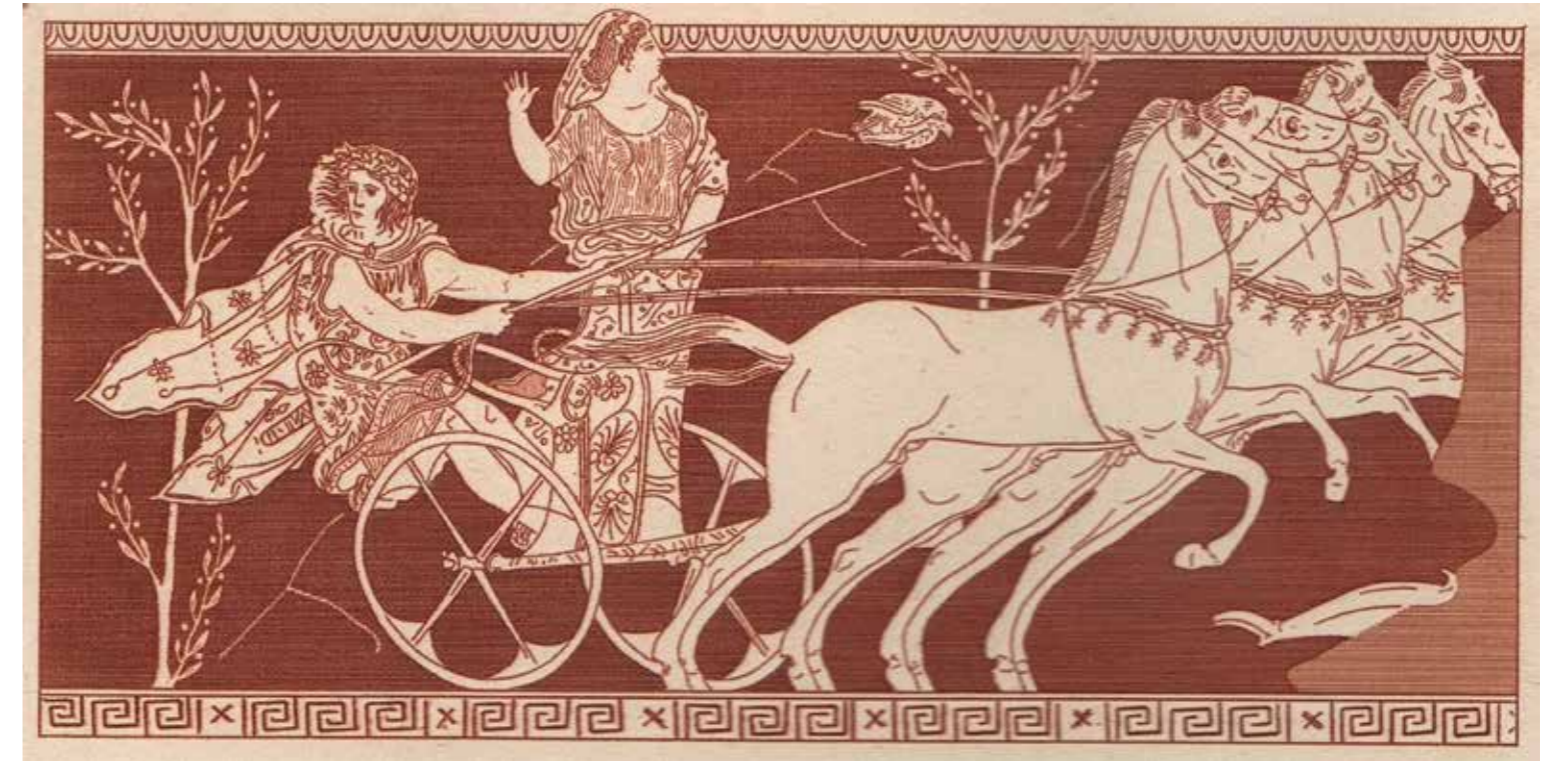
ΕΥΧΕΤΗΡΙΑ

Ο Ηρακλής οδηγών τους βόας του Ηλίου
Εξωτερική όψη και εσωτερικό ευχετηρίου, 1950
Χαλκογραφία
Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος

Κόρη τελούσα σπονδή διά την επάνοδον πολεμιστών
Εξωτερική όψη ευχετηρίου, 1950
Χαλκογραφία
Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Πέλοψ και Ιπποδάμεια
Εξωτερική όψη ευχετηρίου, 1950
Χαλκογραφία
Συλλογή έργων – Αρχείο Λάμπρου Ορφανού

Ταναγραία, 1951
Χάραξη σε αστάλι
Συλλογή Ιταλικού Ινστιτούτου Αθηνών

Αποσπάσματα εκ του Παρθενώνος
Εξωτερική όψη ευχετηρίου, 1952
Χαλκογραφία
Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος

Βιβλιογραφία

- Αγγελόπουλος, Γ. (1984), «Μιχαήλ Αξελός», *Θυρίδα*, τεύχος β΄, 19.
- Γκόνου-Στυλιανίδη, Ε. (1997), «Οι πρώτοι Έλληνες χαρακτές του εθνικού χαρτονομίσματος και το χαρακτηριστικό τους έργο», αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Αθήνα: ΕΚΠΑ.
- Δημακοπούλου, Τ. (1962), «Η Έκθεση της ελληνικής Τέχνης στο Ισραήλ», *Νέες Μορφές*, τεύχος 5, Σεπτέμβριος-Οκτώβριος.
- Ευαγγελιάδης, Δ. Ε. (1948), «Η Πανελλήνια καλλιτεχνική έκθεση», *Νέα Εστία*, τεύχος 514, 1 Δεκεμβρίου.
- Κανελλοπούλου, Χ. (2021), *Γιάνης Στίνης. Πορεία στον χρόνο*, Αθήνα: Κέντρο Πολιτισμού, Έρευνας και Τεκμηρίωσης Τράπεζας της Ελλάδος.
- Κεβόρκ, Χ. & Αγγελόπουλος, Γ. (1984), «Τραπεζογραμμάτια που εκτυπώθηκαν στο ΙΕΤΑ 1947-1956», *Θυρίδα*, τεύχος β΄, 24-25.
- Κομίνη, Κ. (1969), «Καλλιτεχνική κίνησης», *Ο κόσμος της Ελληνίδας*, Φεβρουάριος.
- Κυριαζή, Ν. (2014), «Οι χαλκογραφίες του Λάμπρου Ορφανού», στο Συλλογικό (2014), *Παναγιώτης Τέτσης – Λάμπρος Ορφανός, Χαλκογραφίες. Οι δυο φίλοι συνομιλούν*, κατάλογος έκθεσης, Φηρά: Μέγαρο Γκύζη – ΜΙΕΤ.
- Κωνσταντόπουλος, Μ. Χ. (1958), «Κάθε εβδομάδα. Αισθητικοί περίπατοι», *Απογευματινή*, 19 Μαρτίου.
- Κωνσταντόπουλος, Μ. Χ. (1957), «Χαρακτική-Διακοσμητική εις την έκθεσιν Ζαπτείου», *Απογευματινή*, 3 Ιουλίου.
- Λαζαρίδης, Α. (1951), «Ζωγραφική. Λέσχη Τραπεζής της Ελλάδος, Σίνα 16: Έκθεση έργων καλλιτεχνών υπαλλήλων της Τραπεζής», *Ελληνική Δημιουργία*, τεύχος 74, 1 Μαρτίου.
- Μάλαμα, Α. (2017), «Art Grec Contemporain: η ομαδική έκθεση ελλήνων καλλιτεχνών στο Παρίσι το 1959 και το “γούστο της εποχής μας”», *Τα Ιστορικά*, τεύχος 65, 195-210.
- Μαμάκης, Α. (1959), «Η κίνησης των εικαστικών τεχνών. Το καλλιτεχνικόν ρεπορτάζ της εβδομάδος», *Έθνος*, 27 Μαΐου.
- Νοταράς, Γ. (2005), *Το ελληνικό χαρτονόμισμα. Μια διαδρομή 1822-2002*, Αθήνα: Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος.
- Οράτη, Ε. (2021), «Η παρουσία του Γιάννη Κεφαλληνού», στο Συλλογικό (2021), *Χαρακτική από την προϊστορία στην Ελλάδα του σήμερα*, Αθήνα: Επιμελητήριο Εικαστικών Τεχνών Ελλάδος.
- Οράτη, Ε. & Γκόνου-Στυλιανίδη, Ε. (2017), *Αλέξανδρος Κορογιαννάκης (1906-1966). Χαρακτική*, Αθήνα: Κέντρο Πολιτισμού, Έρευνας και Τεκμηρίωσης Τράπεζας της Ελλάδος.
- Παναγιωτόπουλος, Π. (1954), «Το καλλιτεχνικόν ρεπορτάζ της εβδομάδος», *Έθνος*, 1 Δεκεμβρίου.
- Παναγιωτόπουλος, Π. (1951), «Η κριτική των εκθέσεων», *Έθνος*, 21 Φεβρουαρίου.

- Παναγιωτόπουλος, Π. (1948), «Ζωγραφική Β΄ – Αι νέαι τάσεις», *Έθνος*, 17 Νοεμβρίου.
- Προκοπίου, Α. (1967), *Ιστορία της τέχνης 1750-1950*, τόμος Γ΄ Αθήνα: Ατλαντίς.
- Προκοπίου, Α. (1959), «Τεχνοκριτικά σημειώματα: Η σύγχρονος Ελληνική τέχνη στο Παρίσι», *Η Καθημερινή*, 7 Ιουνίου.
- Προκοπίου, Α. (1957), «Η Ε΄ Πανελλήνιος έκθεσις. IV. Η προσωπογραφία», *Η Καθημερινή*, 26 Ιουνίου.
- Προκοπίου, Α. (1951), «Έκθεσις καλλιτεχνών Τραπεζής Ελλάδος», *Η Καθημερινή*, 4 Μαρτίου.
- Προκοπίου, Α. (1962), *Art Grec Contemporain*, κατάλογος έκθεσης, Παρίσι: Galerie Creuze.
- Χρήστου, Χ. (1989), *Νεοελληνική χαρακτική*, Αθήνα: Ιονική Τράπεζα της Ελλάδος.
- Χ.ό. (1958), «Τα καλλιτεχνικά νέα της Τρίτης», *Τα Νέα*, 11 Μαρτίου.

Γρανάδα
1953
Μελάνι σε χαρτί
37,5 x 26,5 εκ.
Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 101 (αριστερά)

Τολέδο
1953
Μελάνι σε χαρτί
26,5 x 37,5 εκ.
Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 100 (κάτω δεξιά)

Γρανάδα
1953
Μελάνι σε χαρτί
37,5 x 26,5 εκ.
Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 101 (δεξιά)

Τοπίο
1955-1975
Λάδι σε μουσαμά
49,5 x 31,5 εκ.
Συλλογή έργων τέχνης
Τράπεζας της Ελλάδος
Αρ. Συλλ. 1597· σελ. 145

Εντυπώσεις
1955-1975
Λάδι σε χαρντ-μπορντ
56 x 75,5 εκ.
Συλλογή έργων τέχνης
Τράπεζας της Ελλάδος
Αρ. Συλλ. 732· σελ. 146

Σκοποβολή
1956-1957
Λάδι σε μουσαμά
74 x 137 εκ.
Ιδιωτική συλλογή
σελ. 108-109

Σκοποβολή
1956-1957
Λάδι σε μουσαμά
87 x 118 εκ.
Ιδιωτική συλλογή
σελ. 110

Η παράτα
1956-1957
Λάδι σε μουσαμά
105 x 71 εκ.
Ιδιωτική συλλογή
σελ. 112

Ατελιέ Έλλης Μουρέλου Ορφανού
1956-1970
Λάδι σε χαρντ-μπορντ
74 x 43,5 εκ.

Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 122

Πορτρέτο Έλλης Μουρέλου Ορφανού
1959-1961
Λάδι σε μουσαμά
128 x 58,5 εκ.
Συλλογή Ιδρύματος
Βασίλη και Ελίζας Γουλανδρή
σελ. 120

Πορτρέτο Έλλης Μουρέλου Ορφανού
1959-1963
Λάδι σε μουσαμά
60 x 72,5 εκ.
Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 123

Εσωτερικό κατοικίας οδού Αρχιμήδους
1960-1963
Λάδι σε μουσαμά
81 x 60 εκ.
Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης
Λάρισας – Μουσείου Γ. Ι. Κατσίγρα
σελ. 124

Αυτοπροσωπογραφία
1965-1975
Λάδι σε μουσαμά
57 x 47 εκ.
Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης
Λάρισας – Μουσείου Γ. Ι. Κατσίγρα
σελ. 121

Πορτρέτο Μίνωα Ορφανού
1967-1972
Λάδι σε μουσαμά
78 x 49 εκ.
Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης
Λάρισας – Μουσείου Γ. Ι. Κατσίγρα
σελ. 126

Άσπρα Χώματα
1970-1980
Λάδι σε χαρντ-μπορντ
42,5 x 61 εκ.
Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 144

Ακροκόρινθος
1970-1980
Λάδι σε μουσαμά
59,5 x 87 εκ.
Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 138

Άσπρα Χώματα
1970-1980
Λάδι σε μουσαμά
40 x 50 εκ.
Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 137

Τοπίο
1970-1980
Λάδι σε μουσαμά
51,5 x 61,5 εκ.
Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 147

Ακροκόρινθος
1970-1985
Λάδι σε μουσαμά
59,5 x 86,5 εκ.
Ιδιωτική συλλογή
σελ. 139

Άσπρα Χώματα
1970-1985
Λάδι σε μουσαμά
38,5 x 56 εκ.
Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης
Λάρισας – Μουσείου Γ. Ι. Κατσίγρα
σελ. 140

Ταβέρνα στη θάλασσα
1970-1985
Λάδι σε μουσαμά
42 x 32 εκ.
Ιδιωτική συλλογή
σελ. 141

Τοπίο
1970-1985
Λάδι σε μουσαμά
50 x 40 εκ.
Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 142

Τοπίο
1970-1985
Λάδι σε μουσαμά
43,5 x 36,5 εκ.
Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 143

Αρχαίο λιμάνι Λεχαιού
1970-1985
Λάδι σε χαρντ-μπορντ
39,5 x 61,5 εκ.
Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 148-149

Πορτρέτο Μίνωα Ορφανού
1974-1978
Λάδι σε μουσαμά
43 x 35,5 εκ.
Συλλογή Πινακοθήκης
Δήμου Αθηναίων
σελ. 127

Τοπίο
1975-1990
Λάδι σε μουσαμά
100 x 65 εκ.
Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 150

Τοπίο
1975-1990
Λάδι σε χαρντ-μπορντ
50,5 x 34,5 εκ.
Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 151

Συμφωνία σε μπλε
1975-1990
Λάδι σε καμβά
60 x 80 εκ.
Συλλογή έργων τέχνης
Τράπεζας της Ελλάδος
Αρ. Συλλ. 787· σελ. 152

Τοπίο
1975-1990
Λάδι σε μουσαμά
60 x 50 εκ.
Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 153

Τοπίο
1975-1990
Λάδι σε μουσαμά
72 x 84 εκ.
Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 154

Τοπίο
1975-1990
Λάδι σε μουσαμά
50 x 54 εκ.
Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 155

Τοπίο
1975-1990
Λάδι σε χαρντ-μπορντ
44 x 55 εκ.
Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 156

Τοπίο
1975-1990
Λάδι σε μουσαμά
60 x 90 εκ.
Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 157

Τοπίο
1975-1990
Λάδι σε χαρντ-μπορντ
62 x 47 εκ.
Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 158

Τοπίο
1975-1990
Λάδι σε μουσαμά
55 x 45 εκ.
Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 159

Τοπίο
1975-1990
Λάδι σε χαρντ-μπορντ
44,5 x 62 εκ.
Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 160-161

Τοπίο
1975-1990
Λάδι σε μουσαμά
50 x 60 εκ.
Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 162

Τοπίο
1975-1990
Λάδι σε χαρντ-μπορντ
47 x 56,5 εκ.
Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 163

Τοπίο
1975-1990
Λάδι σε μουσαμά
63,5 x 43,5 εκ.
Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 164

Τοπίο
1975-1990
Λάδι σε χαρντ-μπορντ
46 x 33,5 εκ.
Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 165

Λούνα παρκ
1975-1995
Λάδι σε χαρτόνι
36 x 52 εκ.
Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 132-133

Καρουζέλ
1975-1995
Λάδι σε χαρντ-μπορντ
47 x 62 εκ.
Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 134

Το άσπρο αλογάκι
1975-1995
Λάδι σε χαρντ-μπορντ
47 x 43 εκ.
Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 135

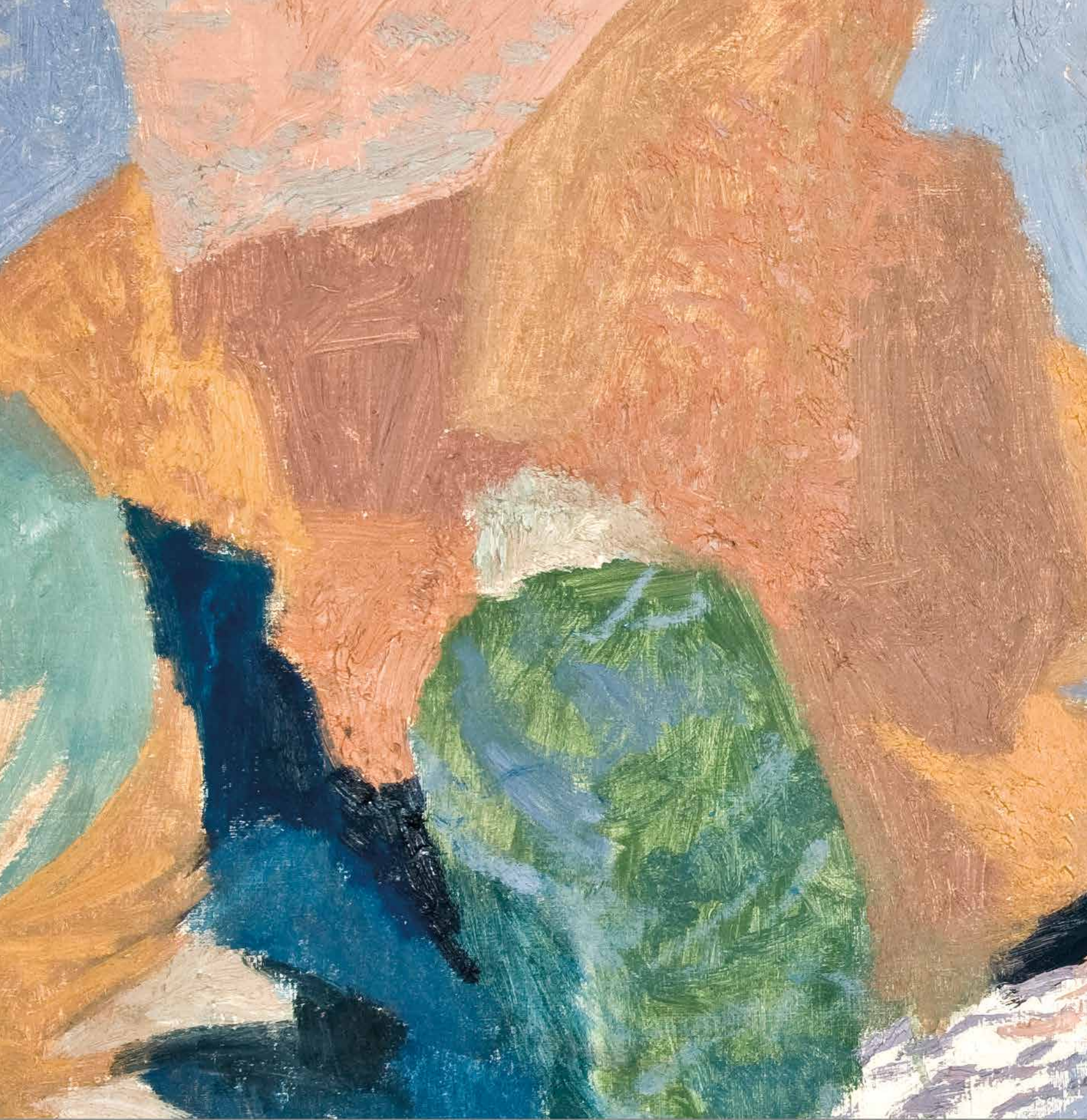
Η χορεύτρια
1975-1995
Λάδι σε μουσαμά επικολημένο
σε χαρντ-μπορντ
42 x 32,5 εκ.
Συλλογή έργων –
Αρχείο Λάμπρου Ορφανού
σελ. 136

Μίνως και Έλλη Ορφανού
1980-1982
Λάδι σε μουσαμά
56 x 45 εκ.
Συλλογή Πινακοθήκης
Δήμου Αθηναίων
σελ. 125

Πορτρέτο Έλλης Μουρέλου Ορφανού
1980-1982
Λάδι σε χαρντ-μπορντ
60 x 47 εκ.
Συλλογή Έργων Τέχνης
Μορφωτικού Ιδρύματος
Εθνικής Τραπέζης
Αρ. Συλλ. 1164_D· σελ. 128

Αυτοπροσωπογραφία
1980-1983
Λάδι σε χαρντ-μπορντ
90,5 x 45 εκ.
Συλλογή έργων τέχνης
Τράπεζας της Ελλάδος
Αρ. Συλλ. 1596· σελ. 130

<p>Μακέτα οπίσθιας όψης κέρματος 10 λεπτών Ανυπόγραφη χ.χ. 22,9 x 22,4 εκ. Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος σελ. 216</p>	<p>10 δραχμές Πρόσθια και οπίσθια όψη Χάραξη: Λάμπρος Ορφανός, Θεόδωρος Παπαγιάννης 1976 Διάμετρος 2,6 εκ. Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος σελ. 215</p>	<p>Μήτρα πρόσθιας όψης κέρματος 10 δραχμών, κοπής του 1978 Διάμετρος 2,8 εκ. Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος σελ. 215</p>	<p>Τραπεζογραμμάτιο 50 δραχμών Πρόσθια και οπίσθια όψη Μακέτα: Γιάννης Στίνης Χάραξη: Λάμπρος Ορφανός, Βασίλης Σαμπατάκος 1980 6,4 x 14,3 εκ. Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος σελ. 207</p>
<p>10 λεπτά Πρόσθια και οπίσθια όψη Χάραξη: Θεόδωρος Παπαγιάννης, Λάμπρος Ορφανός 1976 Διάμετρος 2 εκ. Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος σελ. 214</p>	<p>20 δραχμές Πρόσθια και οπίσθια όψη Χάραξη: Λάμπρος Ορφανός, Θεόδωρος Παπαγιάννης 1976 Διάμετρος 2,9 εκ. Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος σελ. 215</p>	<p>Μήτρα πρόσθιας όψης κέρματος 20 δραχμών, κοπής του 1978 Διάμετρος 3,4 εκ. Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος σελ. 215</p>	<p>Τραπεζογραμμάτιο 100 δραχμών Χαλύβδινη πλάκα χάραξης για την πρόσθια όψη Χάραξη: Λάμπρος Ορφανός χ.χ. 15,5 x 23,3 εκ. Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος σελ. 212</p>
<p>20 λεπτά Πρόσθια και οπίσθια όψη Χάραξη: Νίκος Περαντινός, Λάμπρος Ορφανός 1976 Διάμετρος 2,2 εκ. Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος σελ. 214</p>	<p>Μήτρα οπίσθιας όψης κέρματος 10 λεπτών, κοπής του 1976 Διάμετρος 2 εκ. Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος σελ. 214</p>	<p>Τραπεζογραμμάτιο 50 δραχμών Χαλύβδινη πλάκα χάραξης για την πρόσθια όψη Χάραξη: Λάμπρος Ορφανός χ.χ. 15,6 x 23,9 εκ. Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος σελ. 208</p>	<p>Τραπεζογραμμάτιο 100 δραχμών Πρόσθια και οπίσθια όψη Μακέτα: Γιάννης Στίνης Χάραξη: Λάμπρος Ορφανός, Γιώργος Αγγελόπουλος 1981 6,7 x 15,8 εκ. Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος σελ. 210</p>
<p>1 δραχμή Πρόσθια και οπίσθια όψη Χάραξη: Λάμπρος Ορφανός, Νίκος Περαντινός 1976 Διάμετρος 2 εκ. Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος σελ. 214</p>	<p>Μήτρα οπίσθιας όψης κέρματος 20 λεπτών, κοπής του 1976 Διάμετρος 2,3 εκ. Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος σελ. 214</p>	<p>Τραπεζογραμμάτιο 50 δραχμών Ζωγραφική μακέτα πρόσθιας όψης Μακέτα: Γιάννης Στίνης 1978 19,1 x 31,8 εκ. Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος σελ. 209</p>	
<p>2 δραχμές Πρόσθια και οπίσθια όψη Χάραξη: Λάμπρος Ορφανός, Νίκος Περαντινός 1976 Διάμετρος 2,4 εκ. Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος σελ. 215</p>	<p>Μήτρα πρόσθιας όψης κέρματος 1 δραχμής, κοπής του 1978 Διάμετρος 2 εκ. Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος σελ. 214</p>	<p>Τραπεζογραμμάτιο 100 δραχμών Ζωγραφική μακέτα πρόσθιας όψης Μακέτα: Γιάννης Στίνης 1978 24,8 x 35,9 εκ. Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος σελ. 211</p>	
<p>Μήτρα πρόσθιας όψης κέρματος 2 δραχμών, κοπής του 1978 Διάμετρος 2,5 εκ. Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος σελ. 215</p>	<p>Μήτρα πρόσθιας όψης κέρματος 2 δραχμών, κοπής του 1978 Διάμετρος 2,5 εκ. Νομισματική Συλλογή Τράπεζας της Ελλάδος σελ. 215</p>		

ISBN: 978-618-5536-88-6

